

WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka zostało sporządzone na podstawie art. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o planowaniu przestrzennym.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka uchwaliła Rada Miejska w Krajence uchwałą nr 15/2000 z dnia 27 czerwca 2000 r.

Studium opracował zespół pod kierunkiem mgr inż. arch. Teresy Dymek w latach 1999- 2000.

Studium składa się z :

1. Części opisowej.
2. Części graficznej:
  - 1) gmina i miasto Krajenka - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego- skala 1:25.000 - plansza podstawowa rysunek nr 1;
  - 2) gmina Krajenka - struktura funkcjonalno-przestrzenna - skala 1:100.000 - rysunek nr 2;
  - 3) gmina Krajenka - środowisko przyrodnicze - skala 1:100.000 - rysunek nr 3;
  - 4) gmina Krajenka - układ komunikacyjny - skala 1:100.000 - rysunek nr 4;
  - 5) gmina Krajenka - wartości kulturowe - skala 1:100.000 - rysunek nr 5;
  - 6) miasto Krajenka - kierunki rozwoju - skala 1:10.000 - rysunek nr 6.
3. Materiał pomocniczy stanowi mapa w skali 1: 25.000 Środowisko przyrodnicze, uwarunkowania, ograniczenia - rysunek nr 7.
4. Materiały uzupełniające:
  - 1) Spis zabytków objętych rejestrem i ochroną konserwatorską;
  - 2) Spis zabytków przyrody,

Wykaz gruntów objętych programem zalesienia w latach 1998-2020.

Część opisowa studium zawiera:

Część opisowa studium zawiera:

- I. WSTĘP.
  1. Podstawa prawna opracowania.
  2. Zagadnienia zawarte w studium.
  3. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy i miasta Krajenka.
- II. Gmina na tle województwa i powiatu.
  1. Podstawowe dane o gminie.
  2. Uwarunkowania.
  3. Wnioski i kierunki zmian.
- III. Zagadnienia demograficzne.
- IV. Obsługa ludności.
  1. Oświata i wychowanie.
  2. Zdrowie.

3. Kultura.
4. Handel detaliczny, gastronomia i rzemiosło usługowe.
5. Sport, rekreacja, zieleni.
6. Wartości kulturowe.

Rys historyczny o mieście Krajenka.

Pozostałe miejscowości.

Wnioski do ochrony konserwatorskiej

V. Struktura funkcjonalno-przestrzenna.

1. Sieć osiedleńcza.
2. Podstawowe funkcje.

VI. Podstawowe elementy zagospodarowania i użytkowania obszarów.

1. Rolnictwo.
2. Leśnictwo.
3. Zakłady produkcyjne.
4. Komunikacja.
5. Infrastruktura techniczna.
6. Środowisko przyrodnicze.

Ochrona obszarów leśnych i gleb dobrej jakości.

Ochrona powietrza atmosferycznego.

Ochrona wód.

Ochrona przed hałasem.

Ochrona zieleni.

Zasady prawne ochrony środowiska i krajobrazu.

Pomniki przyrody.

Ograniczenia i możliwości rozwoju gminy Krajenka w aspekcie istniejących walorów przyrodniczych.

7. Przestrzeń zabudowana.

Możliwości rozwoju przestrzennego.

VII. Polityka przestrzenna gminy.

1. Cele polityki przestrzennej i jej realizacja.
2. Obszary, dla których sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

Tereny rozwojowe mieszkaniowe w miejscowościach.

Tereny rozwojowe produkcyjno-usługowe w miejscowościach.

Tereny wypoczynkowe z dopuszczeniem zabudowy rekreacyjnej w miejscowościach.

Teren usług komunalnych.

W trakcie obowiązywania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy i miasta Krajenka nastąpiło wiele istotnych uwarunkowań, które wpłynęły na zmianę zagospodarowania gminy.

- 1) wystąpiła konieczność wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową i produkcyjno-usługową,
- 2) rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. (Dz. U. Nr 179, poz. 1275) wyznaczono obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000,
- 3) sporządzono plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uchwalony uchwałą Nr XLII/628/2001 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 listopada 2001 r.

2. Ocena aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka.

Przed przystąpieniem do sporządzenia zmiany studium burmistrz zgodnie z art. 32 ust. 1. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonał analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy i miasta Krajenka.

Burmistrz dokonał oceny aktualności studium - uchwała Nr XLIII/229/06 Rady Miejskiej w Krajenke z dnia 25 października 2006 roku w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka.

Po przeprowadzonej ocenie aktualności studium stwierdza się potrzebę zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka z następujących powodów:

- 1) zmiany w zakresie objęcia formą ochrony obszaru przyrodniczego europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 - „Puszczy nad Gwdą”,
- 2) objęcia ochroną nowych kompleksów lasów - Lasów Państwowych na podstawie planów urządzenia lasów,
- 3) wyznaczenia nowych obszarów pod rozwój (zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywizacji gospodarczej) oraz lokalizację farm wiatrowych.

Plany miejscowe muszą być zgodne z ustaleniami studium.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy i miasta Krajenka wynikającej z nowych uwarunkowań Rada Miejska w Krajenke podjęła uchwałę Nr VII/40/07 z dnia 27 kwietnia 2007 roku w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka. Zakres zmian wynika z przeprowadzonej oceny aktualności studium.

3. Zagadnienia zawarte w studium.

Zgodnie z art. 3 ust.1. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (skrót ustawa opizp) kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, należy do zadań własnych gminy, z art. 27 zmiana studium lub planu miejscowego następuje w takim trybie, w jakim są one uchwalane.

Zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynika z § 8 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r.

Stosownie do art. 9 ust. 1. ustawy opizp w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „studium”,

Ust. 2. Burmistrz sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Ust. 3. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy.

Ust. 4. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Zakres studium wynika z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 ze zmianami).

Na podstawie uwarunkowań wynikających z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska przyrody i krajobrazu kulturowego,
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- 8) stanu prawnego gruntów;
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 14) zadań służących realizacji ponad lokalnych celów publicznych.

4. Materiały wykorzystane do sporządzenia zmiany studium.

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka,
- 2) Ocena aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka,
- 3) Analiza obowiązujących planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego,
- 4) Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Złotowskiego,
- 5) Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy i Miasta Krajenka,
- 6) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Krajenka,
- 7) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (uchwała Nr XLI/628/2001 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 listopada 2001 r.),
- 8) Opracowanie ekofizjograficzne gminy Krajenka - dr Andrzej Kucharczyk sierpień 2007 roku,
- 9) inwentaryzacji urbanistycznej gminy Krajenka,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka

- 10) wykazu zabytków objętych rejestrem i ewidencją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – kwiecień 2005 r.
- 11) mapy w skali 1:25000 – stanowisk archeologicznych w granicach administracyjnych gminy Krajenka,
- 12) Krajenka - studium historyczno-urbanistyczne opracowane przez P.P. Pracownię Konserwacji Zabytków Pracownię Dokumentacji Historycznej w Poznaniu przez Eugeniusza Linette w 1965 roku,
- 13) Studium granic bezpośredniego zagrożenia powodzią dla zlewni rzeki Gwdy opracowane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu z czerwca 2006 r.,
- 14) operaty urządzeniowe lasów Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Zdrojowa Góra i Nadleśnictwo Złotów,
- 15) Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Krajenka na lata 2008-2011,
- 16) Prognoza oddziaływania na środowisko - dr Andrzej Kucharczyk.

I. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII I ROZWOJU I PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Uwarunkowania ze strategii rozwoju województwa i planu województwa.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego uchwalona w lipcu 2000 r. za główne elementy struktury województwa uznaje:

- 1) środowisko przyrodnicze,
- 2) osadnictwo i infrastrukturę techniczną.

1.1. Cele zagospodarowania przestrzennego województwa.

Podstawowym celem jest harmonijny i zrównoważony rozwój obszaru całego województwa, który łączy w sobie:

- 1) ład społeczny zmierzający do poprawy jakości życia mieszkańców,
- 2) ład ekonomiczny gwarantujący efektywny rozwój społeczno-gospodarczy,
- 3) ład ekologiczny (ekorozwój),
- 4) ład przestrzenny wyrażający się dążeniem do harmonijności, uporządkowania i proporcjonalności wszystkich elementów środowiska człowieka.

Generalne cele zagospodarowania to:

- 1) efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania,
- 2) tworzenie warunków do poprawy jakości życia i zrównoważonego rozwoju,
- 3) zwiększenie konkurencyjności województwa.

Powyższe cele można osiągnąć poprzez:

- 1) tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,
- 2) zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury
- 3) tworzenie wielofunkcyjnych struktur przestrzennych,
- 4) dążenie do dalszej intensyfikacji rozwoju najbardziej aktywnych gospodarczo obszarów z równoczesnym przełamywaniem impasu gospodarczego obszarów wymagających aktywizacji.

Zasady zagospodarowania przestrzennego w celu uzyskania pożądanego kształtu województwa to:

- 1) przełamywanie barier i ograniczeń rozwoju,
- 2) redukcja napięć i konfliktów w funkcjonowaniu struktur przestrzennych,
- 3) wykorzystanie szans i możliwości tkwiących w zagospodarowaniu przestrzennym,
- 4) poprawa ładu przestrzennego.

1.2. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego.

Za istotne dla rozwoju powiatu złotowskiego uznano:

- 1) położenie i powiązania komunikacyjne,
- 2) atrakcyjność obszaru z punktu widzenia walorów naturalnych,
- 3) w sferze gospodarczej, zaliczenie do powiatów o korzystnych warunkach rozwoju przemysłu i budownictwa,
- 4) wysokie walory środowiska sprzyjające rozwojowi funkcji rekreacyjnej,

- 5) wyposażenie w infrastrukturę techniczną.

Ograniczeniami rozwoju są:

- 1) obszary chronionego krajobrazu,
- 2) obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000,
- 3) użytki ekologiczne,
- 4) wody powierzchniowe,
- 5) zasoby wód podziemnych czwartorzędowych i trzeciorzędowych,
- 6) obszary leśne w tym objęte ochroną,
- 7) obszary o najwyższej wartości dla produkcji rolnej,
- 8) obiekty cenne kulturowo, strefy ochrony konserwatorskiej, strefy ochrony widokowej.

Dla rozwoju gminy i miasta Krajenka z planu zagospodarowania województwa wynikają następujące uwarunkowania:

1. Powiązania komunikacyjne:
  - 1) położenie gminy przy drogach wojewódzkich nr 188 i nr 190;
  - 2) projektowana obwodnica w ciągu drogi nr 188 wsi Skórka i Żeleźnica oraz miasta Krajenka;
  - 3) teren gminy przecina linia kolejowa o znaczeniu regionalnym relacji Piła - Złotów - Chojnice - Tczew.
2. W zakresie ochrony środowiska:
  - 1) obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”;
  - 2) występowanie zasobów wód podziemnych w obrębie głównych zbiorników wód podziemnych:
    - a) GZWP Nr 127 (trzeciorzędowy) Subzbiornik Złotów- Piła- Strzelce Krajeńskie,
    - b) GZWP Nr 125 międzymorenowy (czwartorzędowy) Wałcz – Piła;
  - 3) lesistość gminy - 47,5%;
  - 4) konflikt między środowiskiem a działalnością człowieka spowodowany eksploatacją składowiska odpadów komunalnych w mieście Krajenka.
3. W sferze gospodarczej:
  - 1) zaliczenie obecnego rolnictwa do średnio intensywnego o umiarkowanym stopniu powiązania z rynkiem,
  - 2) rejonów o wysokich walorach środowiska dla rozwoju funkcji rekreacyjnej w rejonie jeziora Wapieńskiego,
4. W zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną:
  - 1) wyposażenie w oczyszczalnię ścieków,
  - 2) przebieg linii elektroenergetycznej 220 kV i 110 kV Krzewina- Krajenka - Złotów - Szczecinek wraz z terenem ograniczeń jego użytkowania,
  - 3) przebieg odboczki gazociągu DN 150 mm Krajenka-Złotów-Lipka ze stacją redukcyjną w Krajence.

1.3. Rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na obszarze powiatu złotowskiego nie występują:

- 1) zadania rządowe służące realizacji ponad lokalnych celów publicznych wpisane do rejestru,
- 2) zadania samorządu województwa zawarte w programach wojewódzkich.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego zawiera propozycje zadań wynikających z szeregu dokumentów opracowywanych dla kraju, regionu lub dla poszczególnych inwestycji.

Propozycje zadań dla gminy i miasta Krajenka o znaczeniu ponadlokalnym:

- 1) dostosowanie dróg wojewódzkich:
  - a) nr 188 Piła-Krajenka-Złotów do klasy drogi G wraz z budową obwodnicy wsi Skórka, Żeleźnica i miasta Krajenka,
  - b) nr 190 relacji Krajenka - Wysoka - Szamocin do klasy G;
- 2) linia kolejowa normalnotorowa Piła- Krajenka-Złotów-Chojnice-Tczew;
- 3) budowa odboczki gazociągu DN 150 mm Krajenka-Złotów- Lipka,
- 4) realizacja programu ochrony wód zlewni Noteci,
- 5) ochrona czwartorzędowego międzymorenowego zbiornika wodonośnego nr 125 GZWP Wałcz- Piła,
- 6) ochrona trzeciorzędowego Subzbiornika Piła-Złotów-Strzelce-Krajeńskie nr 127 GZWP;
- 7) obszar wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO),
- 8) ochrona populacji dziko występujących ptaków i ich siedlisk na obszarach Natura 2000 - „Puszczy nad Gwdą”,
- 9) ochrona Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”,
- 10) ochrona obszarów zagrożonych występowaniem powodzi.

1.4. Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa.

Sieć osadnicza

W planie województwa w hierarchii sieci osadniczej wyróżniono cztery poziomy jednostek osadniczych:

- 1) ośrodek metropolitalny - Poznań,
- 2) ośrodki subregionalne: Kalisz, Konin, Leszno, Piła, Gniezno i Ostrów Wlkp.,
- 3) ośrodki powiatowe,
- 4) ośrodki gminne.

Krajenka, jako ośrodek gminny wielofunkcyjny, o znaczeniu lokalnym, wyznaczony na miejsce koncentracji usług i urządzeń ponad podstawowych dla obsługi mieszkańców gminy oraz ponad lokalnych w zakresie szkolnictwa średniego, kultury, opieki społecznej.

Na obszarze województwa zostały wyodrębnione strefy, w ramach których winna być prowadzona odmienna polityka przestrzenna przy umożliwieniu maksymalnego wykorzystania walorów przy równoczesnej ochronie wszystkich elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Na obszarze powiatu wyodrębniono 4 strefy zróżnicowanej polityki przestrzennej:

- 1) strefa intensywnej gospodarki rolnej,
- 2) strefa leśno-rekreacyjna z rolnictwem ekologicznym,
- 3) strefa rolno-leśna z wielofunkcyjnym rozwojem wsi,

- 4) strefa przyspieszonego rozwoju społecznego i gospodarczego.

Gmina i miasto Krajenka znajduje się w strefie:

- 1) intensywnej gospodarki rolnej,
- 2) leśno-rekreacyjnej z rolnictwem ekologicznym.

Polityka przestrzenna w poszczególnych strefach została określona następująco:

Strefa leśno-rekreacyjna z rolnictwem ekologicznym.

Obejmuje tereny lasów w tym objęte różnymi formami ochrony, z urozmaiconą rzeźbą, z malowniczym krajobrazem. Gospodarowanie powinno być podporządkowane funkcji rekreacyjnej, która nie będzie funkcją wiodącą. Na tym obszarze należy przekształcić tradycyjne rolnictwo na ekologiczne.

Strefa intensywnej gospodarki rolnej.

Obejmuje obszary charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (powyżej średniej krajowej, tzn. 66,6 punktów w skali IUNG). Priorytetowe zadania w tej strefie to ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych przed degradacją i maksymalne ograniczenie wyłączenia ich spod użytkowania rolniczego. Tereny te stanowią zaplecze żywnościowe dla Wielkopolski (i nie tylko) oraz bazę surowcową dla przemysłu rolno-spożywczego, którego rozwój winien być preferowany głównie w ramach tej strefy. Podniesienie lesistości wskazane jest tu głównie poprzez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych. Obecny wysoki poziom gospodarki rolnej pozwoli stosunkowo łatwo przejść proces restrukturyzacji, jakiemu całe rolnictwo musi być poddane.

2. Uwarunkowania ze strategii rozwoju Powiatu Złotowskiego.

Powiat złotowski obejmuje 7 gmin. Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Złotowskiego przyjęto uchwałą Rady Powiatu Złotowskiego Nr X/43/2007 z dnia 27 czerwca 2007 roku.

Misja „ Powiat złotowski - zielone płuca północnej wielkopolski, powiat ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, o dynamicznie rozwijającej się gospodarce - poprzez rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, nowoczesnego rolnictwa, wysokim standardem usług turystycznych przy jednoczesnym zachowaniu atrakcyjności walorów krajobrazowych i czystego środowiska.”

W celach rozwoju powiatu wyodrębniono:

- 1) gospodarkę
- 2) przestrzeń,
- 3) społeczność
- 4) ekologię
- 5) infrastrukturę.

Priorytetem w gospodarce jest rozwój przemysłu, rolnictwa i usług. Działania te winy być prowadzone przy współpracy z organizacjami pracodawców i organizacjami pozarządowymi.

W koncepcji zagospodarowania powiatu należy uwzględnić obszary pod rozwój turystyki i nowe lokalizacje dla małej i średniej przedsiębiorczości.

Rozwój przestrzenny związany z rozwojem gospodarczym winien uwzględniać warunki i jakość życia mieszkańców, wymaga rozbudowy infrastruktury technicznej oraz dróg, przy zagwarantowaniu ochrony środowiska przyrodniczego, w tym obszarów cennych przyrodniczo.

Opracowano Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Złotowskiego na lata 2007- 2013.

3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy i Miasta Krajenka.

Aktualnie trwają prace nad zmianą Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy i Miasta Krajenka na lata 2008-2017. Strategia obowiązująca (do roku 2015) jest dokumentem określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz polityki przestrzennej gminy Krajenka. Przyjęta została uchwałą Rady Miejskiej w Krajence Nr 18/2001 z dnia 27 czerwca 2001 roku.

Wizja „Krajenka – gościnna gmina, w której warto zatrzymać się i odpocząć, gmina rozwijającej się produkcji i usług”.

Miasto Krajenka zaliczone jest do ośrodka gminnego, wielofunkcyjnego, zapewniającego rozwój funkcji usługowej, produkcyjnej i mieszkaniowej z zapleczem rekreacyjno-sportowym. Podstawowym celem strategicznym jest zapewnienie mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa osobistego i jak najlepszych warunków do życia i na jak najwyższym poziomie. Poszanowanie prawa, dbałość o ochronę środowiska naturalnego, o dobra kultury, rozwój oświaty i edukacji.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze rozwój poszczególnych jednostek musi być podporządkowany ochronie środowiska. Wymaga to ścisłego powiązania dalszego rozwoju poszczególnych funkcji z rozbudową sieci infrastruktury technicznej i ochroną walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

Rozbudowa sieci infrastruktury technicznej (w tym sieci kanalizacji ściekowej), przyczyni się do poprawy stanu środowiska. Zlikwidowane zostaną potencjalne ogniska zanieczyszczenia środowiska. Współpraca mieszkańców z lokalną władzą i organizacjami społecznymi przy realizacji wspólnych celów.

Misja „Misją Gminy i Miasta Krajenka, czyli dążeniem krajeńskiej wspólnoty samorządowej jest stworzenie środowiska przyjaznego dla swoich mieszkańców oraz podniesienie poziomu ich życia przez zapewnienie stałego zrównoważonego rozwoju opartego na solidnej bazie usługowo-gospodarczej i rolniczej”.

Spółeczność lokalna identyfikuje się ze swym środowiskiem i dąży do budowy społeczeństwa obywatelskiego, współpracującego z władzami administracyjnymi i samorządowymi. Bezpieczna gmina z dobrze wykształconym społeczeństwem, zapewniająca rozwój lokalnego rynku pracy w oparciu o małe i średnie przedsiębiorstwa. Społeczność rozwijająca się w oparciu i harmonii z naturalnymi walorami turystyczno-krajobrazowymi z wykorzystaniem warunków stworzonych przez rzekę Głomię i jeziora: Wapieńskie, Głubczyn Wielki, Głubczyn Mały do rozwoju miejsc rekreacji i wypoczynku.

Cele: gospodarka, przestrzeń, społeczność, ekologia i infrastruktura

Gospodarka.

Priorytetem jest rozwój turystyki i tworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa oraz małej i średniej przedsiębiorczości.

Przestrzeń.

Skoordynowanie planowania przestrzennego na poziomie lokalnym z polityką przestrzenną regionu przy jednoczesnym wykorzystaniu położenia geograficznego gminy wspartego planami miejscowymi są priorytetami w obszarze przestrzennym.

Spoleczność.

Priorytetem jest stworzenie sprawnego systemu opieki społecznej ukierunkowanego na przeciwdziałanie skutkom bezrobocia i tworzenie warunków do prawidłowego procesu nauczania na poziomie podstawowym i gimnazjalnym.

Ekologia.

Intensywne działania ukierunkowane na dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej i tworzenie systemu segregacji i utylizacji odpadów są priorytetami ekologicznymi.

Infrastruktura.

Priorytetem jest rozwój infrastruktury na terenie całej gminy z intensywnymi działaniami na rzecz poprawy stanu technicznego dróg i rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego.

4. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Krajenka na lata 2008 - 2017

Aktualnie trwają prace nad zmianą Planu Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Krajenka.

Cel strategiczny Planu Rozwoju Gminy:

Gmina to bezpieczna gmina z dobrze wykształconym społeczeństwem, zapewniająca rozwój lokalnego rynku pracy w oparciu o małe i średnie przedsiębiorstwa. Krajenka to ośrodek gminny z dobrze rozwiniętą infrastrukturą. Społeczność rozwijająca się w oparciu i w harmonii z naturalnymi walorami turystyczno-krajobrazowymi z wykorzystaniem warunków stworzonych przez rzekę Głomię.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie przez osiągnięcie celów częściowych:

1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i komunikacji.
2. Budowa i modernizacja infrastruktury społecznej.
3. Rozwój obszarów wiejskich.

II. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE, KULTUROWE I ROLNE

GMINY KRAJENKA

1. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE

1.1. Charakterystyka fizjograficzna.

Położenie, ukształtowanie powierzchni, geomorfologia.

Gmina Krajenka leży w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego, w granicach powiatu złotowskiego.

Graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami Złotów i Tarnówka,
- od wschodu z gminą Wysoka,
- od południa z gminami Piła i Kaczory,
- od zachodu z gminą Szydłowo.

Obszar gminy Krajenka jest położony według podziału J. Kondrackiego:

- w podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego (314),
- w makroregionie Pojezierzy Południowopomorskich (314.6)
- w granicach dwóch mezoregionów: Doliny Gwdy (314.68)

Pojezierza Krajeńskiego (314.69).

Według podziału geomorfologicznego Niziny Wielkopolskiej B. Krygowskiego gmina Krajenka znajduje się w granicach regionu Wysoczyzny Krajeńskiej (XIV).

W granicach gminy wyróżnić można następujące jednostki geomorfologiczne:

- 1) strefę dolin rzecznych (55,0 - 65 m n.p.m.),
- 2) strefę powierzchni sandrowych (80,0 – 100,0 m n.p.m.)
- 3) strefę wysoczyzny morenowej (100,0 – 125 m n.p.m.).

Gmina Krajenka charakteryzuje się mało urozmaiconą rzeźbą terenu. Główne elementy rzeźby gminy powstały w okresie ostatniego zlodowacenia północnopolskiego (bałtyckiego). Obszar wysoczyzny i wyższy poziom sandrowy Głomi pochodzi z okresu fazy poznańsko-dobrzyńskiej (subfazy krajeńskiej), a niższy poziom sandrowy Gwdy pochodzi z okresu fazy pomorskiej.

Najbardziej rozległą powierzchniowo formą rzeźby jest kompleks równin sandrowych. W obrębie tego kompleksu wyróżnić można dwa główne poziomy sandrowe:

- 1) wyższy poziom sandrowy, (o szerokości od 1-3 km), obejmuje centralną część gminy na wschód od miasta Krajenki, ograniczony rzędną ok.100-110 m n.p.m.
- 2) większa powierzchnia rozciąga się na północny zachód od Jeziora Wapieńskiego i osiąga zasięg od 4,5 km w części południowej do ponad 9 km w północnej części gminy, charakteryzuje się niewielkimi spadkami około 5%,
- 3) połączone ze sobą sandrem dolinnym Głomi (obniżenie doliny do 10m).

Równiny sandrowe rozcinają doliny rzeczne rzeki Pankawy i ciek okresowego przepływającego przez wieś Paruszka. Na północny zachód od tej wsi znajduje się jedna z nielicznych w tej części opracowania forma wypukła – kulminacja wzniesienia kemowego o wysokości względnej ok. 10 m.

Niższy poziom sandrowy tworzy powierzchnia obejmująca swoim zasięgiem południowo-zachodnie krańce gminy, ograniczona od zachodu doliną Gwdy, a od wschodu załomem wyższego poziomu terasowego, biegnącego południkowo na zachód od wsi Skórka. Powierzchnia ta, ograniczona od góry rzędną ok. 95 m

n.p.m. jest to powierzchnia płaska, o spadkach do około 5 %, sporadycznie urozmaicona formami wklęsłymi i niewysokimi wałami wydmowymi. W obniżeniach terenu spadki dochodzą do 10 – 15 %. W południowej części tej powierzchni sandrowej występuje rynnowe Jezioro Wapieńskie.

1.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne.

Budowa geologiczna.

Gmina Krajenka według J. Znosko położona jest w centralnej części jednostki geologiczno-strukturalnej Wału Kujawsko-Pomorskiego.

Antyklinorium to posiada nierówną powierzchnię, co dało podstawę do wydzielenia w granicach gminy Krajenka (począwszy od południowego zachodu) jednostek niższego rzędu:

- 1) antykliny Piły,
- 2) synkliny Skórki,
- 3) antykliny Złotowa.

Powyższe antykliny zbudowane są z drobnoziarnistych słabo spojonych szarych piaskowców jury dolnej. Ich strop znajduje się na rzędnych od 100 m p.p.m. w rejonie południowo-wschodniej granicy gminy, do 50 m p.p.m. w rejonie miasta Krajenki. Wymieniona wyżej synklina zbudowana jest natomiast z mułowców jury środkowej.

Rozmieszczenie **osadów trzeciorzędowych** nawiązuje do morfologii starszego podłoża. Górny (stropowy) poziom osadów trzeciorzędowych zalega na rzędnych 10 – 60 m n.p.m., a w kopalnych depresjach do 30 m p.p.m. Najwyżej osady trzeciorzędowe występują w rejonie południowo-wschodniej granicy gminy oraz w rejonie miasta Krajenki. Powierzchnia trzeciorzędowa najbardziej obniżona jest w rejonie Skórki i Maryńca. Osady trzeciorzędowe w granicach gminy Krajenka osiągają miąższość od 40 do 100 m i reprezentowane są przez dwa główne kompleksy litologiczne:

- kompleks eoceńsko-oligoceni o miąższości od 40 do 80 m, wypełnia synklinę Skórki, składa się on z osadów piaszczysto-mułkowych (mułowców i gruboziarnistych piasków ze żwirem i glaukonitem) oraz piasku mułkowatego z łuszczkami i detrytusem roślinnym.
- kompleks mioceński o zróżnicowanej miąższości (od kilku do 70 m) zbudowany jest w granicach gminy z drobnoziarnistych piasków i pyłów w części spągowej oraz z serii mułkowo-ilastej z wkładkami węgla brunatnego w części stropowej,
- iły plioceńskie (tzw. poznańskie) o miąższości do 40 m mogą występować w północnej części gminy.

Utwory czwartorzędowe w granicach gminy Krajenka tworzą poziom o zmiennej miąższości, w dużej mierze uzależnionej od morfologii podłoża podczwartorzędowego, wynikającego z budowy wgłębnej, erozji lodowcowej, glacictoniki oraz erozji wgłębnej.

Miąższość osadów czwartorzędowych, tworzących w granicach gminy ciągłą warstwę, zmienia się w kierunku południowym. Najmniejsza jest w części północnej

gminy – ok. 30 m, a największa w jej części południowej – ok. 120 m (w rejonie wsi Maryniec wynosi nawet 132 m). Duża miąższość osadów czwartorzędowych obserwowana jest również w sąsiedztwie obecnej doliny Gwdy (do 90 m). Poziom czwartorzędowy tworzą trzy lub cztery poziomy glacialne.

Najstarszy poziom (zlodowacenia południowopolskiego) występuje w rejonie Skórki i Maryńca. Składa się on z interglacialnych piasków i żwirów oraz glin zwałowych zlodowacenia Sanu II o miąższości 30-40 m.

Występowanie surowców mineralnych.

Na terenie gminy Krajenka znajduje się tylko jedno udokumentowane złożo piasków „Żeleźnica” o powierzchni 2,2 ha, zarejestrowane w systemie MIIDAS pod numerem 3654. Złożo to od dawna nie jest eksploatowane i nie jest planowana na nim nowa działalność wydobywcza.

Na terenie gminy Krajenka występują potencjalne złoża torfów i gytii. Najbardziej zasobne w torfy i gytie obszary występują w dolinie Głomi, w rejonie Głubczyna oraz w sąsiedztwie Jeziora Wapieńskiego. Większość tych torfowisk leży w obszarze chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy” i obszarze Natura 2000 „Puszczy nad Gwdą”. Eksploatacja tych złóż biorąc pod uwagę ich położenie, staje się niemożliwa.

Według mapy geogospodarczej Polski w skali 1:50 000 (arkusz Krajenka), w granicach gminy istnieją dwa perspektywiczne złoża kruszywa naturalnego:

- 1) na południe od Głomi, w rejonie osady Stara Kuźnia,
- 2) na południe od wsi Maryniec.

Eksploatacja jest mało prawdopodobna ze względu na małe zasoby i sąsiedztwo terenów cennych przyrodniczo (jeziora: Wapieńskie, Głubczyn Mały i Wielki) oraz korzystne warunki glebowe.

1.3. Wody powierzchniowe.

Gmina Krajenka charakteryzuje się bardzo rozbudowanym systemem hydrograficznym składającym się z rzek, mniejszych cieków, jezior oraz systemu rowów i kanałów. Sieć cieków i rowów zagęszcza się na obszarach wysoczyznowych.

Wody powierzchniowe w granicach gminy zajmują powierzchnię 270 ha, w tym 7 ha w granicach miasta Krajenka (5 ha wód płynących i 2 ha rowów).

Składają się na nie:

- 1) wody płynące - 200 ha,
- 2) wody stojące - 5 ha,
- 3) rowy - 65 ha.

Cały obszar gminy jest częścią dorzecza Noteci. Odwadniany jest on przez rzekę Gwdę (prawy dopływ Noteci), oraz jej lewe dopływy. Przeważająca część gminy znajduje się w granicach mniejszej zlewni Głomi. Składa się ona ze zlewni niższej rangi, odwadnianych przez rzeki Stróżnicę i Kocunię. Jedynie północne i południowo-zachodnie krańce gminy znalazły się w zasięgu innych zlewni.

Tereny położone w północnej części gminy odwadniane są przez rzekę Pankawę,

zachodnie krańce gminy są częścią zlewni bezpośredniej rzeki Gwdy, a tereny między doliną Gwdy i Jeziorem Wapieńskim odwadniane są przez okresowy ciek bez nazwy. Głównym elementem sieci hydrograficznej na terenie gminy Krajenka jest rzeka Głomia. Płynąc w kierunku południowo-zachodnim przez obszar gminy dzieli go na dwie prawie równe części. Głomia, jak na rzekę niziną charakteryzuje się bardzo dużym spadkiem. Północną granicę gminy przekracza na poziomie ok. 103 m n.p.m., a rzędna jej ujścia do Gwdy przy zachodniej granicy to 61,0 m n.p.m. Rzeka na obszarze gminy przyjmuje głównie dopływy lewostronne. Najważniejsze z nich to Kocunia i Stróżnica. Rzeka Kocunia (nazywana w górnym biegu Skicką Strugą), jest to rzeka przepływająca przez jeziora: Ostrowite, Moczadło i Sławianowskie Wielkie. Do Kocuni wpływa częściowo skanalizowany ciek nazywany Kanałem Wielkim. Rzeka Śmiardówka wpadająca do Głomi posiada połączenia z gęstą siecią rowów melioracyjnych. Lewostronne dopływy Głomi w granicach gminy: to rzeka Stróżnica przepływająca przez jeziora Głubczyn Wielki i Głubczyn Mały. Stróżnica łączy się z innym ciekim Kanałem Augustowskim. Ciek ten odwadnia podmokłe tereny wschodniej części gminy w rejonie osady Leśnik i przepływa przez jezioro Głubczyn. Ze względu na przebieg w obrębie terenów użytkowanych rolniczo, został on częściowo skanalizowany – wyprostowany i pogłębiony. W granicach gminy Krajenki występuje siedem jezior. Wszystkie z nich mają charakter naturalny, leżą w południowej części gminy. Większość z tych jezior to zbiorniki niezbyt duże, płytkie, o powolnej wymianie wody. Największe jezioro w gminie to Jezioro Wapieńskie, rynnowe, o wydłużonym kształcie. Między wsiami Głubczyn i Maryniec znajdują się kolejne dwa jeziora: Głubczyn Mały i Głubczyn Wielki. Również one wypełniają fragment obniżenia o charakterze rynnowym, o średnich głębokościach nie przekraczających 5 m. Są to jeziora przepływowe, przepływa przez nie rzeka Stróżnica. Jezioro Głubczyn otaczają tereny zabudowane wsi o tej samej nazwie. Jezioro to jest także płytkie i silnie zanieczyszczone. Oprócz zanieczyszczeń o charakterze antropogenicznych (niekontrolowane zrzuty ścieków i nieszczelne szamba), dużo substancji biogenicznych dostarczanych jest przez płynący przez jezioro Kanał Augustowski, odwadniający tereny rolne i torfowiska ze wschodniej części gminy. Jezioro Podrózna i Jezioro Sławianowskie (o powierzchni do 5 ha), posiadają połączenie przez mały okresowy ciek. Jezioro Czarne, znane także pod nazwą Skórka ma charakter śródleśny i jest częścią obszaru bezodpływowego chłonnego. Do jeziora wpada niewielki okresowy ciek, natomiast żaden ciek z niego nie wypływa. Czystość wód w jeziorach zależy od ich położenia i charakteru zlewni. Jeziora położone w lesie mniej są narażone na zanieczyszczenie wód.

Na obszarze gminy istnieją również obszary bezodpływowe:

- w południowo-zachodniej części gminy, między doliną Gwdy, Głomi i Jeziorem Wapieńskim,
- chłonne, występujące wokół niewielkich zbiorników wodnych np. Jez. Czarne-go,
- zarówno chłonne, jak ewapotranspiracyjne znajdują się w obrębie powierzchni wysoczyznowych w północno-wschodniej i południowej części gminy.

1.4. Zasoby wód podziemnych.

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznym kraju (wg Paczyńskiego), obszar gminy Krajenka znajduje się w granicach regionu pomorskiego (V), makroregionu północno-zachodniego (b).

Według mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1:200.000, teren ten należy do makroregionu zachodniego Niżu Polskiego, regionu pilskiego.

W granicach gminy zasoby wód podziemnych występują w trzech głównych poziomach wodonośnych:

- 1) w utworach jury dolnej (liasu),
- 2) trzeciorzędu,
- 3) czwartorzędu.

Najbardziej zasobny jest poziom czwartorzędowy ($50-100 \text{ m}^3/24 \cdot \text{km}^2$), mniej zasobne są poziomy trzeciorzędowy ($5-20 \text{ m}^3/24 \cdot \text{km}^2$) i jurajski (poniżej $20 \text{ m}^3/24 \cdot \text{km}^2$).

Według A. S. Kleczkowskiego w granicach gminy istnieją dwa główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP):

- 1) nr 125 zbiornik Wałcz-Piła w utworach czwartorzędowych.
- 2) nr 127 zbiornik o nazwie Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie w utworach trzeciorzędowych.

GZWP nr 125 obejmuje swoim zasięgiem południowo-zachodnią część gminy. W obrębie utworów czwartorzędowych poziom wodonośny tworzą osady piaszczysto-żwirowe o miąższości od 15 m do 58 m, charakteryzujące się średnim współczynnikiem filtracji – 0,9 m/h i przewodnością od 24 do $3500 \text{ m}^2/24\text{h}$. Średnia głębokość ujęć wykorzystujących wody tego zbiornika to 65 m p.p.t. Szacunkowe zasoby tego zbiornika wynoszą ok. $169 \text{ tys. m}^3/\text{d}$.

GZWP nr 127 w jego zasięgu mieści się cały obszar gminy Krajenka. Zasoby tego zbiornika tworzą dwa poziomy występujące w osadach miocenijskich i oligocenijskich. Wody oligocenijskie występujące w granicach gminy pozostają w hydraulicznej więzi z wodami utworów jury dolnej. Średnia głębokość ujęć wykorzystujących wody tego zbiornika to 100 m p.p.t. Szacunkowe zasoby tego zbiornika wynoszą ok. $186 \text{ tys. m}^3/\text{d}$. Poziom trzeciorzędowy ujmowany jest między innymi w Krajenke.

Charakterystyka głębszych warstw wodonośnych.

Drugi poziom wodonośny **piętra czwartorzędowego** tworzą osady wodonośne międzyglinowe (piaski drobno i średnioziarniste). Wody tego poziomu w obrębie głębokich dolin rzecznych (Głomi i Gwdy) łączą się z wodami gruntowymi. Poziom ten występuje w przedziale od 15 do 58 m p.p.t. i posiada napięte zwierciadło wody. Miąższość tego poziomu wynosi od 10 do 40 m. Charakteryzuje się ona także dobrą przewodnością (nawet powyżej $500 \text{ m}^2/24\text{h}$). Poziom ten tworzy wspomniany już wyżej GZWP nr 125, dla którego ustanowiono obszar wysokiej ochrony (OWO).

W obrębie tego poziomu występują okna hydrologiczne zlokalizowane w miejscu przebiegu na powierzchni dolin rzecznych, głównie Gwdy i Głomi. W ich granicach może dochodzić do skażenia tych wód. Czas potencjalnego przenikania zanieczyszczeń z powierzchni do tego poziomu wynosi od 0,5 do 5 lat. Jest on w różnym stopniu związany jest hydraulicznie z innymi poziomami.

Większość ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w granicach gminy wykorzystuje wody tego piętra. Głębokość studni waha się od 30 do 80 m p.p.t. a ich wydajność wynosi 70-120 m³/h.

Na szczególną uwagę zasługuje obecny w granicach gminy fragment doliny kopalnej o bardzo korzystnych warunkach hydrologicznych. Dolina ta, ukierunkowana równoleżnikowo, biegnie od Dobrzycy przez Skórkę i Maryniec, poza wschodnie granice gminy. W obrębie tego obniżenia poziom wodonośny występuje najczęściej na głębokości ok. 50 m p.p.t.

Wody **piętra trzeciorzędowego** występują w obrębie dwóch poziomów wodonośnych.

Poziom I - leżący wyżej, występuje w piaszczystych osadach miocenu (piaskach drobno i średnioziarnistych, lokalnie z domieszką żwiru lub piasków mułkowatych), na obszarze prawie całej gminy z wyjątkiem wymienionej wyżej doliny kopalnej. Zwierciadło wody tego poziomu jest napięte, a w rejonie doliny Gwdy wykazuje charakter artezyjski. Poziom ten lokalnie tworzony jest przez 2-3 mniejsze warstwy wodonośne. Zawodnione warstwy mioceńskie charakteryzują się współczynnikiem filtracji w granicach 3,8-11,8 m/24h, przewodnością wodną w przedziale 58-194 m²/24h. Poziomy te zasilane są dodatkowo przez przesączanie się wody z poziomów czwartorzędowych (ok. 0,14 l/s km²), z którymi zachodzi silna więź hydrauliczna przez liczne okna hydrologiczne.

Poziom II- leżący niżej, oligoceński poziom wodonośny tworzą różnoziarniste szare piaski o miąższości do 24 m. Głębokość występowania tego poziomu wynosi od 139 do 181 m p.p.t. Występuje on między innymi w rejonie miasta Krajenka oraz przy zachodniej granicy gminy. Jest to poziom o napiętym zwierciadle wody; warstwę napinającą stanowią mułki i łyłki miocenu. Zasilanie tego poziomu przez wyższy poziom mioceński wynosi ok. 0,21 l/s km². Wydajność studni ujmujących wody piętrowe trzeciorzędowych wynoszą od 30 do 70 m³/h.

Wody **piętra jury dolnej (liasu)** - najgłębszy poziom wodonośny, tworzą go drobnoziarniste, mało zwięzłe piaskowce. Poziom ten występuje w zachodniej części gminy na głębokości ok. 140 m p.p.t. i obniża się w kierunku wschodnim do 160 m p.p.t. w rejonie miasta Krajenka. Poziom ten charakteryzuje się współczynnikiem filtracji w granicach 2,2-4,8 m/24h, przewodnością 90-105 m²/24h.

Poziomy wodonośne oligoceńskie i jury dolnej tworzą w rejonie Krajenki połączone hydraulicznie zbiorniki artezyjskie o zasięgu lokalnym. W Krajenke zwierciadło wody tych poziomów stabilizuje się na poziomie 2,7 m n.p.t.

Najczęściej wykorzystywane na obszarze gminy wody piętra czwartorzędowego charakteryzują się małym stopniem mineralizacji (wody wodorowęglanowo-wapniowe).

Ze względu na ochronę wód podziemnych zbiornika nr 125 (Wałcz-Piła) ustanowiono strefę ochrony – obszar wysokiej ochrony (OWO).

W południowo-zachodniej części gminy znajdują się dwa zasięgi obszarów zasobowych dla ujęć komunalnych w Pile:

- 1) część obszaru zasobowego poziomu trzeciorzędowego (decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii znak: KDH/013/3731/W/73 z dnia 7.12.1973 r.),
- 2) część obszaru zasobowego poziomu czwartorzędowego (decyzja

Prezesa Centralnego Urzędu Geologii znak: KDH/013/5078/H/85 z dnia 24 maja 1985 r.)

Obecnie wody z poziomu trzeciorzędowego nie są ujmowane ze względu na funkcjonowanie nowego ujęcia wody w rejonie Dobrzycy i Starej Łubianki.

Wody podziemne.

Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych zależy od budowy geologicznej i ukształtowania terenu, klimatu pór roku i pokrycia terenu roślinnością. W obrębie osadów czwartorzędowych wyróżnić można dwa główne poziomy wodonośne.

Strefa I - naj płytszy poziom wód gruntowych, charakteryzujący się swobodnym zwierciadłem wody, występuje głównie w piaszczysto-żwirowych osadach sandru Gwdy i drenowany jest przez Gwdę oraz jej dopływy. Strefa przypowierzchniowa osadów wodonośnych w obrębie wysoczyzny nie jest ciągła, ogranicza się ona do zasięgu powierzchni piasków lodowcowych i osadów zastoiskowych. Najpłycej (do 2,0 m p.p.t.) wody gruntowe występują w obrębie dolin rzecznych, równin zastoiskowych i w sąsiedztwie jeziora.

Strefa II - na powierzchniach w obrębie wysoczyzny poziom ten występuje najczęściej do 5,0 m p.p.t.

Strefa III - najgłębiej wody gruntowe występują w obrębie powierzchni sandrowych, gdzie obserwowane są na poziomie większym niż 10,0 m p.p.t.

Ze względu na wysokie zagrożenie zanieczyszczeniami, wody tego poziomu mogą być ujmowane przez studnie kopane jedynie w obrębie powierzchni sandrowych. Średnie roczne amplitudy wahań wód gruntowych w obrębie powierzchni sandrowych nie przekraczają 0,5 m, a na obszarach wysoczyznowych są nieco większe.

1.5. Warunki klimatyczne

Na klimat lokalny bardzo duży wpływ ma zróżnicowanie morfologiczne terenu. Ma to odzwierciedlenie w podziale Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne.

Makroklimat W podziale rolniczo-klimatycznym R. Gumińskiego, gmina Krajenka znalazła się w granicach VI dzielnicy - bydgoskiej (nazywanej także nadnotecką). Od strony północnej w bliskim sąsiedztwie gminy przebiega zasięg IV dzielnicy - pomorskiej.

Obszar gminy Krajenka wg podziału Niziny Wielkopolskiej na regiony klimatyczne W. Wosia, jest częścią regionu Środkowowielkopolskiego.

Cechą charakterystyczną tego regionu jest występowanie w roku:

- dni z pogodą bardzo ciepłą i jednocześnie pochmurną bez opadu	- około 38,7 dni
- dni z przymrozkami, z dużym zachmurzeniem i opadem	- 11,8 dni
- dni umiarkowanie ciepłe i słoneczne bez opadu	- 9,4 dni
- dni umiarkowanie ciepłe z dużym zachmurzeniem bez opadu	- 11,8 dni.
- okres wegetacyjny wynosi	- 210 - 215 dni

doliny. Elementem modyfikującym miejscowy klimat jest sąsiedztwo lasu. Obecność lasu powoduje obniżanie dobowych i miesięcznych amplitud temperatury powietrza. Rodzaj powierzchni, którą tworzą korony drzew w niektórych warunkach może przyczyniać się do większej ilości opadów. Grunty rolne o wysokim poziomie zalegania wód podziemnych i dobrej przepuszczalności podłoża w okresie letnim są silnie przesuszane, co również odzwierciedla się we właściwościach powietrza.

Wyróżniamy następujące topoklimaty:

- 1) obszarów płaskich:
  - gruntów rolnych w dolinie cieków i jezior o niekorzystnych warunkach bioklimatycznych (płytko występującej wodzie gruntowej), charakteryzujący się częstym występowaniem mgieł oraz większą liczbą dni z przymrozkami.
- 2) na wysoczyźnie:
  - o najkorzystniejszych warunkach klimatycznych, obejmujących zbocza o południowej, południowo-wschodniej i południowo-zachodniej ekspozycji, częściowo zalesione,
  - na obszarze niezalesionym, wysoczyznowym, lokalnie silnie przewietrzonym,
- 3) obszarów zurbanizowanych:
  - o zabudowie intensywnej,
  - o zabudowie ekstensywnej,
  - o zabudowie niekorzystnie oddziałującej na środowisko,
  - tereny zieleni urządzonej- korzystnie wpływającej na klimat.

1.6. Gleby

Gleby występujące na terenie gminy Krajenka są bardzo zróżnicowane. Różnorodność występujących gleb świadczy o tym, że pokrywą glebową ukształtowały różne procesy glebotwórcze, rzeźba terenu i zróżnicowane warunki wilgotnościowe podłoża.

W obrębie wysoczyzny na osadach lodowcowych występują gleby brunatnoziemne – gleby brunatne. Powstają one na piaskach gliniastych i glinach o różnym stopniu spiaszczenia.

Gleby brunatnoziemne w granicach gminy tworzą dwie rozległe powierzchnie:

- 1) grunty położone między Głubczynem, Podróżną i Krajenką,
- 2) grunty położone między Pogórzem i Barankowem.

Najbardziej żyzne są gleby brunatne właściwe występujące na płaskich powierzchniach wysoczyznowych. Gleby te zaliczane są do wyższych klas bonitacyjnych (powyżej IV) i 2 pszennego kompleksu glebowo-rolniczego.

Na powierzchniach o większym nachyleniu i niejednorodnym litologicznym podłożu występują gleby płowe i brunatne kwaśne. Gleby te najczęściej klasyfikowane są do III i IV klasy bonitacji rolniczej, do żytnio-ziemniaczanego bardzo dobrego i dobrego kompleksu glebowo-rolniczego.

Gleby bielicoziemne w granicach gminy Krajenka reprezentowane są głównie przez jeden typ - gleby rdzawe, tworzą się między innymi na piaskach sandro-

wych. Większość tych gleb występuje pod lasami. Gleby rdzawe najczęściej porośnięte są siedliskami boru suchego, świeżego i wilgotnego. Występują również na piaskach rzecznych, na powierzchniach wyżej wyniesionych, tworząc wąskie wydłużone powierzchnie wzdłuż rzek. Gleby te obecne są również w obrębie wałów wydmowych oraz powierzchni piasków przewianych w południowo-zachodniej części gminy. Przydatność rolnicza gleb rdzawych jest mała, zaliczane są one najczęściej do V i VI klasy bonitacji oraz do kompleksu 6 żytniego słabego i kompleksu 7 żytniego najslabszego (żytnio-łubinowego).

Zasięg gleb organicznych ogranicza się głównie do terenów w sąsiedztwie ważniejszych rzek - mały jest udział gleb hydrogenicznych. Największe ich powierzchnie występują w obrębie dolin rzecznych, głównie Głomi oraz w mniejszym stopniu w sąsiedztwie Kocuni, Pankawy i Kanału Augustowskiego. W obrębie doliny Głomi gleby te reprezentowane są głównie przez gleby bagiennie - **torfowe i mułowe**. Dotyczy to terenów, gdzie przez cały rok utrzymuje się wysoki poziom wód gruntowych, np. przy rzekach i w sąsiedztwie zarastających starorzeczy. Na wyższych powierzchniach, tylko okresowo zalewanych przez wody, występują gleby pobagiennie - **murszowe i murszowate**. Gleby te spotykane są również w sąsiedztwie jezior np. Głębuczyna Wielkiego i Małego, a także zbiornika położonego na zachód od wsi Podróżna. Tworzą one powierzchnie w miejscach zarastania jezior gdzie został obniżony poziom wody. Wysoki poziom wód gruntowych w tych miejscach utrzymywany jest dzięki przepływającym przez jeziora ciekom. Gleby te spotykane są również w obrębie wysoczyzny morenowej, w miejscach występowania w podłożu warstw nieprzepuszczalnych ograniczających infiltrację wód opadowych (w rejonie Kanału Augustowskiego, rzeki Kocuni i Pankawy). Na obszarach tych w części peryferyjnej w miejscach mniej mokrych występują czarne ziemie.

Gleby deluwialne, które mają bardzo ograniczony zasięg przestrzenny; występują głównie u podnóża stromych zboczy na pokrywach deluwialnych, gdzie w przeszłości zachodziły obsunięcia, najczęściej u podnóża wzniesień czołowo-morenowych lub wzniesień kemowych. Gleby takie występują lokalnie w rejonie Głębuczyna i Maryńca. Interesujące są również gleby występujące w obrębie kompleksu leśnego w granicach rozległego zastoiska, na wschód od drogi wojewódzkiej nr 190, w rejonie miejscowości Leśnik. Oprócz wymienionych wyżej gleb mineralnych, bagiennych i pobagiennych można spotkać tu gleby opadowo glejowe, powstające w warunkach silnego uwilgotnienia na nieprzepuszczalnym podłożu.

2. STAN ŚRODOWISKA, W TYM ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

STAN ŚRODOWISKA

2.1. Czystość wód powierzchniowych.

Wody powierzchniowe na terenie gminy to rzeki Gwda i Głomia z dopływami. Wody płynące są obserwowane w czterech punktach, wody podziemne i jeziora w pojedynczych punktach. Głomia na odcinku od północnej granicy gminy do ujścia rzeki Kocuni prowadzi wody pozaklasowe i poniżej wsi Żeleźnica III klasy czystości. Na stan czystości rzeki mają wpływ zanieczyszczenia z rzutów ścieków przemysłowych i komunalnych oraz zanieczyszczenia związane ze spływem z pól nawozów i środków ochrony roślin z rejonu Złotowa, Zakrzewa, Świtej, Stawnicy, Starej Wiśniewki i Potulic. Na terenie gminy Krajenka wprowadzone są do Głomi podczyszczone ścieki w Krajence i Dolniku. Na stan czystości rzek główny wpływ mają nieczystości wprowadzone do wód spoza gminy Krajenka. Dopływy Głomi Śmiardówka i Kocunia prowadzą wody III klasy czystości. Dla rzeki Gwdy płynącej w południowo-zachodniej części gminy i rzeki Głomi na odcinku od jej ujścia do Kocuni planowana jest I klasa czystości, a dla Głomii od Kocuni do północnej granicy gminy II klasa czystości. Monitorowaniem regionalnym objęte jest jezioro Wapieńskie – posiada I klasę czystości wód. Jezioro posiada II kategorię podatności na zanieczyszczenia.

2.2. Powietrze atmosferyczne, hałas.

Na terenie gminy Krajenka jest zlokalizowanych niewiele zakładów produkcyjnych, ponadto gmina charakteryzuje się dużą powierzchnią lasów (około 48%), dlatego nie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń gazów i opadu pyłów. Na zanieczyszczenie atmosfery i hałas największy wpływ mają zakłady Komunalny Zakład Użyteczności Publicznej, Piłskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego SA, Piłskie Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Matbud”, PHUS „Transpil Expedition” i zakład Meblarski „Christianpol” oraz sąsiedztwo dróg wojewódzkich nr 188 i nr 190 i linii kolejowej. Na terenie miasta funkcjonują kotłownia rejonowa, zakłady meblowe i drzewne. Nadmierną emisję odorów stwierdzono w Śmiardowie Krajeńskim. Na terenie gminy zanieczyszczenie powietrza związane jest z funkcjonowaniem w okresie zimowym lokalnych kotłowni. Emisje substancji o nieprzyjemnym zapachu do powietrza występują w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków i składowiska odpadów. W bezpośrednim sąsiedztwie dróg i linii kolejowej występują przekroczenia standardów jakości środowiska związane z zanieczyszczeniami spalinami i hałasem.

2.3. Ochrona zieleni.

Poza terenami zieleni objętej ochroną konserwatorską (parkami i cmentarzami), zielenią urządzoną na skwerach i w przydomowych ogrodach, występują liczne skupiska zieleni na terenach gruntów rolnych, wzdłuż dróg, w sąsiedztwie jezior. Należy dbać o trwałość skupisk zieleni wysokiej, w tym o zieleń szpalerową, przydrożną i zakrzewienia śródpolne. Pełni ona ważną rolę ochronną, ekologiczną i krajobrazową. Grunty o słabych glebach, mało przydatne dla potrzeb rolnictwa należy zalesić.

Zieleń urządzona w granicach gminy Krajenka reprezentowana jest przez parki podworskie, zieleń na cmentarzach, park miejski, a także nasadzenia szpalerowe, ogrody działkowe i inne tereny rekreacyjne.

W granicach miasta Krajenka znajduje się kilka powierzchni zieleni urządzonej o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych, jest to ogród i park szkolny po-

łożony przy ulicy Bydgoskiej. Cały kompleks szkoły zajmuje powierzchnię prawie 3 ha. Park w granicach szkoły tworzą drzewa wysokie usytuowane wzdłuż wytoczonych 5 alei. Każda aleja obsadzona jest innymi gatunkami drzew. Rosną tu między innymi: lipa drobno i szerokolistna, klon pospolity i klon jawor, jodła biała, robinia pseudoakacjowa, żywotnik. Szczególną uwagę zwracają takie drzewa jak: sosna Weymutha, limba, czy jarząb brekinia. Przy ścieżkach rosną także różne gatunki krzewów, między innymi: róża fałdzistolistna, liliowiec amerykański, berberysy, irgi, tamaryszki, rokitnik pospolity, tawuły. We wschodniej części całego kompleksu szkolnego znajdują się niewielkie zadrzewienia tworzone przez las liściasty (sosna pospolita, świerk pospolity) i mieszany (dąb bezszypułkowy, buk pospolity, grab pospolity, brzoza brodawkowata).

Interesująca kompozycyjnie jest również zieleń w rejonie dworca kolejowego. Wraz z budynkami kolejowymi i mieszkalnymi tworzy bardzo charakterystyczne założenie urbanistyczne. Bardzo charakterystyczny układ tworzy również skwer zieleni w rejonie ulicy Winiary, z wyeksponowanym w centralnej jego części drzewem pomnikowym – okazałym dębem.

Zieleń urządzona występuje również w granicach cmentarzy, szczególnie tych historycznych. Najczęściej w ich granicach spotkać można świerki pospolite, bluszcz zwyczajny dęby, klony pospolite, robinie pseudoakacjowe, bez lilak.

Wzdłuż większości ważniejszych dróg w granicach gminy występują szpalery drzew. Szpalery drzew najczęściej tworzą takie gatunki jak: dęby szypułkowe i bezszypułkowe, klony zwyczajne, lipy drobno i szerokolistne, rzadziej brzozy, kasztanowce zwyczajne i topole włoskie. Z krajobrazowego punktu widzenia na uwagę zasługują szpalery starych drzew wzdłuż dróg gminnych o mniejszym ruchu, które w ciągu ostatnich lat nie były poszerzane, np. w rejonie Augustowa, Dąbrowy, czy Wąsoszek.

Należy jeszcze wspomnieć o ogrodach działkowych z dużymi skupiskami drzew owocowych. Ogrody występują głównie w mieście Krajenka, w północno-wschodniej jego części, na powierzchni 8,4 ha.

2.4. Ochrona gleb i powierzchni ziemi.

Użytki rolne klas III a i III b zajmują 733,6 ha t. j. około 8,2% , klasy IV około 3.489,5 ha - 38,9% ogółu użytków rolnych w gminie. Grunty najwyższych klas należy chronić przed zmianą przeznaczenia.

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- 1) ograniczeniu przeznaczenia gruntów III i IV klasy oraz gruntów organicznych na cele nierolnicze lub nieleśne,
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji,
- 3) rekultywacji gruntów zdegradowanych i powyrobowiskowych,
- 4) zachowaniu torfowisk i naturalnych zbiorników wodnych,
- 5) umocnieniu przez zadrzewienie lub zakrzaczenie stromych stoków.

Grunty rolne położone w dolinach rzek: Głomi, Pankawy, Kocuni są użytkowane najczęściej jako użytki zielone, są narażone w czasie wysokich stanów wody w rzekach na okresowe zalewanie. Należy na tym terenie zachować ciągłość rowów melioracyjnych, poprzez ich oczyszczanie i udrażnianie. Ustalić zakaz likwidacji i zawężania istniejących rowów melioracyjnych, które w okresie obfitych opadów i roztopów wiosennych odprowadzają nadmiar wody do rzek.

Najważniejsze dla środowiska przyrodniczego są łąki śródleśne oraz łąki położone w sąsiedztwie większych rzek i jezior. Na powierzchniach niższych teras, okresowo zalewanych, występują dwukośne łąki wilgotne, trzęślicowe. W sąsiedztwie rzeki Głomi, Kocuni, Kanału Augustowskiego, gdzie występują uwilgotnione grunty przez cały rok, pojawiają się także bardzo zróżnicowane gatunkowo zbiorowiska mszarno-turzycowe, spotkać tu można między innymi szuwały turzyc oraz zbiorowiska łąk bagiennych. Zbiorowiska szuwarów turzycowych występują także w obrębie mniejszych dolin rzecznych (Pankawy), a także w sąsiedztwie zarastających jeziorek śródleśnych w południowo-zachodniej części gminy. Na terenach w obrębie wysoczyzny występują zbiorowiska żyzne – świeżych łąk kośnych. Część z tych łąk wykorzystywana jest pod pastwiska.

Na terenie gminy stopień degradacji powierzchni terenu jest niewielki. Degradacja powierzchni terenu może mieć charakter naturalny, mamy z nią do czynienia w obrębie stromych wzniesień (rejon rzeki Gwdy i Głomi). Może tam dochodzić na niewielką skalę do ruchów masowych ziemi. Mamy tam do czynienia ze spęływaniem lub niewielkimi obsunięciami w okresie silnego uwilgotnienia gruntu. Tereny powyrobiskowe wymagają rekultywacji i umocnienia. Największe znajdują się w rejonie wsi Żeleźnica, gdzie prowadzona była eksploatacja kruszywa. Teren gminnego składowiska odpadów jako źródło zanieczyszczenia wód wymaga zamknięcia i rekultywacji.

2.5. Gospodarka odpadami.

Na terenie gminy Krajenka zamknięto składowisko odpadów na działce nr 124/1 w Krajenca decyzją Starosty Złotowskiego Nr OS.7635/92/07/08 z dnia 25 marca 2008 roku. Składowisko nie posiadało należytego zabezpieczenia, projektowana jest jego rekultywacja do 2011 roku. Na terenie gminy odpady są segregowane i gromadzone w pojemnikach. Odpady są wywożone przez wyspecjalizowany zakład oczyszczania na składowisko odpadów w Międzybłociu gm. Złotów i w Kłodzie gm. Szydłowo.

STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

2.6. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna na terenie gminy Krajenka przedstawia się następująco:

Powierzchnia gminy	1.918.000,0 ha
użytki rolne ogółem	8.961,0 ha - 46,7 % powierzchni gminy
w tym:	
grunty orne	7.992,0 ha - 89,2% użytków rolnych ogółem
sady	57,0 ha
łąki	721,0 ha - 8,04 % użytków rolnych ogółem
pastwiska	192,0 ha - 2,14 % użytków rolnych ogółem
pozostałe grunty	367,0 ha
lasy prywatne	222,0 ha
grunty leśne LP razem	9108 ha - 47,4% powierzchni gminy

* dane US z 1998 r.

Indywidualne gospodarstwa rolne ogółem 715 (średnie 12,5 ha)

gospodarstwa o powierzchni	ilość
do 1,0 ha	283
od 1,1 - 1,99 ha	86
od 2,0 - 4,99 ha	88
od 5,0 - 9,99 ha	57
powyżej 10,00 ha	201

Na podstawie Ważniejszych danych o gminach w 2002 r. Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Klasyfikacja użytków rolnych wg klas bonitacyjnych w gminie Krajenka

(stan na 01.01.2006 r.).

Obręb (sołectwa)	R IIIa	R IIIb	R IVa	R IVb	RV	RVI	R ogółem
	ha						
Śmiardowo	123,4475	70,8056	408,931	114,9436	170,0484	30,087	918,2631
Czajcze	–	–	94,3988	141,8573	71,159	34,036	341,4511
Maryniec	–	5,0477	51,9829	22,7327	24,3076	6,4258	110,4967
Głubczyn	–	31,2	212,1946	424,6504	454,3098	40,79	1163,1448
Podróżna	6,00	103,4856	156,1272	286,5203	171,7676	26,07	749,9707
Augustowo	–	–	34,57	182,2106	270,3465	48,8482	535,9753
Żeleźnica	–	4,55	24,103	60,3621	88,1581	111,3451	288,5183
Skórka	–	–	13,9425	44,1346	183,7766	103,2388	345,0925
Dolnik	12,92	18,6227	66,9605	81,4749	115,7232	66,5733	362,2746
Paruszk	0,58	–	31,6663	92,574	201,8313	55,557	382,2086
Krajenka	13,91	343,0464	781,9706	161,1901	593,9026	333,4976	2227,5173
razem	156,8575	576,758	1876,847	1612,651	2345,331	856,4688	7424,913

powierzchnia zasiewów

ogółem 7.268,00 ha w tym:

zboża ogółem	- 5.184,00 ha
pszenica	- 1.207,00 ha
żyto	- 1.191,00 ha
jęczmień	- 1.317,00 ha
pszenżyto	- 933,00 ha
owies	- 536,00 ha
ziemniaki	- 652,00 ha
buraki cukrowe	- 13,00 ha
rzepak i rzepik	- 196,00 ha

produkcja zwierzęca

ogółem	bydło	1.459 sztuk, w tym krowy - 562 sztuki
	trzoda chlewna	9.833 sztuki, w tym lochy - 985 sztuk
	konie	58 sztuk
	drób	12.667 sztuk

obsada w sztukach dużych 35/100 ha użytków rolnych

Na podstawie Ważniejszych danych o gminach w 2002 r. Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Podstawową produkcją rolniczą jest produkcja zbóż, następnie ziemniaków. W produkcji zwierzęcej dominuje produkcja bydła następnie trzody chlewnej. Łąki i pastwiska zajmują 10,18% powierzchni ogólnej gruntów rolnych gminy. Największy ich obszar leży w dolinie rzek Głomi, Pankawy, Kocuni i wzdłuż Kanału Augustowskiego. Obszar ten może być wykorzystany gospodarczo dla produkcji pasz i chowu bydła. Znaczna powierzchnia łąk i pastwisk jest przekształcona przez człowieka. Wysiewane są na tym terenie odpowiednie gatunki traw, następnie koszone lub wypasane są na nich zwierzęta. Teren ten pocięty jest licznymi rowami melioracyjnymi, czynnymi okresowo, dzięki którym regulowany jest stan wody w glebie. Część z tych rowów spełnia rolę przyspieszającą odpływ wód z określonego obszaru, część posiada regulacje poziomu wody i jej odpływów. Melioracje wymagają modernizacji. Wypas zwierząt na łąkach i pastwiskach ma ograniczony charakter, ze względu na małą ich powierzchnię w gminie. Dzięki dopłatom z Unii Europejskiej chów bydła i trzody chlewnej zaczął się ponownie rozwijać i obszary łąk i pastwisk są wykorzystywane gospodarczo. Na terenie gminy nie występują duże powierzchnie obszarów charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (63,7 punktów w skali IUNG). Na terenie wysoczyzny można wyróżnić kilka obszarów o szczególnych wartościach dla produkcji rolnej:

- 1) o wysokiej bonitacji gleb,
- 2) o kompleksach glebowych bardzo dobrych i dobrych dla określonych upraw.

Tereny z glebami wykorzystywanymi jako grunty rolne zajmują w gminie obszar 8928 ha, w tym 212 ha w granicach miasta Krajenka. W grupie tych terenów dominują powierzchnie, na których występują gleby brunatnoziemne zaliczane do III, IV (ponad 50 % użytków rolnych) i V klas bonitacyjnych (niecałe 30 %). Najlepsze warunki glebowe dla prowadzenia działalności rolniczej występują w obrębie powierzchni wysoczyznowych, zarówno na północ, jak i na południe od miasta Krajenka. Zróżnicowanie warunków glebowych w tych częściach gminy umożliwiła głównie intensywną produkcję roślinną. Pod lasami znalazły się głównie tereny występowania gleb rdzawych, zaliczanych najczęściej do V i VI klasy bonitacji.

STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

2.7. Lasy państwowe

Obszar gminy jest bardzo zróżnicowany pod względem potencjalnej roślinności naturalnej. Występują na nim duże płaty siedlisk środkowoeuropejskich grądów dębowo-grabowych (*Galio silvatici-Carpinetum*), grądów subatlantycki (*Stellario Carpinetum*) subkontynentalnych borów mieszanych dębowo-sosnowych (*Pino-Quercetum*) i środkowoeuropejskiego boru sosnowego (*Leucobryo-Pinetum*). Bardziej suche siedliska zajmuje wilgotny bór sosnowy (*Molinio-Pinetum*), w tym także bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum*). Fragmentarycznie występuje na tym terenie siedlisko boru bagiennego (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*). Doliny rzeczne stanowią siedliska łągów jesionowo-olszowych (*Circaeo-Alnetum*).

Tereny zalesione, zakrzewione i zadrzewione w granicach gminy zajmują powierzchnię 9157 ha, co stanowi 48 % jej całkowitej powierzchni. W granicach miasta Krajenka 24 ha. Tereny zadrzewione i zakrzewione zajmują obszar 61 ha. Większość lasów w granicach gminy (8863 ha, co stanowi 97 % wszystkich tere-

nów zalesionych) jest własnością Lasów Państwowych, administrowanych obecnie przez nadleśnictwa Złotów (obręb Krajenka) i Zdrojową Górę (obręb Skórka). Istniejące w granicach gminy kompleksy leśne są częścią Borów Krajeńskich. Wśród siedlisk leśnych zdecydowanie dominuje bór świeży, bór mieszany świeży i bór suchy. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Wśród pozostałych gatunków na uwagę zasługują dąb, brzoza, świerk i olcha. Średni wiek drzew to około 50 lat.

Wykaz terenów leśnych w gminie Krajenka z podziałem na sołectwa.

Obręby (sołectwa)	LS	LS IV	LS V	LS VI	ogółem	Lz
	ha					
Śmiardowo	41,47	2,42	0,99	–	44,88	3,74
Czajcze	91,68	4,3347	–	1,2896	–	2,3491
Maryniec	–	0,09	3,0751	2,58	–	1,47
Głubczyn	112,0385	5,92	8,01	2,36	–	4,392
Podróźna	852,38	10,55	8,888	–	–	8,37
Augustowo	9,5	–	2,3286	3,2897	–	1,81
Żeleźnica	325,0412	2,77	4,8346	14,588	347,2338	3,59
Skórka	6037,0676	1,19	20,9555	2,93	6062,143	3,87
Dolnik	35,4	–	3,4	–	38,8	–
Paruszka	589,7991	–	16,9081	0,06	606,7672	–
Krajenka	822,9674	8,94	16,9865	22,6	–	15,4263
razem	8917,3438	36,2147	83,3764	49,6973	7099,824	45,0174

Lasy obrębu Krajenka zajmują wschodnią i centralną część gminy. Składają się z trzech dużych kompleksów. Pierwszy z nich usytuowany jest na wschód od miejscowości Łońsko i Wąsoszki do rzeki Głomi. Dominują tu siedliska boru świeżego. Siedlisko to tworzy głównie sosna przy niewielkim udziale brzozy. Podszyt stanowi: jarzab pospolity, kruszyna pospolita oraz młode drzewa dębów bezszypułkowych i buków zwyczajnych. W runie występują: borówki, wrzos zwyczajny i murawy trawiaste.

Drugi kompleks położony jest na wschód od miejscowości Leśnik, ograniczony jest rzeką Kocunią. Składa się on z siedlisk boru wilgotnego, boru mieszanego dębowo-sosnowego i lasów mieszanych. Na terenach okresowo podtapianych występują siedliska boru bagiennego i boru mieszanego bagiennego. Również w tych siedliskach dominującym drzewostanem jest sosna, a zmienia się głównie skład gatunków uzupełniających (brzozy, świerka, dębu, olszy). W siedliskach wilgotnych w podszycie, oprócz jarzabu i kruszyny, występują podrosty brzozy i świerku. Ich runo zdominowane jest przez rośliny trawiaste, krzewinki (borówka, wrzos) oraz paprocie (orlica pospolita). W siedliskach bagiennych pojawia się olsza, w podszycie występują najczęściej kruszyna i podrosty świerku, a ich runo zdominowane jest przez mchy - płonnik i torfowce oraz łochynię i bano zwyczajne. W sąsiedztwie doliny Kocuni występują jeszcze łągi olchowo-jesionowe. W drzewostanie tego siedliska dominuje olsza czarna przy mniejszym udziale brzozy, jesionu i jaworu. W warstwie podszycu występuje leszczyna, czeremchy i wierzby, a w warstwie runa zespoły turzyc. W tej części terenów leśnych siedliska grądów

należą do rzadkości.

Trzeci kompleks znajduje się na zachód od Krajenki, w rejonie wsi Żeleźnica. Kompleks ten jest silnie rozczłonkowany. W rejonie Paruszki część lasów tego obręby przylega do większego kompleksu lasów ciągnących się aż do doliny Gwdy. Dominują tu siedliska boru świeżego i wilgotnego.

Lasy obrębu Skórki zajmują południowo-wschodnią część gminy. Dominują tu siedliska boru suchego i boru świeżego. W miejscach podmokłych przy rzekach Głomi i Gwdzie pojawiają się siedliska łągów jesionowo-olszowych, a w rejonie zarastających zbiorników także siedliska olsów.

2.8. Lasy niepaństwowe

Lasy niepaństwowe zajmują niewielką powierzchnię - 212 ha t. j. 3% powierzchni zalesionej i zadrzewionej. Nowe uwarunkowania i możliwość otrzymania dopłat z Unii Europejskiej za zalesienie gruntów rolnych o niskiej przydatności rolnej, wpłyną na powiększenie terenów lasów. Pod zalesienie winny być przeznaczane grunty rolne niskich klas, tereny zdegradowane, wymagające rekultywacji i strome skarpy.

2.9. Nieużytki

Nieużytki (odłogi i ugory) w gminie zajmują 724 ha - 7,5 % jej ogólnej powierzchni gruntów rolnych. Są to głównie nieużytki wodne w dolinach rzek oraz nieużytki po eksploatacji złóż w rejonie wsi Żeleźnica.

3. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

3.1. Ochrona krajobrazu.

Południowo-zachodnia część gminy Krajenka, zdominowana jest przez funkcje przyrodnicze, leży w obszarze chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałecznego i Doliny”. Granice obszaru chronionego krajobrazu zostały ustanowione Rozporządzeniem Nr 212/06 Wojewody Wielkopolskiego z 29 listopada 2006 roku (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego Nr 201, poz. 4470).

Objęcie tego obszaru ochroną ma na celu zachowanie walorów krajobrazu przyrodniczego w stanie naturalnym i wprowadzenie ograniczeń, w tym dotyczących lokalizacji na tym obszarze przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych.

Ochroną objęte są ekosystemy leśne, ekosystemy lądowe i wodne.

Celem pośrednim jest zachowanie terenów przyrodniczych, w stanie zbliżonym do naturalnego, (zachowanie cieków, mokradeł, polan, torfowisk, starorzeczy, kęp drzew, itp.) pełniących powiązania ekologiczne o znaczeniu

- międzynarodowym - obszar węzłowy Dolnej Noteci, korytarz ekologiczny Pradoliny Noteci,
- krajowym - obszar Gwdy,
- regionalnym – Dolina Kocuni, Dolina Śmiardówki, Dolina Pankawy, rejon Jezior Kleszczynek i Starego.

3.2. Obszary specjalnej ochrony ptaków.

Cały obszar chronionego krajobrazu wchodzi w obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – „Puszczy nad Gwdą” (kod obszaru PLB 300012)- granica lasu Lasów Państwowych stanowi granicę obszaru Natura 2000. W gminie Krajenka obszar ten zajmuje powierzchnię 6.686,6 ha. Został ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 5 września 2007 roku (Dz. U. Nr 179, poz. 1275).

Celem wyznaczenia tego obszaru jest ochrona populacji dziko występujących ptaków i utrzymanie ich siedlisk i stanowisk lęgowych w nie pogorszonym stanie. W granicach tego obszaru występuje co najmniej 8 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla 1 % populacji krajowej takich ptaków, jak: dzięcioł czarny, gągoł, kania czarna, kania ruda, lelek, lerka, nurogęś, puchacz i rybołów.

3.3. Konserwatorska ochrona przyrody.

Na obszarze gminy znajduje się 20 pomników, w tym 4 w granicach miasta Krajenka. Ustanowione zostały one w latach 1982-1989 decyzjami wojewody pilskiego. W gminie wszystkie pomniki przyrody to pojedyncze drzewa lub grupy drzew o liczbie ponad 42 obiektów. Wśród drzew objętych ochroną dominują lipy drobnolistne i dęby szypułkowe. Największe nagromadzenie drzew pomnikowych znajduje się w obrębie kompleksu leśnego w rejonie miejscowości Leśnik. Drzewa te występują również w granicach parków i założeń pałacowo-dworskich w Maryńcu i Krajence. Większość z nich jest w dobrym stanie zdrowotnym, chociaż zdarzają się także suchostany (4 dęby i 1 modrzew). Największe zgrupowanie drzew zapisane jest pod nr rejestru 722 i znajduje się w granicach terenów Leśnictwa Leśnik.

Większość drzew pomnikowych to obiekty stuletnie i starsze, najstarsze z nich (lipy drobnolistne w Krajence) osiągają wiek ponad 250 lat.

Wykaz pomników przyrody

Nr 326	- lipa drobnolistna - obwód 370 cm, wys. 31 m, uznana za pomnik w 1982 roku (położenie Nadleśnictwo Zdrojowa Góra, Leśnictwo Sosnowo oddz. 153h),
Nr 354	- lipa drobnolistna – obwód 460 cm, wys. 29 m, uznana za pomnik w 1982 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 45z),
Nr 482	- lipa drobnolistna – 2 drzewa obwód 355 cm, wys. 25 m, obwód 437 cm, wys. 25 m, uznane za pomniki w 1986 roku (położenie m. Krajenka ul. Szkolna,
Nr 483	- klon srebrzysty- 2 drzewa obwód 320 cm, wys. 22 m, obwód 340 cm, wys. 22 m, uznane za pomniki w 1986 roku (położenie park w Maryńcu)
Nr 484	- cis pospolity - obwód 63 cm, wys. 12 m, uznany za pomnik w 1986 roku (położenie park w Maryńcu),
Nr 485	- dąb szypułkowy - obwód 610 cm, wys. 31 m, uznany za pomnik w 1986 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 54j),

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka

- Nr 486 - dąb szypułkowy - obwód 402 cm, wys. 34 m, uznany za pomnik w 1986 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 44d),
- Nr 487 - dąb szypułkowy - obwód 376 cm, wys. 29 m, uznany za pomnik w 1986 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 43a),
- Nr 492 - jesion wyniosły - obwód 340 cm, wys. 20 m, uznany za pomnik w 1988 roku (położenie Krajenka ul. Bydgoska),
- Nr 494 - modrzew europejski - 2 drzewa - obwód 255 cm, wys. 32 m, obwód 335 cm, wys. 35 m,
- dąb szypułkowy -2 drzewa - obwód 347 cm, wys. 21 m, obwód 356 cm, wys. 22 m, uznane za pomniki w 1988 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 45 y),
- Nr 495 - dąb szypułkowy - obwód 385 cm, wys. 31 m, uznany za pomnik w 1988 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 53 a)
- Nr 556 - dąb szypułkowy - obwód 375 cm, wys. 24 m, uznany za pomnik w 1992 roku (położenie Krajenka ul. Winiary),
- Nr 557 - wiąz - obwód 647 cm, wys. 35 m, uznany za pomnik w 1992 roku (położenie Nadleśnictwo Zdrojowa Góra, Leśnictwo Płociczno, oddz. 153 h),
- Nr 604 - wiąz - obwód 385 cm, wys. 25 m, uznany za pomnik w 1994 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 57 b),
- Nr 717 - dąb szypułkowy - obwód 434 cm, wys. 33 m, uznany za pomnik w 1998 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz.57 d),
- Nr 718 - dęby szypułkowe - 4 drzewa: - obwody 300, 310, 330, 416 cm, wys. 33, 27, 30, 32 m, uznane za pomniki w 1998 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 43g),
- Nr 719 - dąb szypułkowy - obwód 391 cm, wys. 32 m, uznany za pomnik w 1998 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz.57 i),
- Nr 720 - dęby szypułkowe - 2 drzewa: - obwody 364 cm, 394 cm, wys. 29 m, 29 m, uznane za pomniki w 1998 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 56 b),
- Nr 721 - wiązy - 4 drzewa: - obwody 237, 260, 261, 265 cm, wys. 27, 26, 24 27 m uznane za pomniki w 1998 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 47g),
- Nr 722 - dęby szypułkowe - 11 drzew: obwody 250-440 cm, wys. 26-29 m, uznane za pomniki w 1998 roku (położenie Nadleśnictwo Złotów, Leśnictwo Leśnik oddz. 57g).

Wykaz planowanych pomników przyrody

w Nadleśnictwie Złotów, w obrębie Krajenka, Leśnictwo Leśnik:

klon zwyczajny - oddz. 45h 3 drzewa (obwody 262 cm, 247 cm, 241 cm, wysokość 35 m, 35 m, 33 m),

buk – oddz. 45z (obwód 278 cm, wys. 31 m),

topola – oddz. 63 b (obwód 39 cm, wys. 32 m),

wiąz – oddz. 47 k (obwód 244 cm, wys. 33 m),

wiąz – oddz. 47 k (obwód 244, wys. 33 m).

3.4. Ochrona siedlisk

Na terenie gminy Krajenka znajdują się również siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, ujęte w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. Nr 92 poz.1029).

Należą do nich między innymi:

- łąka subatlantycki (Stellario Carpinetum),
- łąka jesionowo-olszowy (Circae-Alnetum),
- niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatheretum medio-europaeum, Gladiolo-Agrostietum, Anthyllidi-Trifolietum montani),
- olsy i łozowiska (Alnete aglutinosae)
- starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki (Nymphaeion i Potamogetonion),
- śródłądowy bór chrobotkowy (Cladonio-Pinetum).
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (Caricon lasiocarpae).

3.5. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

W granicach gminy Krajenka, w obrębie obszarów leśnych, zinwentaryzowano szereg stanowisk roślin rzadkich i chronionych, które zostały ujęte w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168 poz. 1764) i Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168 poz. 1765).

Najważniejsze z nich zestawiono poniżej:

a) rośliny objęte ochroną ścisłą:

- barwinek pospolity (*Vinca minor*),
- bluszcz pospolity (*Hedera helix*),
- chrobotek koralkowy (*Cladonia coccifera*),
- chrobotek kubkowaty (*Cladonia pyxidata*),
- chrobotek mniejszy (*Cladonia fimbriata*),
- chrobotek reniferowy (*Cladonia rangiferina*),
- grążel żółty (*Nuphar Lutea*),
- grzybień biały (*Nymphaea alba*),
- mącznica lekarska (*Arctostaphylos uva-ursi*),
- lilia złotogłów (*Lilium martagon*),
- rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*),
- sromotnik bezwstydnny (*Phallus impudicus*),
- szmaciak Gałęzisty (*Sparassis crispa*),
- śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis*),
- widłak (*Lycopodium sp.*),
- widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*),
- widłak spłaszczony (*Lycopodium complanatum*),
- widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*),
- zimoziół północny (*Linnaea borealis*),

b) rośliny objęte ochroną częściową:

- konwalia majowa (*Convallaria maialis*),
- kruszyna pospolita (*Frangula alnus*),
- przytulia (marzanka) wonna (*Galium odoratum*),
- gajnik lśniący (*Hylocomium splendens*),
- płonnik pospolity (*Polytrichum commune*),
- torfowiec (*Sphagnum*),
- porzeczka czarna (*Ribes nigrum*),
- kruszyna pospolita (*Frangula alnus*),
- bagno zwyczajne (*Ledum palustre*),
- kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*),
- pierwiosnka lekarska (*Primula officinalis*),
- kocanki piaskowe (*Helichrysum arenarium*),
- przyłaszczka pospolita (*Hepatica nobilis*),
- rokitnik pospolity (*Pleurozium schreberi*).

Na obszarze gminy znajdują się również gatunki **zwierząt objętych ochroną prawną**, ujętych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220 z 2004 r. poz. 2237).

Najważniejsze z nich zestawiono poniżej:

- a) owady (ochrona ścisła):
  - biegacz skórzasty (*Carabus coriaceus*),
  - biegacz fioletowy (*Carabus violaceus*),
  - biegacz ogrodowy (*Carabus hortensis*),
  - trzmiel leśny (*Bombus pratorum*),
  - trzmiel rudy (*Bombus pascuorum*),
  - trzmiel ziemny (*Bombus terrestris*) - ochrona częściowa;
- b) mięczaki (ochrona częściowa):
  - ślimak winniczek (*Helix pomatia*);
- c) ryby (ochrona częściowa):
  - jelec (*Leuciscus leuciscus*),
  - kleń (*Leuciscus cephalus*),
  - karp (*Cyprinus carpio*),
  - lin (*Tinca tinca*),
  - pstrąg potokowy (*Salmo trutta*),
  - szczupak (*Esox lucius*),
  - węgorz (*Anguilla anguilla*);
- d) płazy (ochrona ścisła):
  - traszka zwyczajna (*Triturus vulgaris*),
  - traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*),
  - kumak nizinny (*Bombina bombina*),
  - ropucha szara (*Bufo bufo*),
  - rzekotka drzewna (*Hyla arborea*),
  - żaba moczarowa (*Rana arvalis*),
  - żaba trawna (*Rana temporaria*),
  - żaba wodna (*Rana esculenta*),
  - żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*);
- e) ptaki (ochrona ścisła):

bocian biały (*Ciconia ciconia*), bocian czarny (*Ciconia nigra*), błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*), błotniak zbożowy (*Circus cyaneus*), czajka (*Vanellus vanellus*), drozd śpiewak (*Turdus philomelos*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), dzięcioł duży (*Dryocopus major*), dzięcioł średni (*Dryocopus medius*), gągoł krzykliwy (*Bucephala clangula*), jastrząb (*Accipiter gentilis*), kania ruda (*Milvus milvus*), kokoszka wodna (*Gaslinula chloropus*), kopciuszek (*Phoenicurus ochruros*), kowalik (*Sitta europea*), kos (*Turdus merula*), kukułka (*Cuculus canorus*), krogulec (*Accipiter nisus*), kruk (*Corvus corax*), łabędź niemy (*Cygnus olor*), mazurek (*Passer montanus*), mewa śmieszka (*Larus ridibundus*), myszołów (*Buteo buteo*), perkoz dwuczuby (*Podiceps cristatus*), perkozek (*Tachybaptus ruficollis*), pliszka siwa (*Motacila alba*), płaskonos (*Anas clypeata*), płomykówka (*Tyto alba*), puchacz (*Bubo Bubo*), puszczyk (*Strix aluco*), sierpówka (*Streptopelia decaoto*), sikora bogatka (*Parus major*), sikora modra (*Parus caeruleus*), sikora sosnówka (*Parus ater*), sikora czubotka (*Parus cristatus*), sikora uboga (*Parus palustris*), skowronek polny (*Alauda arvensis*), sójka (*Garrulus glandarius*), strzyżyk (*Troglodytes troglodytes*), szpak (*Sturnus vulgaris*), trzciniak (*Acrocephalus arundinaceus*), świergotek drzewny (*Anthus trivialis*), trzcinniczek (*Acrocephalus scirpaceus*), wróbel (*Passer domesticus*), zimorodek (*Alcedo atthis*), żuraw (*Grus grus*);

f) ssaki (ochrona ścisła):

- jeż zachodni (*Erinaceus europeus*),
- kret (*Talpa europea*),
- ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*),
- wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*),
- łasica (*Mustela nivalis*),
- bóbr europejski (*Castor fiber*) – ochrona częściowa,
- wydra (*Lutra lutra*) - ochrona częściowa.

3. 6. Lasy ochronne

Wyznaczenie obszarów lasów ochronnych stanowiących własność Skarbu Państwa następuje na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach (j. t. Dz. U. z 2005 r. Nr 45 poz. 435 ze zmianami).

Zasięg i kategorie ochronności obszarów zostały określone odrębnymi decyzjami Ministra Środowiska w poszczególnych nadleśnictwach:

- 1) dla Nadleśnictwa Zdrojowa Góra – decyzją DLlp-0233-1/02 z dnia 10 kwietnia 2003 r.,
- 2) dla Nadleśnictwa Złotów – Zarządzenie Nr 94 Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 listopada 1993 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa.

W obrębie wsi Skórka, w Nadleśnictwie Zdrojowa Góra lasy objęte ochroną zajmują:

1) lasy glebochronne	-	55,57 ha,
2) lasy wodochronne	-	201,86 ha,
3) lasy wokół miast powyżej 50 tys.	-	3.629,26 ha.

W obrębie m. Krajenka w Nadleśnictwie Złotów las objęty ochroną zajmuje

1) ostoja zwierząt	-	218,48 ha.

Konieczność ochrony wybranych terenów leśnych wynika ze specjalnych ich walorów przyrodniczych i funkcji ekologicznych. Największą powierzchnię w granicach

gminy zajmują las ochronne ze względu na sąsiedztwo granic administracyjnych miasta Piły. Lasy tej kategorii ochronności obejmują południowo-zachodnią część gminy aż do Jeziora Wapieńskiego i wsi Skórka do drogi leśnej Skórka - Plecemin.

Lasy wodochronne skupiają się przy północnych brzegach Jeziora Wapieńskiego, w obrębie dolnego odcinka doliny Głomi oraz na południowy zachód od Jeziora Czarnego.

Lasy glebochronne obejmują tereny leśne występujące w obrębie powierzchni o dużym nachyleniu (w dolinach Gwdy oraz Głomi).

Ostoje zwierząt - tereny leśne usytuowane w zakolu rzeki Głomi, przy północno-wschodniej granicy gminy i tereny leśne usytuowane na południe od drogi Krajenka - Buntowo.

3.7. Obszary zasobowe wód podziemnych

Na obszarze gminy Krajenka występuje obszar ochronny zbiorników wód podziemnych dla miasta Piły. Obszar zasobowy wód podziemnych poziomu trzeciorzędowego miasta Piły (decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii Nr KDH/013/3135/W/70 z dnia 30 czerwca 1970 r.)

Obszary zasobowe wód podziemnych podlegają ochronie zgodnie z art. 98 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz art. 51-55 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW.

4.1. Rys historyczny.

Położenie historyczno-geograficzne

Krajenka /obecnie w powiecie złotowskim/ znajduje się w zachodniej części Krajny, w rozumieniu Krajny jako dawnego powiatu nakielskiego między Notecią i Dobrynką - Kamionką oraz między Gwdą i Plitwicą. Dla Krajenki najbardziej istotna jest granica zachodnia, ponieważ leży w jej pobliżu.

Ze względu na nazwę Krajenki jest również interesujące pojawienie się nazwy Krajny. W najstarszej postaci w r. 1420 nazwa Krajenki była niezdrobniła, nowolokowane miasto miało się nazywać Kraina. Zbieżność nazw osady i ziemi dane niejako podstawy do upatrywania w osadzie najstarszego, czy najważniejszego ośrodka.

Także pierwsi znani właściciele Krajenki pochodzili z Danaborza w ówczesnym powiecie Kcyńskim. Dla Danaborskich kompleks dóbr w Krajnie mógł stanowić także "Krajne" lub "Krajenkę", za czym przemawiać może właśnie forma zdrobniła; nazwa zaś osady - czołowej w owych posiadłościach - była by wtórna w stosunku do terytorium stanowiącego własność Danaborskich. Krajenka położona jest nad Głomią, lewym dopływem Gwdy. Rzeka zmierza w kierunku południowo-zachodnim, tworząc w Krajence duży łuk od południowego-wschodu ku południowemu-zachodowi. Dolina Głomii jest w tym miejscu stosunkowo wąska i głęboka, a brzegi wysokie i strome.

Krajenka pojawia się w źródłach jako własność Danaborskich, z których Andrzej otrzymał od Władysława Jagiełły przywilej na lokację miasta w 1420 r. Była to ósma z kolei lokacja na obszarze Krajny. Tylko Nakło stanowiące gród kasztelański i siedzibę powiatu było miastem królewskim. Krajenka znajdowała się w rękach szlacheckich. Już z tego zestawienia widać także, iż Krajenka nie mogła być jakimś przodującym, czy najstarszym grodem.

Czasy w których lokowana była Krajenka nie sprzyjały zakładaniu miast, bowiem istniejące już miasta doznawały zniszczeń ze strony Krzyżaków /w 1409 spalenie Kamienia, Sępólna i Bydgoszczy/. Tym więcej jednak mogło zależeć - zwłaszcza królowi – na zagęszczeniu sieci miast na Krajnie, aby wzmocnić pogranicze, a zarazem zainteresować obroną tego pogranicza możne rody rycerskie mające tu swoje posiadłości wraz z miastami. Nowo lokowane miasto znajdowało oparcie w zamku, który miał już w chwili lokacji istnieć. W istocie - na początku XV wieku musieli już Danaborscy posiadać zamek w Krajence, w Krajnie bowiem mieli nie tylko posiadłość, lecz dzierżyli także urzędy. Oceniając pozostałości zamku można także przyjąć jego powstanie na początek XV wieku.

Początkowa faza dziejów miasta nie mogła być pomyślna, jeżeli dzieliło ono losy całej ziemi krajeńskiej pustoszonej wielokrotnie aż do pokoju toruńskiego w 1466 r. Dopiero po zawarciu pokoju toruńskiego i zwróceniu Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków powstały warunki dla rozwoju. Dla tej fazy dziejów miasta brak jednak materiałów źródłowych. Wiemy jedynie, że należało do

końca XV wieku do Danaborskich. Dopiero córka Wacława Danaborskiego Gertruda wniosła majątek Janowi Kościeleckiemu, poczem Krajanka pozostała w rękach Kościeleckich aż do 1 połowy XVII wieku.

Z 1511 r. z początku XVI wieku, pochodzi wiadomość źródłowa o kościele parafialnym, o którym wiadomo skądinąd, że założony został jednocześnie z miastem. W latach 1534-41 wymieniono młyn w Krajence. W latach 1565-80 oprócz tego młyna rozbudowanego do 6 kół działał w Krajence folusz. Rzemieślników było wtedy 23 i 4 przekupniów, istniała także karczma. Do lat ok. 1580 P. Szafran według ilości dymów w 1629 r. ustala liczbę mieszkańców miast Krajny, stawiając Krajenkę na trzecim miejscu, po Łobżenicy i Złotowie, z liczbą ok. 1900 osób, przy 28 łanach miejskich uprawianych w 1580 r. Liczba ta wydaje się zresztą zbyt duża w zestawieniu z liczbą rzemieślników, bowiem z rzemiosła mogłoby się utrzymać nie więcej niż 150 mieszkańców, z rolnictwa zaś, według mnożnika podanego przez wymienionego autora - do 500 osób. Badania Szafrana pozwoliły także ustalić, że po 1580 r. zaznacza się na Krajnie spadek zaludnienia spowodowany kryzysem gospodarczym, przybierający na sile od 1629 r. w związku z pierwszą wojną szwedzką do 1634 r., a potem pogłębiony w czasie najazdu szwedzkiego.

Upadek dotknął także Krajenkę. Jeszcze przed najazdem, w 1650 r. jej właścicielem po Stefanie Grudzińskim ożenionym z ostatnią Kościelecką - został wielki potentat Andrzej Karol Grudziński, wojewoda kaliski. W 1654 r. porządkując gospodarkę miasta wystawił on przywilej odnawiający prawo miejskie. W związku z upadkiem miasta i wyludnieniem Krajny pozostaje liczba ludności, zmniejszona do ok. 820 osób, licząc za lata 1673-76. Na domiar miasto dotknięte zostało pożarem w 1688, spłonął bowiem zarówno kościół parafialny, jak i zbór protestantów, których gmina założona została jeszcze w 1569 r. przez Kościeleckiego. Wymowne jest, że kościół parafialny został wzniesiony na nowo dopiero w 1703 r., a była to tylko budowla - jak poprzednia z drzewa.

Po bezpotomnej śmierci Grudzińskiego /1683/ majątek nabyli Działyńscy. Miasto niszczyły dalsze pożary w 1714 i 1729 r.

Zabór pruski zastał w Krajence sytuację gospodarczą nieco polepszoną; w 1773 r. było tu 57 rzemieślników, prócz tego karczma i młyn. W związku z sukiennictwem powstała farbiarnia, która miała przywileje z 1768 i 1774 r. W 1774 roku Anna Sułkowska przebudowała część zniszczonego zamku na kościół parafialny, stary bowiem kościół nie nadawał się już do remontu. Przebudowa zrujnowanego zamku świadczy, że nie był on już od dawna użytkowany, a mógł być ulec zniszczeniu jeszcze w czasie najazdu szwedzkiego. Ponieważ dziedzice co najmniej od czasów Andrzeja K. Grudzińskiego nie mieli tu swojej siedziby - mogli być nie zainteresowani konserwacją budynku, który był podupadł w ciągu II poł. XVII i w XVIII wieku.

Rozwijało się także garncarstwo, dla którego Sułkowska wydała w 1778 pozwolenie na urobek gliny.

W 1772 roku Krajna wraz z Pomorzem, północną Wielkopolską i częścią Kujaw zajęta została przez Prusaków w wyniku I rozbioru Polski. Właścicielem Krajanki była wówczas Anna Sułkowska, wdowa po Aleksandrze Józefie, która ok. 1790 sprzedała majątek Flatowowi. Prócz kościoła parafialnego przy-

czyniła się także Sułkowska do wzniesienia zboru ewangelickiego, oddając gminie ewangelickiej w 1779 r. plac na przedmieściu Winiary. Pożar w 1787 r. miał obrócić w popiół niemal całe miasto.

W 1820 roku miała przejść Krajenka w ręce pruskiej rodziny królewskiej. Nowi właściciele założyli po 1820 roku nowy ośrodek administracyjny majątku /na zachód od miasta/. Do 1839 roku posiadał go Fryderyk Wilhelm III, później należał do członków rodziny królewskiej.

W 1829 roku rozebrany został szpitalny kościół św. Katarzyny. W latach 1846-47 wzniesiono nowy zbor ewangelicki - tym razem już nie na przedmieściu, ale - jak w wielu wypadkach zwłaszcza w północnej Wielkopolsce - na środku rynku. Otrzymał on formę "urzędowego" stylu - klasycyzującego neoromantyzmu. Także gmina żydowska wzniosła w 1842 r. synagogę.

Zaludnienie Krajenki wynoszące na pocz. XIX w. niespełna 2000 osób, przekroczyło tę granicę dopiero w 1831 roku, a już w połowie tego stulecia osiąga 3000. Szybszy przyrost mimo dwóch pożarów miasta w 1845 i 1847 wiązał się być może z budową ok. poł. XIX wieku linii kolejowej, t.z.w. "wschodniej" /Ostbahn/ z Berlina przez Tczew do Królewca i Gdańska. Później liczba ludności wzrastała znacznie wolniej, bowiem do 1910 roku osiągnęła niespełna 3,5 tysiąca osób. Liczba domów w tym czasie wahała się w pobliżu 400. Ok. 1880 r. było w Krajenie 86 rzemieślników. Był także browar i młyn - dotąd zawsze dworski, oddany w 1888 r. miastu. Pod koniec XIX wieku działało tu towarzystwo upiększania miasta, dzięki któremu niektóre z ważniejszych ulic uzyskały oprawę zieleni.

Oddzielenie Krajenki od Wielkopolski po Kongresie Wiedeńskim, a później i od arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, jak i posiadłość pruskich książąt - przyczyniły się do silnego niemczenia miasta, co sprawiło z kolei, że znalazło się ono w wyniku Traktatu Wersalskiego po stronie niemieckiej. Nastąpiła stagnacja życia gospodarczego. Liczba mieszkańców z 3.526 w 1920 roku spadła do 3.383 w 1930, a po dalszych 7 latach wykazała przyrost o /zaledwie 17 osób/. W 1945 r. Krajenka należała obok Złotowa do jednego z pierwszych miast odzyskanych przez Armię Polską po trwającym 172 lata zaborze.

Układ przestrzenny miasta Krajenki.

Miasto położone jest na północnym /prawym/ brzegu Głomii, po zewnętrznej stronie łuku, który rzeka zakreśla z południowego-wschodu ku południowemu-zachodowi. Brzeg, który miasto zajmuje wznosi się dosyć stromo nad rzeką, a dolina jej jest w tym miejscu stosunkowo wąska. Miasto wydłużone jest równoleżnikowo, ku wschodowi odsuwając się od wykręcającej rzeki. W klinie między doliną Głomii i wschodnią częścią miasta położone jest dawne przedmieście Winiary. Na zachodnim krańcu miasta, tuż nad rzeką wznosi się wzgórze zamkowe. Na zachód od dawnego zamku położony jest kompleks dworski sięgający od południa po krawędź doliny rzeki.

W układzie komunikacyjnym dominuje droga południkowa biegnąca od północy ze Złotowa - na południe i południowy-zachód do Piły. Droga ta po przekroczeniu Głomii rozwidla się z drogą ku południowemu-wschodowi w kierunku Wysokiej. Jest to stary szlak stanowiący najprostsze niegdyś połączenie Kra-

jenki i Złotowa z Wielkopolską przez Białośliwie - Margonin z pominięciem okrężnej drogi przez Nakło. Ze szlaku tego mogli korzystać już Danaborscy, gdyż stanowi on zarazem najkrótszą trasę między Danaborzem i Krajenką. Ku północy wybiega z miasta droga złotowska, od której za miastem odchodzi na północny-zachód droga w stronę Jastrowia /niegdyś przez Zalesie - Górnę/. Pozostałe drogi równoleżnikowe miały i mają charakter lokalny.

Właściwe miasto posiada zarys wydłużony równoleżnikowo, z prostokątnym, podobnie wydłużonym rynkiem. Ku wschodowi położone są jeden za drugim trzy bloki zawarte między dwiema ulicami wybiegającymi z rynku na wschód. Ku zachodowi para ulic zbiega się przed dawnym zamkiem. Główna droga przecina rynek dosyć nieregularnie; od południa, od przejścia na Głomii wkracza na rynek w południowo-zachodnim narożu, ku północy wybiega w 2/5 szerokości północnej pierzei. Południowy blok jest szczególnie płytki. Ogranicza go ulica biegnąca przy krawędzi doliny rzeki na wschód i przekraczająca obniżenie dawnego małego strumienia, który oddzielał miasto od Winiar.

Winiary stanowią rodzaj trójkątnego placu, z którego dalej na wschód biegnie krawędzią doliny Głomii ulica Ogrodowa.

Miasto założone w 1420 r. powstało na miejscu wsi, która jakoby miała się znajdować po obu stronach Głomii. Po założeniu miasta lewobrzeżna część osady zanikła. Był tam jednak znacznie już później wymieniany kościół szpitalny św. Katarzyny przy rozstaju dróg do Wysokiej i Głubczyna. Możliwe, że jest to ślad przynależności Winiar jako części dawnej, przedlokacyjnej wsi - do kościoła położonego w lewobrzeżnej, później zanikłej części. Winiary zachowały się do dziś jako rodzaj przedmieścia z trójkątnym placem, na którym w 1779 r. wzniesiono kościół ewangelicki, później rozebrany, lecz widoczny na mapie Schrottera i Engelhardta . W przedłużeniu południowej pierzei tego placu biegnie ku zachodowi ul. Ogrodowa z jednolitą przedmiejską zabudową, należąca także do Winiar. Kościół św. Katarzyny na lewym brzegu Głomii był rozebrany w 1829 roku. Wznosił się on zapewne po wschodniej stronie obecnej ul. Sienkiewicza, tuż przed rozwidleniem dróg do Wysokiej i do Piły /widoczny również na mapie Schrottera i Engelhardta /. Po przeciwnej stronie drogi do Wysokiej /ul. Bydgoskiej/ istnieje dotąd cmentarz, któryż reguły bywał przy dawnych szpitalach dla ubogich. Obok miejsca kościoła znajdują się resztki zabudowy folwarku /dawny PGR/ bez wątplenia pierwotnie gospodarstwo prepozytury.

Wydłużony układ miasta z 1420 r. z rynkiem przesuniętym ku zachodowi w stosunku do osi poprzecznej - znajduje analogie wśród innych miast krajeńskich starszych od Krajenki. Z wielkopolskich miast najbardziej zbliżony układem jest Dolsk /w powiecie śremskim/, miasto biskupa poznańskiego, lokowane w 1359 r.

W przypadku Krajenki uznać można wydłużony układ miasta za wytyczony jednorazowo, ale z uwzględnieniem pierwotnego wydłużenia wsi rozciągniętej wzdłuż brzegu Głomii i starej drogi lokalnej. Nie było zresztą wiele miejsca w kierunku prostopadłym do wydłużenia miasta; od południa teren opada ku Głomii, a dalej na wschód - ku obniżeniu strumyka oddzielającego miasto od Winiar. Od północy natomiast ciągnie się równoleżnikowo inne obniżenie niewielkiego strumienia ograniczającego miasto od północy. Układ miasta na tym terenie można było rozciągnąć jedynie ku wschodowi i tak też zrobiono, wzorując się przy tym zapewne na pobliskiej starszej Mroczy. Przesunięcie rynku

ku zachodowi mogło być zresztą podyktowane także starym przebiegiem głównej drogi południkowej, od której rynku nie chciano odsuwać, gdy tymczasem od zachodu brak było miejsca dla równomiernego rozkładu bloków, ponieważ tam znajdował się zamek Danaborskich.

O tym jak zawężona była od południa i północy przestrzeń, na której wytyczono miasto - świadczy to, że bloki po obu stronach rynku były płytkie, zwłaszcza blok południowy.

Pierwotny kościół parafialny wznosił się bez wątpienia na parceli położonej na przekątnej rynku, od południowego-zachodu. Parcela ta dominuje nad doliną Głomii i oddalona jest niewiele na wschód od miejsca dawnego zamku /według dokumentu z pocz. XVII. wieku - kościół położony był o 150 stóp na wschód od zamku/. Zamek położony był na wysokim ostrowie wznoszącym się wprost nad rzeką, ograniczonym od zachodu głębokimi parowem schodzącym do rzeki. XVIII-wieczny kościół urządzony w jego zachodnim skrzydle oraz mur południowy, przy którym mogły być przybudowane pomieszczenia gospodarcze - pozwala rekonstruować regularne prostokątne założenie.

U stóp zamku dostępna ze wspomnianego parowu biegnie w poprzek Głomii tama spiętrzająca wodę rzeki; rzeka rozwidła się tutaj w dwa ramiona, między którymi znajduje się młyn, mający XVI-wieczną tradycję źródłową, a założony zapewne nie później niż samo miasto. Obecny budynek z połowy XIX wieku uzupełnia nowsza budowla wzniesiona w poprzek pn. ramienia rzeki.

Dalej na zachód od zamku położone nowsze zabudowania dworskie zasługują o tyle na uwagę, że wśród nich znajduje się dwór zbudowany po 1820 /w 2 ćwierci XIX wieku/. Dwór dostępny jest z ulicy biegnącej z miasta ku zachodowi i stanowiącej niegdyś wylot drogi do Piły, biegnącej wg mapy Schrottera i Engelhardta prawym brzegiem Głomii.

Ostatnim elementem interesującego nas historycznego układu jest przedmiejska zabudowa rozciągnięta wzdłuż drogi do Złotowa.

Najważniejsze pod względem walorów przyrodniczych i krajobrazowych są parki stanowiące część większych założeń dworsko-pałacowych. Zachowały się one w dwóch miejscowościach - Krajence i Maryńcu.

Park w Krajence, pochodzący z przełomu XVIII i XIX w., zajmuje powierzchnię 1,48 ha. Park wraz z pałacem jest częścią zespołu tworzącego charakterystyczną kompozycję przestrzenną o łącznej powierzchni 4,96 ha. Walory krajobrazowe tego zespołu wynikają z jego położenia w strefie krawędziowej doliny Głomi. Park przylega do pałacu od strony zachodniej, a drzewa go tworzące skupione są przy dwóch ścieżkach. Stwierdzono tu 12 gatunków drzew liściastych, 5 gatunków drzew iglastych i 9 gatunków krzewów. W drzewostanie parkowym dominują drzewa liściaste: jesiony, lipy szerokolistne i klony; wśród innych drzew obecne są także świerki i dęby. Średni wiek drzewostanu to ponad 70 lat. Założenie parkowe od strony południowej zamyka amfiteatr miejski. Zieleń w tym założeniu uzupełnia klomb przed fasadą pałacu, gdzie rosną dwie bardzo wiekowe lipy.

Najbardziej okazały jest Park Miejski im. Księżnej Anny Sułkowskiej, położony w północnej części miasta przy drodze do Złotowa. Park tworzy 11 gatunków

drzew. Dominują w nim lipy drobno i szerokolistne, dęby, kasztanowce zwyczajne oraz klony zwyczajne. Pojedynczo występują dęby szypułkowe, świerki pospolite, jesiony i wiązy. Na zapleczu parku od strony zachodniej znajduje się stadion miejski. Zieleń parkowa znajduje przedłużenie po drugiej stronie ulicy, w miejscu, gdzie kiedyś znajdował się cmentarz.

Na szczególną uwagę zasługuje również historyczny cmentarz ewangelicko-augsburski (obecnie nieczynny), zlokalizowany północno-wschodniej części miasta, gdzie oprócz licznych krzewów zachowały się dwa bardzo okazałe szpalery lip.

4.2. Ocena wartości kulturowych gminy Krajenka.

Wieś Głubczyn – pierwsza wzmianka pochodzi z 1350 roku. Właścicielami wsi byli Danaborscy. W 1468 roku na Głubczyn napadli Wedlowie z Mirosławca i doszczętnie wieś ograbili. Dobra Głubczyńskie obejmowały kilka wsi i należały kolejno do: Danaborskich, Grudzińskich, Bleszno-Bleszewskich, Grabowskich i Bojanowskich. We wsi jest wiele zabytków wśród nich najcenniejszy to zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy, w tym: kaplica, dzwonnica, plebania, kostnica i cmentarz. Kościół murowany, zbudowany w latach 1869-71, posiada barokowe i rokokowe wyposażenie. W głównej części ołtarza zostały umieszczone herby właścicieli wsi Grabowskich i Bojanowskich. We wsi zachowały się ruiny kościoła ewangelickiego. W rejonie jeziora Głubczyn Mały odkryto cmentarzysko z okresu kultury pomorskiej - groby z urnami i ceramiką użytkową. Wśród zabytków zachowała się szkoła polska, przedszkole i wiele budynków mieszkalnych.

Wieś Podróżna – pierwszy raz wzmiankowana w 1468 roku. W XII wieku powstał na tym terenie folwark i młyn o dwóch kołach. W ciągu wieków zmieniali się właściciele wsi. W 1 poł. XVIII wieku stanowiła dobra Fryderyka Wilhelma III. Ostatnim właścicielem był książę pruski Leopold Hohenzollern. Po I wojnie światowej zabiegał by jego majątki ziemskie znalazły się w granicach państwa niemieckiego. Wielu gospodarzy Polaków wyjechała stąd do Polski. Wieś zasłynęła w okresie międzywojennym z oporu przeciwko germanizacji. Kultywowano tu polską tradycję, dorośli należeli do Towarzystwa Ludowego i Związku Polaków w Niemczech. Działał tu chór Dzwon, polskie przedszkole i szkoła. Na terenie wsi zachowały się: założenie dworsko-folwarczne (z dworem, czworakami, ośmiorakiem, dwojakiem, kuźnią, budynkami inwentarsko-gospodarczymi, stodołą, oborą) oraz przedszkole, szkoła niemiecka, dom nauczyciela i wiele murowanych domów z końca XIX wieku i z pocz. XX wieku.

Wieś Śmiardowo Krajeńskie – pierwsze wzmianki pochodzą z 1511 roku. W połowie XVII wieku powstał folwark, wokół którego rozwinęła się wieś. W połowie XIX wieku mieszkało tu 458 osób. W latach 30-tych XX wieku sprowadzono tu niemieckich osadników. Na terenie wsi zachowała się zabudowa dworsko-folwarczna (dwór, 2 domy robotników folwarcznych 2 stajnie chlew i park), szkoła, budynek straży pożarnej, domy osadników niemieckich i wiele domów murowanych z końca XIX wieku i początku XX wieku.

Wieś Żeleźnica – około 1540 roku na rzece Głomii został zbudowany młyn o dwóch kołach i jednokołowa runia – niewielka huta żelaza. Funkcjonowała ona do XVII wieku aż wyczerpały się pokłady rudy darniowej. Wieś zbudowana na planie owalnicy, należała do klucza krajeńskiego. Najciekawszym obiektem są tu zabudowania młyńskie, które prawdopodobnie powstały w połowie XIX wieku. Na terenie wsi zachowały się budynki dawnej szkoły, domów mieszkalnych murowanych z końca XIX wieku.

Wsie Czajcze, Leśnik – pierwsza wzmianka pochodzi z 1576 roku. W XVIII wieku była to niewielka osada wokół młyna nad Głomią, później powstał folwark z którego wydzielono kilka parceli i tak powstała wieś Leśnik. Przed wojną mieszkańcy wsi byli zamożni, wieś wyposażona była w wodę, kanalizację i centralne ogrzewanie. Podwórka były wybrukowane, a w ogrodach tryskały fontanny.

Wieś Skórka – początek osadzie dał niewielki młyn uruchomiony w XIV wieku. Lokacja wsi nastąpiła w 1584 roku, a założycielem był starosta Stanisław Górka. On rozdzielił ziemię pomiędzy sześciu niemieckich chłopów sprowadzonych z okolic Markisch-Friedland. Potomkowie tych osadników mieszkali w Skórcie 300 lat. W 1871 roku uruchomiono linię kolejową Piła- Złotów. Powstał dworzec kolejowy, następnie neogotycki kościół ewangelicki. W 1919 roku wieś zelektryfikowano. Przed wybuchem II wojny światowej powstało kilka domów kolejarskich. W latach 20-tych XX wieku powstał most nad rzeką Głomią, zdołały go strzeliste wieże- pomniki. Wieże się nie zachowały. Wśród zabudowań zachował się kościół filialny, stacja PKP, młyn wodny, wiele murowanych domów z początku XX wieku.

Wieś Paruszka – najstarsze źródła podają, że wieś została założona na początku XVII wieku. W 1652 roku mieszkało tu 26 rodzin, wszyscy byli kolonistami niemieckimi. Po epidemii dżumy, na miejsce poprzednich mieszkańców sprowadzono kolonistów holenderskich. Ostatnim właścicielem wsi był Jan Teodor Grabowski który kupił wieś od Krzysztofa Nehringa. W XVII w protestanci wybudowali sobie kapliczkę z drewna. Po kilkudziesięciu latach utracili ją na rzecz parafii katolickiej w Głubczynie. Z kapliczki korzystali zarówno protestanci jak i katolicy. W XIX w. w miejscu kapliczki wybudowano kościół murowany w stylu neogotyckim. Obecnie jest to kościół filialny parafii w Głubczynie. Na terenie wsi zachował się budynek szkoły i wiele domów mieszkalnych murowanych z początku XX wieku.

Wieś Maryniec – dotyczy folwarku na pustkowiu i pochodzi z 1766 roku. W XIX wieku wieś należała do rodziny Gacków. W 1853 roku sprzedali wieś Niemcowi Orlandowi. Wybudował pałac, w którym mieszkali jego potomkowie do 1945 roku. We wsi odkryto cmentarzysko kultury łużyckiej. Zespół pałacowo-parkowy i cmentarzysko kultury pomorskiej wpisane są do rejestru WKZ. Do dnia dzisiejszego zachował się tylko niewielki fragment rozległego kiedyś parku o charakterze krajobrazowym, założonego w połowie XIX w. Większość zachowanego parku tworzy ponad stuletni drzewostan. Stwierdzono tu ponad 23 gatunki drzew liściastych, 9 gatunków drzew iglastych i 7 gatunków krzewów. Na terenie wsi dla osadników osiedlanych na tych terenach w ramach akcji spolszczania terenów przygranicznych wybudowano zagrody tzw. „ponia-

tówki". Zachowało się 8 takich zagród. Przy każdej rosną dwie lipy, które mają tyle lat co zabudowania.

Wieś Augustowo w 1820 roku założył właściciel dóbr głubczyńskich Andrzej Goetzendorf-Grabowski i nadał jej imię Augusty od imienia synowej. Wieś przez 50 lat była w posiadaniu Grabowskich, następnie trzykrotnie zmieniała właścicieli. Na terenie wsi zachował się zespół dworsko-folwarczny w skład którego wchodzi dwór, budynek mieszkalny, budynek inwentarski, 2 owczarnie 2 stodoły, spichlerz. Zachowało się wiele domów i stacja transformatorowa.

Wieś Dolnik – do 1871 roku właścicielem wsi był Andrzej Goetzendorf-Grabowski. Wdowa po nim Maria z Nikolewskich wyszła za Witolda Łubieńskiego, który w ten sposób został właścicielem wsi Dolnika i Paruszek. W 1886 roku oba majątki kupił rząd pruski i rozparcelował pomiędzy pruskich kolonistów. Do czasu II wojny światowej we wsi przeważała ludność niemiecka. Na terenie wsi zachował się zespół folwarczny (rządcówka, 3 domy robotników folwarcznych, obora i budynek gospodarczy) i 11 domów murowanych z końca XIX wieku i początku XX wieku.

Wieś Wąsoszki – wieś powstała prawdopodobnie w 1850 roku, po uwłaszczeniu chłopów w zaborze pruskim. W okresie międzywojennym większość mieszkańców stanowili Niemcy. Na terenie wsi zachował się zespół młyński (młyn, dom, stodoła i 2 budynki inwentarskie) oraz kilka domów murowanych z początku XX wieku.

Wieś Łońsko – wieś powstała w połowie XIX wieku, jako przysiółek Krajenki. Była zamieszkała przez rodziny niemieckie i polskie. Rodziny żyły w zgodzie.

W XIX wieku w wyniku działań pruskiej komisji kolonizacyjnej powstały wsie: Barankowo, Pogórze. Wsie składają się z rozrzuconych wśród pól zagród. Wsie różnią się jakością gruntów rolnych. Na terenie Barankowa przeważają grunty rolne klasy III i IV, a na terenie wsi Pogórze przeważają grunty niskich klas. U schyłku XVIII wieku sieć osadnicza na terenie obecnej gminy Krajenka była już dobrze wykształcona. Z mapy osadniczej wynika, iż skupiska gęstszego osadnictwa pokrywają się w ogólnych zarysach ze stanem obecnym. W XIX w., w okresie zaboru pruskiego, na terenie gminy Krajenka podobnie jak w innych regionach nastąpił znaczny napływ kolonistów niemieckich. Założone zostały nowe wsie: Wąsoszki, Łońsko, Barankowo, Pogórze.

Historyczne układy przestrzenne wsi ulegały na przestrzeni wieków znacznym zmianom. Pożary, które nawiedzały ścieśnione wsie, powodowały często całkowite zniszczenia zagród. Pogorzelnicy wznosili nowe zabudowania z dala od centrum wsi, a w okresie zaboru władze pruskie nakazywały im niekiedy przenoszenie się na odległe pustkowia. Obecnie w kilku wsiach na terenie gminy Krajenka, układ przestrzenny wsi zachował na tyle historyczny charakter, iż predysponuje do zachowania. Historyczny typ owalnicy występuje we wsi Żeleźnica, Głubczyn, Śmiardowo Krajeńskie. Podróżna. Paruszka. Wieś Podróżna reprezentuje historyczny układ oparty skrzyżowaniu trzech dróg. W pozostałych wsiach układ przestrzenny nie predysponuje do ochrony.

Zabytkowa architektura sakralna na terenie gminy Krajenka występuje bardzo nielicznie. Pod ochroną konserwatorską pozostają jedynie kościoły w Krajenca, Głubczynie, Paruszcze i Skórcie. Kościoły posiadają proste jednonawowe bryły, ceglane elewacje, ozdobione zostały skromnym detalem architektonicznym: w Skórcie, Paruszcze, Głubczynie. Obecnie obiekty pełnią funkcję kościołów rzymsko-katolickich.

W wielu wsiach położonych na terenie gminy Krajenka zachowana jest historyczna zabudowa gospodarstw wiejskich. Obiekty budownictwa wiejskiego objęte ochroną konserwatorską pochodzą głównie z 2 poł. XIX w. i pocz. XX w. Ta historyczna zabudowa wiejska pozbawiona cech stylowych, w przeważającej części reprezentuje typ domu parterowego, murowanego z cegły, niekiedy otynkowanego, nakrytego wysokim dachem dwuspadowym z pokryciem dachówką ceramiczną. Domy ustawione najczęściej kalenicą równoległą do drogi, posiadają skromne pozbawione detali architektonicznych (niekiedy z ceglanymi gzymsami) elewacje. Często oprócz domu mieszkalnego zostały zachowane również budynki gospodarcze, predysponując do objęcia ochroną konserwatorską zagrody wiejskiej jako nierozzerwalnej całości dawnego założenia. Obiekty te zachowane są w różnym stopniu, często posiadają współczesne przybudówki, w wielu dokonano powiększenia pierwotnych otworów okiennych i wymiany dawnej stolarki okiennej oraz drzwiowej. Niektóre jednak posiadają dobrze zachowaną oryginalną stolarkę okienną i drzwiową, często ozdobnie rzeźbioną. Najwięcej historycznej zabudowy zachowało się na terenie wsi: Augustowo, Głubczyn, Dolnik, Paruszcza, Podróżna, Skórka, Śmiardowo Krajeńskie.

Nierozzerwalnie z krajobrazem wiejskim związane są niewielkie wiejskie cmentarze, wymowne ślady przeszłości i historii. Zabytkowe cmentarze wpisane do rejestru zabytków województwa piłskiego (2) znajdują się w: Głubczynie i Maryńcu, objęte ewidencją wojewódzkiego konserwatora zabytków (14 sztuk) w Podróżnej, Śmiardowie Krajeńskim, Skórcie, Paruszcze i Dolniku oraz w mieście Krajenka. Większe skupiska zieleni w granicach cmentarzy występują na cmentarzach we wsiach: Podróżnej, Śmiardowie Krajeńskim, Skórcie, Paruszcze i Dolniku.

Wzdłuż większości dróg w granicach gminy występują szpalery drzew, najczęściej są to gatunki: dębu szypułkowego i bezszypułkowego, klony zwyczajne, lipy drobno i szerokolistne, kasztanowce,

4.3. Wnioski do ochrony konserwatorskiej

Przeprowadzona wyżej w oparciu o historię Krajenki analiza układu miasta pozwala wysunąć postulaty ze stanowiska konserwatorskiego, które winny być uwzględnione przy opracowywaniu planu zagospodarowania przestrzennego miasta.

Układ historyczny miasta określają:

- nawarstwienia kulturowo-osadnicze od czasów pradziejowych po okres nowożytny,
- elementy struktury urbanistycznej wykształcone na przestrzeni wieków,
- tereny zielone (parki, cmentarze, aleje),

- historyczne budynki sakralne, użyteczności publicznej, mieszkalne, gospodarcze, obiekty przemysłowe i budownictwo techniki, infrastruktura kolejowa oraz obiekty małej architektury.

W związku z wpisaniem do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego historycznego układu urbanistycznego miasta Krajenki, wyznacza się granicę obszaru wpisanego do rejestru zabytków, w obrębie której należy zachować:

- układ rynku, ulic, podziałów parcelacyjnych, linii zabudowy,
- obiekty architektury: sakralnej, użyteczności publicznej i gospodarczo-przemysłowej, mieszkalnej oraz zabudowy gospodarczej towarzyszącej budynkom mieszkalnym,
- gabaryty budynków zabytkowych, w tym formę dachu, usytuowanie kalenicy dachu w stosunku do ulicy, elewacje (rozmieszczenie okien i drzwi oraz ich podział, detal architektoniczny), itp.,
- przy realizacji nowej zabudowy należy zachować historyczną linię zabudowy, wysokość budynków, nawiązać do formy i układu dachu występującego w sąsiedztwie, zastosować do wykończenia budynków materiały tradycyjne.

Granice tego obszaru zostały określone w decyzji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków Nr WD-4151/3954/38R/2007/2008 z dnia 19 czerwca 2008 roku.

Aby utrzymać historyczny układ miasta w obrębie ww. granic - konieczne jest zabudowanie bloków z wyburzoną niegdyś zabudową, po wschodniej i północnej stronie rynku i w przedłużeniu bloku przyrynkowego wzdłuż ul. Mickiewicza. Nowa zabudowa winna być zwarta, składająca się z segmentów domów, w nawiązaniu do parcel i zabudowy rynku, a jej gabaryty dostosowane do skali rynku i przyległych ulic.

Należy zachować rozplanowanie starej wsi, późniejszego przedmieścia - Winiary. Dotyczy to trójkątnego placu i ul. Winiary oraz ul. Ogrodowej, przy której winien być utrzymany jednolity dotychczas charakter parterowej zabudowy z kalenicą równoległą do ulicy .

Obszar pierwotnego zamku przy kościele parafialnym poza zachowanymi relikami architektonicznymi kryje niewątpliwie pod ziemią fundamenty reszty czworoboku. Na tym terenie prowadzone są badania archeologiczne.

Zabudowa miasta niszczona - pożarami w 1845 i 1847 r. zachowała niewiele starszych przykładów. Niemniej jednak dwa domy zasługują na zachowanie, obok innych zabytków:

1. Kościół parafialny, dawny zamek, zbudowany zapewne w pocz. XV wieku, rozbudowany /górną część wieży/ na przełomie XVI/XVII wieku, podupadły -po wojnach szwedzkich, w 1774 r. przebudowany w skrzydle zachodnim na kościół parafialny, w miejsce starego, rozebranego. Kościół o murach gotyckich, na rzucie prostokąta, zwrócony na południe, wewnątrz trójprzęsłowy, podzielony przyściennymi filarami i nakryty pozornym sklepieniem drewnianym. Nakryty trójspadowym dachem kalenicowym, z prostym barokowym szczytem od północy. Od zachodu przylega do kościoła w połowie jego długości wieża o podstawie kwa-

- dratowej, wyżej 8-boczna, w górnej części w trzech kondygnacjach podzielona blendami /XVI/ /XVII w./, nakryta hełmem /odnowionym 1905/ z prześwitem. d południa, w przedłużeniu pd. elewacji szczytowej ciągnie się ku wschodowi mur dawnego zamku, przy nim w narożu przy kościele zakrystia.
2. Kościół poewangelicki /na rynku/. Zbudowany w latach 1846-47, poświęcony 1848 roku. Neoromański, z półkolistą apsydą od wschodu i wieżą od zachodu.
  3. Dwór zbudowany w 2 ćwierci XIX wieku, z dodanymi późniejszymi skrzydłami /w tej samej linii/. Klasycystyczny. Na rzucie prostokąta, z frontonem od wschodu. Parterowy, podpiwniczony. Fasada frontowa 13-osiowa, z wejściem w portykowym ryzalicie wychodzącym ponad okap dachu. W portyku 2 kolumny jońskie. Od strony ogrodu szerszy portyk ujęty filarami, z 4 kolumnami. Skrajne osie od ogrodu w płytkich ryzalitach. W szczytach - okna poddasza.
  4. Budynek gospodarczy dworski. Zbudowany zapewne w 2 ćw. XIX wieku. W zachodniej części piętrowy, 3-osiowy, łoi wschodowi parterowy, 3-osiowy. Od wschodu w tej samej linii przylega piwnica chroniona waleń ziemnym. Sklepienia odcinkowe oparte na poprzecznych koszowych arkadach /w wale sklepienie piwnicy częściowo zerwane/.
  5. Młyn wodny na Głómii. Na miejscu młyna wzmiankowanego 1534-41. Wzniesiony ok. poł-XIX wieku. Z pruskiego muru. Główny "budynek piętrowy, 6-osiowy, usytuowany prostopadle do pn. ramienia rzeki. Od pd.-zach. prostopadła przybudówka ze spichlerzem w 2-ch górnych kondygnacjach.
  6. Dom przy ul. Złotowskiej, narożnik ul. 1 Maja. Zbudowany w 1 poł. XIX wieku. O charakterze klasycystycznym. Parterowy, 7-0-siowy, w trzeciej osi wejście w boniowanym pseudoryzalicie.
  7. Dom przy ul. Młyńskiej nr 6. Zbudowany zapewne w 1 poł. XIX. wieku, obecnie poddany gruntownemu remontowi. Usytuowany szczytem do ulicy. Z pruskiego muru, parterowy, 3-osiowy.

Przedstawiony powyżej materiał stanowi bazę określenia wniosków do ochrony konserwatorskiej. Na terenie gminy Krajenka szczególnej ochronie powinny podlegać zespoły dworsko-parkowe wraz z dawnymi folwarkami. Traktowane jako całość, tworzą wyróżniającą się na tle zabudowy wiejskiej historyczną przestrzeń zurbanizowaną. W miarę możliwości należy zachować dawne funkcje poszczególnych części zespołów: folwark – jako teren gospodarczy, polany parkowe jako łąki krajobrazowe – bez wprowadzenia nasadzeń, tereny zadrzewione jako naturalne masywy zieleni. Najbardziej optymalnym rozwiązaniem byłoby powierzenie całego zespołu pałacowo-parkowego łącznie z folwarkiem jednemu właścicielowi, który w swojej działalności gospodarczej chronić będzie zachowaną substancję zabytkową.

Na terenach zabytkowych założeń zieleni (parki, cmentarze) wszelkie inwestycje można przeprowadzać po uprzednim uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Teren zabytkowych założeń zieleni należy zachować w granicach historycznych, nie dzieląc tych obszarów na działki użytkowe, w miarę możliwości zachować całość jako jedną własność. Aleje i szpale-

ry należy konserwować odtwarzając i uzupełniając ubytki tymi samymi gatunkami drzew.

Obiekty architektury wpisane do rejestru zabytków objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej zgody (pozwolenia) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W przypadku zabytków architektury niedopuszczalne jest zwłaszcza: nadbudowanie obiektów, powiększanie ich bryły przez dobudówki, zmiana konstrukcji dachu i pokrycia dachowego, zmiana wielkości i liczby otworów okiennych i drzwiowych oraz zmiana wyglądu elewacji. Szczególnej ochronie podlega istniejący detal architektoniczny: gzymsy, fryzy, opaski okienne i drzwiowe oraz inne elementy zdobnicze. Ochronie podlega również dawna stolarka okienna i drzwiowa, niekiedy bogato zdobiona.

W przypadku obiektów historycznych objętych ewidencją gminną i ochroną na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy również zasięgnąć opinii W.K.Z., który określi dopuszczalność prowadzonych prac, ich zakres i zalecaną formę architektoniczną. Dla budynków ujętych w ewidencji, a nie wpisanych do rejestru zabytków, dopuszcza się wymianę zabudowy w przypadku, gdy jest to uzależnione względami technicznymi lub planistycznymi, po uprzednim uzyskaniu akceptacji W.K.Z.

Istotą przekształceń obszarów zurbanizowanych na terenie gminy Krajenka jest zachowanie właściwej skali zabudowy. Forma architektoniczna projektowanych nowych zagród oraz rozbudowa już istniejących nie powinna stanowić elementu dysharmonijnego, poddana szczególnym zasadom kształtowania powinna nawiązywać do tradycyjnej architektury wiejskiej, do historycznego typu niskiego domu nakrytego dachem dwuspadowym. Wiejska architektura powinna harmonizować z przestrzenią krajobrazu rolniczego i chronić jego pejzaż.

Przedmiotem archeologicznej ochrony są:

- 1) strefy ochrony stanowisk archeologicznych,
- 2) nawarstwienia kulturowe w strefach ochrony historycznych układów przestrzennych miasta i wsi, zespołów dworsko-parkowych oraz w zabytkowych założeniach zieleni (parków i cmentarzy).

Wiąże się to z koniecznością uzgadniania prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który określi warunki realizacji inwestycji.

4. 4. Prawna ochrona zabytków

Ochronie na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podlegają obiekty i obszary objęte rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykaz obiektów zabytkowych – objętych rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

4.4.1. Obiekty architektury:

miasto Krajenka:

- 1) kościół parafialny p.w. Św. Anny mur. XV w., 1774 - Nr rej. A - 19/182;
- 2) kościół filialny p.w. Św. Józefa mur. 1846 r. - Nr rej. A - 738;
- 3) pałac mur. XVIII/XIX w. z parkiem - Nr rej. A - 20/502;

wieś Głubczyn, założenie sakralne:

- 4) kościół p.w. Św. Trójcy z XIX w.,
dzwonnica z pocz. XX w.,
kaplica koniec XIX w.
cmentarz katolicki czynny - 2 poł. XIX w. - Nr rej. A - 160/Wlkp./A;

wieś Maryniec:

- 5) pałac z parkiem z XIX/XX w. - Nr rej. A - 447.

4.4.2. Cmentarz:

wieś Maryniec

- 6) stanowisko archeologiczne - cmentarzysko kultury pomorskiej
Nr rej. A - 340/1620,

4.4.3. Układ urbanistyczny miasta Krajenka

został wpisany do rejestru zabytków pod Nr rej 680/Wlkp/A decyzją Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 19 czerwca 2008 roku.

4.4.4. Obiekty objęte ewidencją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i ochroną na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Augustowo

1. stacja transformatorowa mur. 1931 r.,
2. dom nr 9, mur. pocz. XX w.,
3. stodoła nr 11 mur./szach. , 3 ć. XIX w.,
4. domu nr 14, mur., 4 ćw. XIX w.,
5. domu nr 16, mur., 4 ćw. XIX w.,
6. dom nr 17 mur./szach. drewno, 2 poł. XIX w. ,
7. domu nr 19, mur., l. 20 -te XX w.,
8. domu nr 23, mur., l. 20-te XX w.,
9. domu nr 26, mur., l. 20-te XX w.,
10. domu nr 38, mur., l. 30-te XX w.,
11. domu z budynkiem gospodarczym nr 40, mur., l. 20-te XX w.,
12. zespół dworsko-folwarczny:
  - 1) dwór ob. w zagrodzie nr 16 szach., 4 ćw. XVIII w.,
  - 2) budynek inwentarski ob. w zagrodzie nr 15 mur. , 4 ćw. XVIII w.,
  - 3) dom ob. w zagrodzie nr 15 mur. , 4 ćw. XVIII w.,
  - 4) owczarnia ob. w zagrodzie nr 14 mur. , 4 ćw. XVIII w. ,
  - 5) owczarnia ob. w zagrodzie nr 13 mur. , 4 ćw. XVIII w.,
  - 6) stodoła ob. w zagrodzie nr 11 mur. , 4 ćw. XVIII w.,
  - 7) stodoła ob. w zagrodzie nr 10 mur. , 4 ćw. XVIII w.,
  - 8) spichlerz ob. w zagrodzie nr 17 mur. , 4 ćw. XVIII w.,
13. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, ok. poł. XIX w.

Barankowo

14. stacja transformatorowa mur., 1940 r.,

15. budynek gospodarczy nr 17, mur./szach., pocz. XX w.

Czajcze

16. zespół folwarczny Zimna Kępa:

- 1) dom mur. 1873 4 ćw. XIX w.,
- 2) budynek wielofunkcyjny mur. 4 ćw. XIX w.,
- 3) obora i spichlerz, ob. gospodarczy mur. 4 ćw. XIX w.,
- 4) dom robotników folwarcznych nr 20 mur. 4 ćw. XIX w.,
- 5) chlewik mur. 4 ćw. XIX w.,

17. zagroda nr 13:

- 1) dom, mur., pocz. XX w.,
- 2) stodoła mur. 1898 r.,

18. zagroda Nr 15:

- 1) dom mur., pocz. XX w.,
- 2) budynek gospodarczy mur., 1 ćw. XX w.,
- 3) budynek gospodarczy mur., 1 ćw. XIX w.,

19. dom nr 1 mur., k. XIX w.,

20. dom nr 12 mur., 1893 r.

Dolnik

21. zespół folwarczny:

- 1) rządcówka, ob. dom nr 18 mur./szach. 2 i 3 ćw. XIX w.,
- 2) budynek gospodarczy mur. 2 i 3 ćw. XIX w.,
- 3) dom robotników folwarcznych - dom nr 14 mur. 2 i 3 ćw. XIX w.,
- 4) obora, ob. warsztaty mur. 2 i 3 ćw. XIX w.,
- 5) dom robotników folwarcznych - dom nr 16 mur. 2 i 3 ćw. XIX w.,
- 6) dom robotników folwarcznych - dom nr 20 mur. 2 i 3 ćw. XIX w.,

22. dom nr 3, mur./drew., k. XIX w.,

23. dom nr 4 mur. XIX/XX w.,

24. dom nr 6 mur. 1 ćw. XX w.,

25. dom nr 7 mur. 1 ć. XX w.,

26. dom nr 17 szach, 1845 r.,

27. dom nr 19 mur. XIX/XX w.,

28. dom nr 20 mur. I. 20-te XX w.,

29. dom nr 25 mur. 1 ćw. XX w.,

30. dom nr 27 mur. 1 ćw. XX w.,

31. dom nr 57 mur./szach. 1 poł. XIX w.,

32. dom bez nr szach. 2 poł. XIX w.,

33. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, 2 ćw. XIX w.

Głubczyn

34. kościół ewangelicki mur. 1910 r.,

35. budynek kostnicy cmentarnej, szach., 4 ćw. XIX w.,

36. plebania mur. 4 ćw. XIX w.,

37. kapliczka mur. k. XIX w.,

38. szkoła mur. I.20-te XX w.,

39. szkoła nr 12 mur. 1907 r.,

40. przedszkole nr 24 mur. I. 30-te XX w.,

41. dom nr 1 mur. I. 20-te XX w.,

42. dom nr 3 mur. 2 poł. XIX w.,

43. budynek gospodarczy nr 13 mur. 1924 r.,

44. dom nr 14 mur., 1 ćw. XX w.,

45. dom nr 16 mur., 1 ćw. XX w.,

46. dom nr 30 mur., 1939 r.,
47. dom nr 31 mur., 1939 r.,
48. dom nr 32 mur., 1939 r.,
49. dom z częścią gospodarczą nr 33 mur., 1939 r.,
50. dom nr 38 szach. 1 poł. XIX w.,
51. dom nr 39 mur. I. 20-te XX w.,
52. dom nr 42 mur. I. 20-te XX w.,
53. dom nr 44a mur. 1924 r.,
54. dom nr 45 mur. I. 30-te XX w.,
55. dom nr 47 mur. 1904 r.,
56. dom nr 49 mur. I. 20-te XX w.,
57. dom nr 53 mur. 1 ćw. XX w.,
58. dom nr 54 mur. 1 ćw. XX w.,
59. dom nr 60 mur. I. 30-te XX w.,
60. dom nr 61 mur. I. 30-te XX w.,
61. dom nr 63 mur. 1939 r.,
62. dom nr 83 mur. 1 ćw. XX w.,
63. dom nr 88 mur. I. 20-te XX w.,
64. dom nr 89 drewn. I. 20-te XX w.,
65. dom nr 90 mur./drewn. I. 20-te XX w.

Krajenka

66. kapliczka na cmentarzu mur. k. XIX w.,
67. kapliczka na cmentarzu mur. 2 poł. XIX w.,
68. kapliczka ul. Sienkiewicza mur. k. XIX w.,
69. zespół pałacowo-parkowy:
  - 1) dom mur., pocz. XIX w.,
  - 2) stodoła, ob. budynek mieszkalno-gospodarczy mur. pocz. XIX w.,
  - 3) transformator mur. pocz. XIX w.,
  - 4) chlewiki mur. pocz. XIX w.,
70. zespół dworca PKP:
  - 1) dworzec mur. pocz. XIX w.,
  - 2) magazyn mur. I. 20-te XX w.,
  - 3) budynek magazynowy mur. pocz. XX w.,
71. wieża ciśnień –kolejowa mur. 1910 r.,
72. plebania ul. Szkolna mur. I. 30-te XX w.,
73. zespół młyna ul. Młyńska:
  - 1) młyn, mur., pocz. XX w.,
  - 2) dom mieszkalny z magazynem i biurem szach. , 2 poł. XIX w.,
  - 3) budynek gospodarczy ul. Szkolna mur. pocz. XX w.,
74. mury zamkowe ul. Szkolna XV w.,
75. stodoła dworska (ob. stodoła i obora) ul. Szkolna mur. k. XIX w.,
76. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, 1 poł. XIX w.,
77. cmentarz katolicki przykościelny , nieczynny k. XVIII w.,
78. cmentarz żydowski zamknięty XVII w.,
79. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, pocz. XX w.,
ul. Bydgoska domy nr: 2, 6, 13,
ul. Księdza Domańskiego domy nr: 2, 4, 5, 6, 8,
ul. Dworcowa domy nr: 4, 6, 8, 12, 14,
ul. Grochowskiego dom nr 1/3,

ul. Wł. Jagiełły domy nr: 2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15 (d. szkoła), 18, 20, 22, 23/21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35,
ul. Końcowa domy nr: 2, 4, 5, 7,
ul. Kościuszki domy nr: 1, 4, 10, 12, bez nr 1912 r., spichlerz,
ul. 1 Maja domy nr: 1, 4, 11, 13,
ul. Młyńska dom nr 2,
ul. Ogrodowa domy nr: 4, 6, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 22,
ul. Rynek domy nr: narożny z ul. Jagiełły, 11, 14,
ul. Sienkiewicza domy nr: 3, 4,
ul. 30- Stycznia domy nr 5, 7,
ul. Szkolna domy nr: 3, 16, 19, 21,
ul. Targowa dom nr 1,
ul. Toruńska domy nr: 1, 18, 20, 29, 32, 34,
ul. Winiary domy nr: 1, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 15, 20, 18, 16, 21, 25, 26, 29, budynek gospodarczy 32, spichlerz,
ul. Złotowska domy nr: 4, 6, 8, 10, 13, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 39, zagroda nr 41 (dom i budynek gospodarczy).

Leśnik

80. dom nr 2, mur., 1 ćw. XX w.

Łońsko

81. zagroda nr 5 (budynek gospodarczy mur. 1910 r.. stodoła drew. 1 ćw. XX w.),
82. zagroda nr 7 (dom mur., XIX/XX w, stodoła drew. 1 ćw. XX w.),
83. zagroda nr 8 (dom mur., pocz. XX w, budynek gospodarczy mur. pocz. XX w.),
84. zagroda nr 13 (dom mur., k. XIX w, budynek gospodarczy mur. k. XIX w.),
85. zagroda nr 14 (dom mur., 1 ćw. XX w, budynek gospodarczy mur. 1 ćw. XX w.),
86. zagroda nr 16 (dom mur., 1 ćw. XX w, stodoła drew. 1 ćw. XX w.),
87. zagroda nr 25 (dom mur., pocz. XX w, stodoła drew. 1 ćw. XX w.),
88. dom nr 1 mur. 1 ćw. XX w.,
89. dom nr 17 mur. 1 ćw. XX w.,
90. dom nr 26 mur. 1 ćw. XX w.,
91. dom nr 28 mur. 1 ćw. XX w.,
92. dom bez nr mur. 1922 r.

Maryniec

93. zagroda nr 3 (dom „poniatówka”, budynek gospodarczy mur. l.30-te XX w.),
94. stodoła drew. l.30-te XX w.

Paruszka

95. kościół filialny p.w. Najśw. Serca Pana Jezusa mur pocz. XX w.,
96. szkoła ob. dom mur., 1913 r.,
97. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, 2 poł. XIX w.,
98. zagroda nr 27 (dom, mur. 1 ćw. XX w., budynek gospodarczy, mur., l.20te. XX w.)
99. dom nr 1, mur. 1 ćw. XX w.,
100. dom nr 2 mur., 1 ćw. XX w.,
101. dom nr 6 mur./szach., k XIX w.,
102. budynek gospodarczy nr 7, mur., 1933 r.,

103. dom nr 8 mur., pocz XX w.,
104. dom nr 10 mur., 1 ćw. XX w.,
105. dom nr 11 mur., l.30-te XX w.,
106. dom nr 17 mur., pocz XX w.,
107. dom nr 20 mur., l.30-te XX w.,
108. dom nr 23 mur./drew., 4 ćw. XIX w.,
109. dom nr 27 mur., 1ćw. XX w.,
110. dom nr 29 mur., XIX/XX w.,
111. dom nr 30 mur., pocz. XX w.,
112. dom nr 32 mur., pocz. XX w.,
113. dom nr 35 mur., pocz. XX w.,
114. dom nr 37 mur., 1927 r.

Pogórze

115. zagroda nr 6 (dom, mur.l.20-te XX w., stodoła drew.l. 30-te XX w.),
116. dom nr 4 mur., l. 20-te XX w.,
117. spichlerz mur. 1 ćw. XX w.

Podróźna

118. założenie dworsko-folwarczne:
  - 1) dwór ob. kaplica i dom nr 16 –2 poł. XIX w.,
  - 2) kuźnia ze spichrzem i częścią mieszkalną ob. dom nr 24 mur./szach. 2 poł. XIXw.,
  - 3) budynek inwentarsko-gospodarczy ob. zagroda nr 16, mur. 2 poł. XIX w.
  - 4) budynek inwentarsko-gospodarczy ob. zagroda nr 18, mur. 2 poł. XIX w.,
  - 5) stodoła, budynek inwentarsko-gospodarczy ob. zagroda nr 22, mur./szach. 2 poł. XIX w.,
  - 6) budynek inwentarsko-gospodarczy ob. zagroda nr 23, mur. 2 poł. XIX w.,
  - 7) stodoła mur. /drew. 2 poł. XIX w.,
  - 8) czworak ob. dom nr 27/28 mur. 2 poł XIX w.,
  - 9) dwojak ob. dom nr 29 mur. 2 poł XIX w.,
  - 10)czworak ob. dom nr 30 mur. 2 poł XIX w.,
  - 11) obora ob. dom z częścią inwentarską nr 26 mur. 2 poł. XIX w.,
  - 12) ośmiorak ob. dom nr 26 mur. 2 poł XIX w.,
  - 13) dom ogrodnika, ob. dom w zagrodzie nr 25 mur.2 poł. XIX w.,
119. przedszkole ob. dom nr 42 mur./drew. 4 ćw. XIX w.,
120. szkoła niemiecka ob. dom nr 50 mur. l. 20-te XX w.,
121. dom nauczyciela mur. l. 20-te XX w.,
122. cmentarz katolicki czynny 2 poł. XIX w.,
123. cmentarz ewangelicko-augsburski nieczynny poł. XIX w.,
124. dom nr 1, mur./drew., l. 30-te XX w.,
125. dom nr 2, mur./drew., l. 30-te XX w.,
126. dom nr 4, mur./drew., l. 30-te XX w.,
127. dom nr 5, mur./drew., l. 30-te XX w.,
128. dom nr 6, mur./drew., l. 30-te XX w.,
129. dom nr 7, mur./drew., l. 30-te XX w.,
130. dom nr 8, mur./drew., l. 30-te XX w.,
131. dom nr 18, mur.1 ćw. XX w.,
132. dom nr 19, mur.1 ćw. XX w.,

133. dom nr 20, mur.1 ćw. XX w.,
134. dom nr 23, mur.1 ćw. XX w.,
135. dom nr 25, szach. k. XIX w.,
136. dom nr 26, mur., k. XIX w.,
137. dom nr 30, mur. pocz. XX w.,
138. dom nr 31, mur. pocz. XIX w.,
139. dom nr 34, mur. pocz. XX w.,
140. dom nr 36 mur., pocz. XX w.,
141. dom nr 38, mur. 4 ćw. XIX w.,
142. dom nr 39, mur. pocz. XX w.,
143. dom nr 45, mur.4 ćw. XIX w.,
144. dom nr 46, mur.4 ćw. XIX w.,
145. dom nr 47, szach/drew. 4 ćw. XIX w.,
146. dom nr 48, mur. pocz. XX w.,
147. dom nr 49, mur. pocz. XX w.,
148. dom nr 51, mur. pocz. XX w.,
149. dom nr 52, mur. 1913 r.,
150. dom nr 53 mur. k. XIX w.,
151. dom nr 54 mur. 1921 r.,
152. dom nr 60, mur. pocz. XX w.,
153. dom nr 64, mur. 1 ćw. XX w.,
154. dom nr 67, mur. 1 ćw.. XX w.,
155. dom nr 69A mur, k. XIX w.

Skórka

156. kościół filialny p.w. Narodzenia NMP, mur., XIX/XX w.,
157. stacja PKP mur./szach. k. XIX w.,
158. młyn wodny nr 41 mur. pocz. XX w.,
159. leśniczówka mur. l. 30-te XX w.,
160. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, 2 poł. XIX w.
161. dom nr 1a mur., pocz. XX w.,
162. dom nr 3 mur., pocz. XX w.,
163. dom nr 4 mur., pocz. XX w.,
164. dom nr 10 mur., l. 30-te XX w.,
165. dom nr 15 mur., pocz. XX w.,
166. dom nr 17 mur., pocz. XX w.,
167. dom nr 27 mur., pocz. XX w.,
168. dom nr 28 mur., pocz. XX w.,
169. dom nr 29 mur., pocz. XX w.,
170. dom nr 30 mur., pocz. XX w.,
171. dom nr 31 mur., pocz. XX w.,
172. dom nr 32 mur., pocz. XX w.,
173. dom nr 34 mur., pocz. XX w.,
174. dom nr 35 mur., pocz. XX w.,
175. dom nr 37 mur., pocz. XX w.,
176. dom nr 39 mur., pocz. XX w.,
177. dom nr 40 mur., pocz. XX w.,
178. dom nr 44a mur., pocz. XX w.,
179. dom nr 47 mur., pocz. XX w.,
180. dom nr 48 mur./kam., pocz. XX w.,
181. dom nr 70 mur., pocz. XX w.,

Śmiardowo Krajeńskie

182. zespół dworsko-folwarczny:
- 1) dwór, ob. dom mieszkalny nr 44 i kaplica mur., 4 ćw. XIX w.,
  - 2) chlew, ob. budynek gospodarczy, mur. 4 ćw. XIX w.,
  - 3) stajnia ob. dom nr 46, mur. 4 ćw. XIX w.,
  - 4) stajnia ob. budynek gospodarczy, mur. 4 ćw. XIX w.,
  - 5) dom robotników folwarcznych, ob. nieużytkowany, mur., 4 ćw. XIX w.,
  - 6) dawny park 4 ćw. XIX w.,
183. szkoła mur., 1 ćw. XX w.,
184. budynek straży pożarnej mur., l.20-te XX w.,
185. stacja transformatorowa mur., 1931 r.,
186. budynek inwentarski mur., k. XIX w.,
187. zagroda nr 71:
- 1) dom mur. 1 ćw. XX w.,
  - 2) budynek gospodarczy mur., 4 ćw. XIX w.,
188. domy w kolonii dawnych osadników niemieckich o numerach: 1, 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 40, 59, 61, 63, 65, 67, mur./drew. l.30-te XX w.,
189. dom nr 39 mur. l.30-te XX w.,
190. dom nr 42 mur., pocz. XX w.,
191. dom nr 56 mur. l.20-te XX w.,
192. dom celników ob. dom nr 57 mur. l. 20-te XX w.,
193. dom nr 60 mur. k. XIX w.,
194. dom nr 62 mur. XIX/XX w.,
195. dom nr 66 mur. pocz. XX w.,
196. dom nr 73 mur. l.30-te XX w.,
197. dom nr 77 mur. 1 ćw. XX w.,
198. dom nr 83 mur. pocz. XX w.,
199. dom nr 87 mur. pocz. XX w.,
200. cmentarz katolicki nieczynny XIX/XX w.,
201. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny, 3 ćw. XIX w.,

Tarnówczyn

- 202 dom nr 4 mur. XIX/XX w.,
203. budynek gospodarczy nr 6 mur. 1 ćw. XX w.,
204. dom nr 7 mur. 1 ćw. XX w.,

Wąsoszki

205. zespół młyński- Leśnicki Młyn
- 1) młyn mur. XIX/XX w.,
  - 2) dom mieszkalny mur. XIX/XX w.,
  - 3) stodoła mur. XIX/XX w.,
  - 4) budynek inwentarski mur. XIX/XX w.,
  - 5) budynek inwentarski mur. XIX/XX w.,
206. dom dróżnika nr 5 mur. l.20-te XX w.,
207. dom nr 4 mur. l. 20-te XX w.,
208. dom nr 6 mur. l. 20-te XX w.,
209. dom nr 8 mur. l. 20-te XX w.,
210. dom nr 10 mur. pocz. XX w.,

Żeleźnica

211. szkoła ob. dom nr 6 mur. l. 20-te XX w.,

- 212. remiza strażacka mur l. 30-te XX w.,
- 213. zagroda nr 14:
  - 1) dom mur. 1 ćw. XX w.,
  - 2) budynek gospodarczy mur. 1 ćw. XX w.,
- 214. dom nr 1 mur. l. 20-te XX w.,
- 215. dom nr 4 mur./szach. k. XIX w.,
- 216. dom nr 5 mur. k. XIX w.,
- 217. dom nr 8 mur./drew. k. XIX w.,
- 218. dom nr 10 mur./głina/drew. 2 poł. XIX w.,
- 219. dom nr 11 mur. l. 30-te XX w.,
- 220. cmentarz ewangelicko-augsburski, nieczynny 3 ćw. XIX w.

4.4.5. Zaewidencjonowane i rozpoznane stanowiska archeologiczne.

Na terenie miasta i gminy Krajenka znajduje się 580 zaewidencjonowanych i rozpoznanych stanowisk archeologicznych, stanowiących dobro kultury i objętych ochroną konserwatorską. W strefach ochrony stanowisk archeologicznych (o granicach oznaczonych na rysunku studium w skali 1:25000), wszelkie prace ziemne związane z zagospodarowaniem i zabudowaniem terenu, wymagają uwzględnienia stanowisk archeologicznych i uzyskania decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, określającej zakres prac archeologicznych oraz uzyskania pozwolenia konserwatorskiego na ich wykonanie jeśli wynika to z przepisów odrębnych.

4.5. Wnioski wynikające z uwarunkowań kulturowych.

Układ osadniczy jaki powstał w wyniku rozwoju historycznego w obrębie granic administracyjnych obecnej gminy Krajenka, składa się z przestrzeni miejskiej i wiejskiej o wielorakich formach zabudowy.

Historyczny układ urbanistyczny miasta Krajenka wpisany został do rejestru zabytków pod nr 680/Wlkp./A z dnia 19.06.2008 roku - granice obszaru zostały określone na rysunku studium w skali 1:10.000. Na tym obszarze wszelkie inwestycje związane z rozbudową i budową obiektów budowlanych - wymagają uzyskania pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jeśli wynika to z przepisów odrębnych.

Układy przestrzenne wsi:

- 1) Głubczyn, Żeleźnica, Paruszka, Śmiardowo Krajeńskie – typ owalny,
  - 2) Podróżna – skrzyżowanie trzech dróg,
- objęte będą ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na tych obszarach obowiązują ograniczenia związane z zachowaniem obiektów zabytkowych w ich historycznym kształcie i zachowanie układu ruralistycznego wsi.

Dla obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) - podlegających ochronie prawnej; wszelkie zmiany dotyczące funkcji zabudowy i utrzymania obiektu we właściwym stanie technicznym wymagają pozwolenia konserwatora zabytków jeśli wynika to z przepisów odrębnych.

Przy nowych realizacjach obiektów budowlanych w sąsiedztwie zabudowy zabytkowej należy nawiązać do gabarytów zabudowy zabytkowej:

- zachować wysokość zabudowy, wielkość bryły,
- formę dachu, wielkość (wysokość i szerokość) otworów okiennych i drzwiowych,
- zastosować przy ich realizacji tradycyjne materiały budowlane.

Na terenie gminy Krajenka występują 3 parki (2 wpisane do rejestru i 1 w ewidencji gminnej), 16 cmentarzy (2 wpisane do rejestru i 14 w ewidencji gminnej). Są one bardzo ważnym elementem krajobrazu wsi, szczególnie na obszarze gdzie występuje mało lasów i zadrzewień, należy chronić je przed zniszczeniem.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Warunki i jakość życia mieszkańców gminy Krajenka można ocenić na podstawie informacji dotyczącej warunków zamieszkania, wyposażenia gminy w usługi i miejsca pracy oraz ocenie dostępności do usług.

Ludność	1998 r.	2002 r.	2005 r.	2006 r.
Ogółem	7.200	7.206	7.223*	7.449 *
Miasto				3.782 *
Wieś				3.667 *
Mężczyźni	3.500	3.558	3.579*	
Kobiety	3.700	3.648	3.644*	

Informacje na podstawie: Dane (*) na podstawie informacji z Urzędu Gminy i Miasta Krajenka.

Struktura wieku ludności: 2002 r.	ogółem	mężczyźni	kobiety	2005 r.
Przedprodukcyjny	29,1% - 2.102	1.102	1.000	1.885*-26%
Produkcyjny	58,6% - 4.227	2.209	2.018	4.450*-61,6%
Poprodukcyjny	12,2% - 877	283	594	888*-12,3%
przyrost naturalny	osób 2,4 - /1000 M			
urodzenia	9,38 /1000M			75* 10,06/1000M
zgony	7,59 /1000M			

rynek pracy

pracujący w gospodarce narodowej w	1998 roku	2002 roku	2005 roku
ogółem osób	965	736/ kobiety 289	991*/459
kobiety			
sektor I		sektor przemysłowy 259	516*
sektor II		sektor rolnictwa 70	50*
sektor III		sektor usług rynkowych 206	425*
		nierynkowych 201	
bezrobotni		783	438*
w tym kobiet		423	

aktywność ekonomiczna

aktywni razem	3056
pracujący	2375

bezrobotni	681
bierni zawodowo	2441
stopa bezrobocia	22,3%

Informacje na podstawie:

Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu z 1998 roku i 2002 roku

W strukturze wieku ludności najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym ponad 61%, mało jest osób w wieku poprodukcyjnym (starszych) ponad 12 %. Świadczy to, że w gminie przeważają mieszkańcy mogący świadczyć pracę, mało jest dzieci i młodzieży. Głównym źródłem utrzymania w gminie jest praca w przemyśle 52% zatrudnienia, następnym praca w usługach-42,9% zatrudnienia.

Zatrudnionych na terenie gminy jest około 56% ludności gminy w wieku produkcyjnym, 44 % ludności w wieku produkcyjnym pozostaje bez pracy z czego ponad połowa to kobiety.

Na terenie gminy występuje nadmiar siły roboczej około 1200 osób w wieku produkcyjnym, część z tych osób nie będzie chciała pracować, pozostanie na utrzymaniu rodziny.

źródła utrzymania	razem	7255 osoby	2002 rok
pracujący ogółem	2231		
poza rolnictwem	1737		
na własny rachunek	175		
z pracy najemnej	1562		
w rolnictwie	494		
w swoim gospodarstwie	374		
emerytura	716		
renta	738		
na zasiłku bezrobotnym	175		
zasiłek z pomocy społecznej	40		
na utrzymaniu	3213		

Pracuje na utrzymanie rodziny ponad 30% mieszkańców gminy. Dla około 20% mieszkańców źródłem utrzymania jest emerytura lub renta. Z ponad 10,8% bezrobotnych zasiłek otrzymuje około 2,5 % ludności gminy, 608 osób pozostaje bez świadczeń.

Mieszkalnictwo	1998 r.	2002 r.	2005 r.	wojew.
2002 r.				
mieszkania	1780	1884	1981*	
izby	6995	7852		
osób/izbę	0,97	0,92	0,90	
pow. uż. mieszkań	124.622	150.610		
m ² p.uż./mieszkanie	70	79,94		80,3
m ² p.uż./osobę	18	20,4	22,1*	21,9
osób na mieszkanie	4	3,88	3,64*	3,66
oddane mieszkania	8	17		

Informacje na podstawie:

Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu z 1998 roku i 2002 roku,

Dane(*) na podstawie informacji z Urzędu Gminy i Miasta Krajenka

Warunki zamieszkania na terenie gminy się poprawiły, przybyło mieszkań. Nowe budynki mają większe mieszkania, co sprawia, że warunki zamieszkania są dość dobre, średnie mieszkanie ma około 80 m² i zamieszkuje je 3-4 osób. Na jedną izbę przypada 0,92 osoby. Wskaźniki te świadczą o fakcie, że większość mieszkań jest realizowana w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

Wskaźniki w zakresie warunków zamieszkania są nieco niższe niż w województwie wielkopolskim.

ludność (w wieku 13 lat i więcej) wg poziomu wykształcenia

ogółem	5839
wyższe	301
policealne, średnie zawodowe	1442
średnie ogólnokształcące	106
zasadnicze zawodowe	1529
podstawowe	2235
podst. nieukończone i bez wykształcenia	226

Informacje na podstawie:

Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu z 1998 roku i 2002 roku

Gminę zamieszkują ludzie w średnim wieku, słabo wykształceni. Około 38,3% ludności posiada wykształcenie podstawowe, 26,2 % ludności gminy ma wykształcenie zasadnicze zawodowe. Z wykształceniem średnim i policealnym jest około 26,5% osób, a z wyższym 5,15% - bardzo mało.

W powiecie pilskim z wyższym wykształceniem mieszka 9,2% ludności, w powiecie chodzieskim około 6%, czarnkowsko-trzcianeckim 5,85%, wągrowieckim 5,6%, złotowskim 5,3%. Na terenie gminy należy stworzyć korzystne warunki dla osiedlania się ludności wykształconej.

Edukacja	1998 r.	2002 r.	2005 r.
Szkoły podstawowe		3	3 (+ 2 filie)*
Uczniów	1144	765	
Gimnazjum	-	1	2*
ilość uczniów razem	-	399	
szkoła ogólnokształcąca uczniów -		163	
technikum/zawod.	1127	770	1*
przedszkola			4
ilość dzieci	278	238	
usługi			
domy kultury	1	1	1*
biblioteki	2	2	
poczta	1	1	
centrale telefoniczne			6*
komisariat policji		1	1*
miejsca noclegowe dla turystów		26	26
całoroczne (hotel)		26	16
ochrona zdrowia			
lekarze	2		

dentyści	2	
pielęgniarki	4	
położna	1	
apteka		1*
przychodnia rejonowa		1*

Informacje na podstawie:

Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu z 1998 roku i 2002 roku,

Dane(*) na podstawie informacji z Urzędu Gminy i Miasta Krajenka

6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

6.1. Teren narażony na niebezpieczeństwo powodzi.

Niewielki obszar w południowo-zachodniej części gminy Krajenka, w dolinie rzeki Gwdy, w strefie przyujściowej rzeki Gwdy jest narażony na 1% prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi. Według „studium granic bezpośrodkowego zagrożenia powodzią dla zlewni rzeki Gwdy” opracowanego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu (OKI-5221/1/2007) zasięg wystąpienia potencjalnej powodzi wyznaczają rzędne od 61,94 m n.p.m. w części północnej i 61,11 m n.p.m. w południowej części gminy. Niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi jest bardzo małe, bo stan wody w rzece regulowany jest na zaporze na Gwdzie we wsi Dobrzyca.

6.2. Teren zagrożony osuwaniem się mas ziemnych.

W obrębie terenów o stromych spadkach, powyżej 12% lokalnie może dochodzić do powstawania na niewielką skalę do osuwania się mas ziemnych. Najczęściej mamy do czynienia ze spełzywaniem lub niewielkimi obsunięciami w okresie silnego uwilgotnienia gruntu powierzchni stromo nachylonych. Teren taki należy zalesić.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

Położenie gminy i miasta Krajenka, jej uwarunkowania przyrodnicze i charakter rolniczo-leśny decydują o roli jaką winna pełnić. Gmina winna stanowić strefę żywicielską dla okolicznych miast. Należy dostosować produkcję rolniczą i zwierzęcą do warunków miejscowych. Tereny łąk i pastwisk w dolinach rzek mogą być wykorzystane dla gospodarki chowu bydła. Intensywność chowu należy dostosować do uwarunkowań przyrodniczych. Przeważający obszar lasów wchodzi w obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”, ponadto w tym obszarze wyznaczono obszary Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków „Puszczy nad Gwdą” i specjalny obszar ochrony siedlisk „Ostoja Pilska”. Objęcie tego obszaru ochroną wpłynie na mniej intensywne wykorzystanie lasu. W użytkowaniu przyrodniczym lub rolnym należy utrzymać tereny narażone na 1% prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, tereny stromych stoków i skarp oraz gruntów rolnych o wysokiej bonitacji.

Na stromych stokach w strefie przykrawędziowej doliny Gwdy i Głomii, tereny lasu objęte są ochroną - lasy glebochronne.

W rejonie jeziora Wapieńskiego - lasy wodochronne.

Ostoje zwierząt w lesie w północno-wschodniej części gminy:

- 1) w rejonie rzeki Głomi,
- 2) na południe od rzeki Kocuni, w rejonie leśniczówki Leśnik.

Lasy w południowej części gminy - wokół miasta Piły – objęte ochroną w sąsiedztwie miast powyżej 50 tysięcy mieszkańców. Tereny gruntów rolnych niskich klas położone w rejonie lasów oraz z wyłączeniem gruntów organicznych i nieużytków wodnych, mogą być przeznaczone pod zalesienie.

W dolinie Głomi występują złoża torfu i gytii, ale z uwagi na ochronę krajobrazu i siedlisk ptasich, a także fakt, że naturalne torfowisko jest siedliskiem flory i mikrofauny należy wyłączyć je z eksploatacji. Eksploatacja tych złóż jest niewskazana, ponieważ naruszy stosunki wodne i znacznie przekształci krajobraz. W rejonie miasta Krajenka występują tereny po składowisku odpadów wymagające rekultywacji. Na terenach narażonych na erozję lub zagrożonych procesami osuwiskowymi należy wprowadzić odpowiednie działania zabezpieczające stoki poprzez zalesianie i zakrzaczenie. Na południowych stokach można prowadzić gospodarkę sadowniczą. Na obszarach objętych ochroną przyrodniczą, położonych w strefie chronionego krajobrazu, należy ograniczyć możliwość przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę do terenów zurbanizowanych wsi.

Zabudowa rozproszona winna być związana z produkcją rolniczą, która wymaga określonych warunków do produkcji i nie może być prowadzona w zwartej zabudowie wsi np.: produkcja ryb, chów zwierząt oraz której wielkość produkcji i system chowu nie będzie pogarszał stanu środowiska i nie będzie powodował zagrożenia dla gatunków zwierząt występujących dziko.

Na terenie gminy, z uwagi na jej rolniczo-leśny charakter winny być lokalizowane zakłady produkcyjno-przetwórcze wykorzystujące miejscowy surowiec oraz usługowe zaspokajające potrzeby miejscowej ludności. Tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową winne być wyznaczane w obszarach zurbanizowanych wsi, które mogą być objęte zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odbiór ścieków. Należy dążyć do skupiania zabudowy. Na obszarze gminy wsie: Skórka, Dolnik - Paruszka, Głubczyn - Augustowo, Śmiardowo Krajeńskie, Podróżna i Żeleźnica charakteryzują się zwartą zabudową. W sąsiedztwie miasta Krajenki występuje zabudowa zagrodowa usytuowana w rozproszeniu wzdłuż dróg są to wsie Tarnówczyn, Barankowo, Łońsko i Pogórze.

Na terenie gruntów rolnych nie objętych formami ochrony przyrody oraz nie przeznaczonych pod lokalizację inwestycji celu publicznego z planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (projektowanej obwodnicy wsi Skórka i miasta Krajenki i linii elektroenergetycznych 200 kV i 100 kV) można sytuować urządzenia do pozyskiwania energii ze źródeł proekologicznych. Dla urządzeń powyżej 100 m nad poziom terenu należy uzyskać zgodę na lokalizację zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi lotnictwa.

8. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

8.1. Komunikacja.

8.1.1. Drogi wojewódzkie

Teren gminy przebiegają drogi wojewódzkie, klasy G:

- nr 188 z Piły do Złotowa
  - nr 190 z Krajenki do Wysokiej i Gniezna,
- Drogi te umożliwiają połączenia w skali regionalnej i ponadregionalnej. Pasy drogowe nie posiadają szerokości odpowiadającej klasie drogi- wymagają poszerzenia do min. 25 m.

8.1.2. Drogi powiatowe

Drogi te stanowią układ obsługujący, łączą poszczególne jednostki osadnicze z siedzibą gminy.

- droga nr 29335 - Piecewo- Krajenka,
- droga nr 29342 - Paruszka-Podróżna,
- droga nr 29343 - Krajenka- Augustowo,
- droga nr 29344 - Czajcze-Śmiardowo Krajeńskie,
- droga nr 29345 - Głubczyn-Maryniec,
- droga nr 29346 - Głubczyn- Gmurowo,
- droga nr 29348 - Piła- Zelgniewo,
- droga nr 29355 - Czajcze- Sławianowo,
- droga nr - Sokolna- Pogórze-Krajenka,
- droga nr Krajenka-Wąsosz.

Wszystkie drogi posiadają nawierzchnię utwardzoną, brak jest poboczy. Konstrukcja drogi ogranicza przejazd samochodów z ładunkiem. Ciężki tabor niszczy drogi. Wymagana min. szerokość pasa drogowego w zależności od klasy drogi 15 - 20 m.

8.1.3. Drogi gminne

Na terenie gminy drogi gminne posiadają 46 km, w tym o nawierzchni twardej 18 km.

Wymagana szerokość pasa drogowego poza terenem zabudowy min. 15 m, na terenie miasta Krajenka min. 10 m.

8.1.4. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przebiega jednotorowa linia kolejowa relacji Piła-Chojnice-Tczew, łącząca Śląsk z Wybrzeżem Środkowym. Jest to linia o znaczeniu regionalnym, z przystankami na terenie gminy w Skórcie, Dolniku i Krajence.

Teren linii kolejowej jest terenem zamkniętym, zgodnie z definicją zawartą w Prawie geodezyjnym i kartograficznym.

8.1.5. Komunikacja autobusowa

Dworzec PKS znajduje się w Krajence w centrum miasta. Oprócz połączeń autobuso wych o znaczeniu gminnym, zapewnione są połączenia z Piłą, Poznaniem, Bydgoszczą, Człuchowem. Wsie Skórka, Dolnik, Żeleźnica i miasto Krajenka obsługiwane są liniami PKS i prywatnej komunikacji.

8.1.6. Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy wyznaczono kilka tras rowerowych o różnych stopniach trudności i różnej długości. Turystyka rowerowa związana jest z cyklicznie organizowanym Europejskim Tygodniem Turystyki Rowerowej. Wyznaczono 6 tras:

- 1) niebieska -Krajenka-Okonek- Krajenka,
- 2) różowa - Krajenka Wałcz-Krajenka,
- 3) pomarańczowa Krajenka-Piła-Krajenka,
- 4) zielona - Krajenka-Więcbork-Krajenka

- 5) brązowa - Krajenka-Osiek –Krajenka
- 6) czerwona - Krajenka Borne Sulinowo-Krajenka

Przez teren gminy przebiegają ścieżki rowerowe o znaczeniu krajowym, każda z tych sześciu tras pokrywa się z trasą ścieżki rowerowej o znaczeniu krajowym.

Trasy rowerowe mają powiązanie z Międzynarodowa trasa rowerowa Euro-Route R-1 która rozpoczyna się w Boulogne (Calais-Francja nad kanałem La Manche i prowadzi przez Francję, Belgię, Holandię Niemcy, Polskę do Kaliningradu w Rosji. W rejonie gminy Krajenka trasa międzynarodowa przebiega przez teren gmin Trzcianka przez wsie: Łomnica, Kępa, PKP Stobno, w gminie Szydłowo przez wieś Kotuń i dalej przez miasto Piłę ulicami Browarną i Walki Młodych do Piły Kalina PKP i dalej drogą do wsi Kaczory.

Transwielkopolska Trasa Rowerowa - odcinek północny.

Trasa łącząca wiele ciekawostek krajoznawczych pomiędzy Poznaniem, a Okon-kiem. Część trasy przebiega przez teren gminy Krajenka, drogą od jeziora Płotki (Piła) dalej do wsi Skórka w gminie Krajenka i wsi Plecemin w gminie Tarnówka.

8.2. Stan infrastruktury technicznej.

8.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Na terenie gminy Krajenka do sieci wodociągowej podłączonych jest około 68% zabudowań. Sieć wodociągowa na terenie miasta posiada 15,7 km długości, zaopatrywana jest w wodę z dwóch studni zlokalizowanych przy ul. Jagiełły. Trzecia studnia zlokalizowana przy ul. Bydgoskiej (awaryjna) wymaga ogrodzenia strefy bezpośredniej. Z ujęcia wody w Krajence zaopatrywana jest w wodę tylko ludność miasta, Na terenie miasta wymieniono 8,8 km rur z azbestowo-cementowych na rury z PCV. Ujęcia eksploatuje Komunalny Zakład Użyteczności Publicznej w Krajence.

Na terenie wsi 8 studni eksploatuje Zakład Usług Wodnych Krajna w Złotowie. Wybudowanych jest 7 sieci wodociagowych obsługujących 9 wsi. Sieć wodociągowa posiada 37,5 km długości, (8,79 km sieci t. j. 23,44% stanowią rury azbestowo-cementowe). Zlokalizowanych jest 6 ujęć wody, które dostarczają wodę do poszczególnych miejscowości. Ujęcie w Skórcie: zaopatruje w wodę mieszkańców wsi Skórka, ujęcie w Augustowie:

mieszkańców wsi: Głubczyn, Augustowo, Rogownica, Śmiardowo Krajeńskie, Żeleźnica, ujęcie w Paruszcze: mieszkańców wsi Paruszka i Dolnik, ujęcie w Podróźnej: mieszkańców wsi Podróźna, z ujęcia w Maryńcu mieszkańcy wsi. Aktualnie nie posiadają wodociągu wsie: Łońsko, Leśnik-Czajcze, Barankowo, Tarnówczyn, Pogórze, Wąsoszki i Krajenka Wybudowanie.

8.2.2. Odprowadzenie ścieków.

Sieć kanalizacji sanitarnej posiada tylko miasto Krajenka. Skanalizowanych jest 79% zabudowań. Na pozostałym terenie i na terenie wsi gospodarka ściekowa opiera się na asenizacji indywidualnej, ścieki bytowe są gromadzone w szczelnych zbiornikach bezodpływowych. Ścieki z tych zbiorników będą regularnie opróżniane i wywożone przez koncesjonowanego przewoźnika do miejsc wskazanych przez służby gminne. Sieć kanalizacji ściekowej posiada długość 10,72 km, składają się na nią kanały o następujących średnicach:

- 1) Φ 500 mm – 589 mb,
- 2) Φ 400 mm – 870 mb,
- 3) Φ 300 mm – 4467 mb,
- 4) Φ 200 mm – 4796 mb.

Oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w północno-zachodniej części miasta Krajenska, na prawym brzegu rzeki Głomi. Oczyszczalnia ścieków BIO-600 przystosowana jest do oczyszczania ścieków w ilości 600 m³/dobę oraz do usuwania na drodze biologicznej azotu i fosforu.

W skład oczyszczalni wchodzi następujące obiekty:

- punkt zlewny ścieków dowożonych,
- krata schodkowa z praską skratek,
- piaskownik wirowy,
- komora kondycjonowania ścieków,
- układ komór beztlenowo-niedotlenionych,
- komór wtórnej denitryfikacji osadu recykulowanego,
- przepompownia ścieków i osadów recykulowanych,
- komora tlenowa,
- 5 osadników wtórnych,
- komora stabilizacji tlenowej i zagęszczania osadu,
- przepompownia osadu recykulowanego,
- stacja mechanicznego odwadniania i higienizacji osadów,
- budynek socjalno-techniczny.

Oczyszczalnia ścieków obliczona jest na od 2000 do 9999 RLM. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Głomia. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzenie ścieków w ilości $Q_{\text{śrd}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{dmax}} = 780 \text{ m}^3/\text{d}$

Oczyszczalnia będzie obsługiwać około 7470 mieszkańców, 50% z terenu miasta i 50% z terenu wiejskiego.

Oczyszczalnia została rozbudowana i zmodernizowana. Na terenie wsi działa oczyszczalnia ścieków w Dolniku, odbiera ścieki z zabudowy wielorodzinnej w Dolniku. Projektuje się docelowo jej likwidację i odbiór ścieków przez oczyszczalnię w Krajence. Siecią kanalizacji ściekowej nie objęto miejscowości: Barankowo, Łońsko, Tarnówczyn, Czajcze, Leśnicki Młyn, Sowi Gaj, Leśnik, Wąsoszki.

8.2.2. Odprowadzenie wód opadowych i roztopowych.

Na terenie gminy Krajenska kanalizację deszczową posiada tylko miasto, Długość sieci wynosi 7.685,6 mb. Wody opadowe i roztopowe z dachów budynków i powierzchni utwardzonych są odprowadzone do rzeki Głomi. Na zakończeniu sieci brak jest urządzeń podczyszczających (piaskownika).

8.3. Zasilanie w energię elektryczną.

Gmina Krajenska zasilana jest w energię liniami 110 kV i SN 15 kV z GPZ Złotów. Następnie poprzez stacje transformatorowe, liniami niskich napięć energia jest dostarczana do odbiorców. Rozwój elektroenergetyki wiązał się z modernizacją istniejących sieci oraz rozbudową urządzeń elektroenergetycznych związanych z przyłączaniem nowych odbiorców do sieci.

W zakresie oświetlenia ulicznego w gminie wymieniono lampy na energooszczędne.

Na terenie gminy Krajenka usytuowana jest linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Krzewina-Krajenka-Złotów-Szczecinek.

8.4. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Na terenie gminy Krajenka znajduje się fragment linii elektroenergetycznej o napięciu 220 kV relacji Piła Krzewina-Żydowo pracującej w krajowym systemie elektroenergetycznym sieci przesyłowej, wzdłuż której należy uwzględnić pas technologiczny o szerokości 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach), dla którego obowiązują ograniczenia zagospodarowania i użytkowania terenu.

Dla terenów znajdujących się w pasie technologicznym obowiązują następujące ustalenia:

- nie należy lokalizować budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi, (mieszkalnych, internatu, szkoły, przedszkola itp.), w indywidualnych przypadkach, odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii, na warunkach przez siebie określonych, jeżeli nie spowoduje to przekroczenia standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych,
- należy uzgadniać warunki lokalizacji wszelkich obiektów z właścicielem linii,
- nie należy sadzić wysokiej roślinności pod linią i w odległości po 16,5 m w obie strony od linii,
- teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową lub zagrodową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii,
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jego bezpośrednim sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii,
- zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii,
- lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo (łatwopalne), stacji paliw lub wymagających ustalenia stref zagrożonych wybuchem oraz konstrukcji wysokich, w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnienia z właścicielem linii.

8.5. Telekomunikacja.

Na terenie gminy automatyczne centrale telefoniczne (kontenerowe) zlokalizowane są w Krajence, Skórcie, Śmiardowie Krajeńskim, Podróżnej i Augustowie. W ostatnich latach nastąpił szybki rozwój telekomunikacji. Na terenie gminy zostały zainstalowane dwie stacje telefonii cyfrowej we wsi Skórka. Dostępność telekomunikacyjna uległa znacznej poprawie. Zrealizowano sieci światłowodowe.

8.6. Zaopatrzenie w gaz.

Na terenie gminy Krajenka ułożona jest przesyłowa sieć gazowa wysokiego ciśnienia Dn 250 (6,3 MPa) relacji: Żeleźnica- Krajenka- Zalesie gmina Złotów. Zrealizowana jest stacja redukcyjna gazu I° w mieście Krajence i wsi Śmiardowo Krajeńskie. Z gazu ziemnego korzystają mieszkańcy Krajenki i wsi: Śmiardowo Krajeńskie, Podróżna, Głubczyn, Augustowo.

8.7. Gospodarowanie odpadami.

Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów. Gospodarowanie odpadami będzie prowadzone zgodnie z gminnym planem gospodarowania odpadami. Na terenie gminy gospodarowaniem odpadami zajmuje się wyspecjalizowana firma. Odpady są segregowane i gromadzone w pojemnikach oraz poddawane odzyskowi lub unieszkodliwianiu. Odpady będą wywożone na składowiska odpadów położone najbliżej miejsc ich wytworzenia. Z gminy Krajenki odpady są dowożone do składowisk odpadów: w Kłodzie w gminie Szydłowo i Międzybłociu gmina Złotów. Z odpadami należy postępować zgodnie z przepisami odrębnymi.

8.8. Zaopatrzenie w ciepło.

Na terenie gminy działa kilka lokalnych kotłowni zaopatrujących w ciepło budynki użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, budynki administracyjne, dom kultury) i budynki wielorodzinne. Większość kotłowni została zmodernizowana i wykorzystuje do celów grzewczych gaz.

9. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym na obszarze gminy Krajenka brak jest zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych wpisanych do rejestru i samorządu województwa zawartych w programach wojewódzkich. Zadania wynikające z szeregu dokumentów opracowanych dla kraju, regionu lub dla poszczególnych inwestycji to budowa:

- 1) obwodnicy wsi Skórka, Żeleźnica i miasta Krajenki, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 188,
- 2) odboczki gazociągu DN 150 mm Krajenka-Złotów-Lipka (stacja redukcyjna została wybudowana).

III. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Zmiana studium dotyczy obszaru całej gminy i nie narusza celów polityki przestrzennej gminy. Nadrzędnym celem strategicznym rozwoju gminy jest ekorozwój, rozumiany jako rozwój społeczno-gospodarczy, przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych i zachowaniu równowagi przyrodniczej.

Zachowany pozostaje wielofunkcyjny rozwój gminy ukierunkowany na:

- 1) stworzenie miejsc pracy dla ludności lokalnej,
- 2) rozwój osadnictwa wraz z rozwojem sieci uzbrojenia technicznego,
- 3) zachowanie wysokich walorów dziedzictwa kulturowego,
- 4) poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

1.1. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy.

Podstawową zasadą przy rozwoju przestrzennym, każdej jednostki osadniczej winna być koncentracja zabudowy na obszarze (ograniczonym zlewnią sanitarną), umożliwiającym zbiorowe odprowadzenie ścieków.

Po wyłączeniu z przestrzeni gminy obszarów:

- objętych ochroną środowiska przyrodniczego,
- rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- terenu pod projektowaną obwodnicę (wsi Skórka, Żeleźnica i miasta Krajenki) w ciągu drogi wojewódzkiej,
- pasów zajętych pod istniejące i projektowane sieci infrastruktury technicznej dla których wyznacza się obszar wyłączony z zabudowy budynkami, pozostały teren może być przeznaczony pod zabudowę.

Na obszarze wszystkich wsi zachowuje się istniejącą zabudowę z możliwością modernizacji i rozbudowy, przy zachowaniu przepisów odrębnych. Przy lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględniać dotychczasowe zainwestowanie i dążyć do zachowania istniejącej funkcji. Przy przeznaczaniu terenów pod zabudowę należy dążyć do ograniczenia konfliktów i wykluczyć lokalizację wśród istniejącej zabudowy funkcji uciążliwych - przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wyjątkiem inwestycji celu publicznego i przedsięwzięć dopuszczonych ustaleniami studium.

Przy kształtowaniu obszarów wiejskich należy kierować się zasadą:

- poszanowania tradycyjnej formy osadnictwa wiejskiego,
- tworzenia zwartych układów zabudowy,
- wydobywania w układzie przestrzennym elementów kompozycji urbanistycznej: dominant przestrzennych, osi widokowych, sylwet, itp.,
- porządkowania przestrzeni publicznych,
- zabezpieczenia terenów sportowych i rekreacyjnych.

1.2. Obszary wyłączone z zabudowy.

Zachowanie przestrzeni niezabudowanej wynika głównie z funkcji ochronnych

ustanowionych dla obszarów przyrodniczych.

Obszary te obejmują:

- tereny leśne z wyłączeniem terenów zabudowanych i pasów infrastruktury technicznej,
- tereny dolin rzecznych Głomi i Gwdy z dopływami, w tym obszar zalewowy,
- teren użytków ekologicznych,
- tereny łąk i pastwisk,

- tereny zieleni urządzonej: parków i cmentarzy, zieleni pocmentarnej, ogrodów działkowych,
- obszary o stromych stokach.

W obszarze wyłączonym z zabudowy zawarta jest strefa przyrodnicza istotna dla utrzymania równowagi przyrodniczej. Stanowi ją dolina rzek Głomi z Kocunią i Gwdy z Pankawą z przyległymi łąkami. Ochrona tego terenu przed zabudową oprócz walorów krajobrazowych ma istotne znaczenie dla warunków klimatycznych, ekosystemu wód, przeciwdziałania lub zapobiegania szkodliwym wpływom na środowisko powodującym jego zniszczenie lub zmianę charakteru elementów przyrodniczych. W znacznej części tego obszaru należy zachować walory naturalne.

Niewielka powierzchnia tego obszaru objęta jest strefą zalewową (Z) rzeki Gwdy.

Utrzymuje się dotychczasową funkcję obszarów przyrodniczych objętych formami ochrony przyrody (łąk, pastwisk oraz lasów) w strefie chronionego krajobrazu, lasów objętych ochroną (wodochronnych (W), glebochronnych (G), ostoi zwierząt (O) oraz lasów w sąsiedztwie miast powyżej 50 tysięcy mieszkańców), użytków ekologicznych (U), obszarów objętych formami ochrony przyrody Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 pod nazwą „Puszcza nad Gwdą” obszaru specjalnej ochrony ptaków - kod obszaru PLB 300012 i projektowanego specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Ostoi Pilskiej”.

Należy zachować w użytkowaniu rolniczym tereny gruntów rolnych (R) wysokich klas, (III i IV) jeśli stanowią duże zwarte kompleksy.

Obszary takie występują:

- 1) w rejonie wsi Barankowo-Tarnówczyn-Pogórze,
- 2) w rejonie wsi Głubczyn-Augustowo,
- 3) w rejonie wsi Podróżna-Śmiardowo Krajeńskie.

Obszary wyłączone z zabudowy nie dotyczą lokalizacji zabudowy zagrodowej związanej z produkcją rolniczą na danym obszarze, elektrowni wiatrowych oraz nie obejmują terenów (projektowanych) dróg i pasów infrastruktury technicznej.

1.3. Kierunki przekształceń rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Produkcja rolna.

Na obszarze gminy można wyodrębnić dwa obszary o odmiennych predyspozycjach dla gospodarki rolnej:

- 1) tereny łąk i pastwisk w dolinach rzek,
- 2) teren gruntów rolnych na wysoczyźnie.

Tereny trwale pokryte roślinnością stanowią na terenie gminy 53,4% jej powierzchni, w tym lasy – 47,5%, tereny łąk i pastwisk zajmują około 5,5% ogólnej powierzchni gminy. Użytki zielone są predysponowane do gospodarki łąkarskiej i wypasu bydła. Znaczny obszar gminy Krajenka ponad 50% jej powierzchni stanowi obszar prawnie chroniony. Przeważający obszar lasów leży w obszarze objętym formami ochrony przyrody: strefie chronionego krajobrazu i obszarze Natura 2000. Obszar ten pozostawia się w dotychczasowym użytkowaniu. Formy ochrony ograniczają możliwość produkcji do przedsięwzięć,

które nie będą miały negatywnego wpływu na środowisko. Na terenie gminy ogranicza się lokalizację inwestycji do tych, które nie wymagają obligatoryjnie sporządzenia raportu o oddziaływaniu inwestycji na środowisko i zdrowie ludzi. Na terenie gminy i w zwartej zabudowie wsi ogranicza się lokalizacje gospodarstw chowu zwierząt o wielkości wyrażonej w dużych jednostkach przeliczeniowych (DJP) do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Gospodarka hodowlana wielkotowarowa może się rozwijać poza terenem objętym formami ochrony przyrody, w oparciu o już istniejące ośrodki.

Na terenie gminy Krajenka około 20% gospodarstw rolniczych posiada gospodarstwa o powierzchni do 2 ha, 9,3% do 3 ha. Tak duże rozdrobnienie ziemi, nie sprzyja opłacalności produkcji. Rozwiązaniem może być specjalizacja produkcji. Produkcja warzyw, owoców wrażliwych na transport oraz drzew, krzewów, sadzonek kwiatów itp., biomasy jako źródła energii odnawialnej. Rozwój gospodarstw szklarniowych, sadowniczych, zakładów przetwórczych i obiektów magazynowych do przechowywania warzyw i owoców.

Należy grunty rolne najwyższych klas (III) w dużych zwartych kompleksach pozostawić w użytkowaniu rolnym. Największy kompleks najlepszych gruntów rolnych (R) występuje w rejonie wsi: Tarnówczyn-Pogórze, Głubczyn-Maryniec, Śmiardowo-Podróźna. Obszar ten winien być wykorzystywany do produkcji rolnej i być wyłączony z zabudowy obiektami innymi niż gospodarstwa rolne i infrastruktura techniczna. Ochrona przestrzeni rolniczej przed degradacją winna być egzekwowana przez zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko z wyłączeniem inwestycji celu publicznego oraz zabezpieczenie obszarów narażonych na erozję poprzez wprowadzenie nasadzeń. Pod lokalizację obiektów kubaturowych związanych z produkcją lub przetwarzaniem żywności należy wybierać tereny rolne niskich klas, położone przy istniejących drogach z dostępem do sieci uzbrojenia technicznego.

Produkcja leśna.

Pod zalesienie mogą być przeznaczone grunty rolne niskich klas, grunty zdegradowane wymagające rekultywacji oraz położone na stromych stokach.

W związku z dopłatami z Unii Europejskiej do zalesień tę formę produkcji wybiera coraz więcej rolników. Należy dążyć do tworzenia większych enklaw lasu. Granicę pomiędzy lasem a gruntem użytkowym rolniczo należy kształtować w formie ekotonu przez stopniowe obniżanie wysokości nasadzeń: drzewa, krzewy, byliny, trawy.

1.4. Kierunki rozwoju przestrzennego jednostek osadniczych

- wytyczne do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

wieś Głubczyn

Wieś liczy około 500 mieszkańców, charakteryzuje się zwartą zabudową. Wieś o funkcji usługowo-rolniczej. Posiada sieć wodociągową, elektroenergetyczną, gazową i telekomunikacyjną. Na terenie wsi funkcjonuje zespół zabudowy rekreacyjnej nad jez. Wapieńskim. Wieś wyposażona jest w usługi podstawowe: szkołę, 2 sklepy, bar, świetlicę wiejską. Możliwość lokalizacji nowej

zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych.

Należy zachować historyczny układ przestrzenny wsi (typ owalnicy) i jej zabytkową zabudowę oraz utrzymać w jej sąsiedztwie nową zabudowę w gabarytach obiektów zabytkowych. Na terenie wsi ochroną objęto: zespół kościelny (kościół, dzwonnica, kapliczka) i cmentarz - wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty zabytkowe objęte ewidencją gminną: kościół, kapliczka, kostnica, plebania, cmentarz, 2 szkoły, przedszkole i 24 domy mieszkalne i budynek gospodarczy. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i posiada sieć gazową oraz projektowane jest zbiorowe odprowadzenie ścieków. Teren wsi przecina linia napowietrzna 110 kV - wzdłuż linii należy wyłączyć spod zabudowy pas terenu po 15 m od osi linii.

wieś Augustowo

Wieś liczy 163 mieszkańców, zabudowa usytuowana jest w rozproszeniu wzdłuż drogi powiatowej. Wieś o funkcji usługowo-rolniczej. Posiada Ochotniczą Straż Pożarną, sklep, filię biblioteki, Galerię „Hurtownia Piegów”. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych.

Na terenie wsi należy zachować zabytkową zabudowę: zespół dworsko-folwarczny (dwór, dom mieszkalny, 2 owczarnie, 2 stodoły, budynek inwentarski, spichlerz) 9 domów, 1 stodołę, 1 budynek gospodarczy, 1 cmentarz, stację transformatorową oraz utrzymać nową zabudowę w jej sąsiedztwie w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, posiada sieć gazową i projektowane jest zbiorowe odprowadzenie ścieków. Teren wsi przecina linia napowietrzna 110 kV - wzdłuż linii należy wyłączyć spod zabudowy pas terenu po 15 m od osi linii.

wieś Skórka

Wieś liczy 580 mieszkańców, charakteryzuje się zwartą zabudową usytuowaną wzdłuż wielu ulic. Jest to wieś ponadpodstawowa, wielofunkcyjna. Posiada szkołę, przedszkole, kościół, kilka sklepów, hotel „Młyn”, bibliotekę. Na terenie wsi znajduje się wiele zakładów pracy: Miraleks, Transpil-Spedition, Zakład kamieniarski, DM-Pol. Na terenie wsi należy zachować zabytkową zabudowę: kościół, stację, młyn wodny, leśniczówkę, cmentarz i 21 domów. Należy utrzymać nową zabudowę w sąsiedztwie budynków zabytkowych w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych.

Projektowana jest obwodnica drogi wojewódzkiej wsi usytuowana wzdłuż linii kolejowej PKP. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, z ujęciem wody, posiada sieć gazową oraz projektowane jest zbiorowe odprowadzenie ścieków. Na terenie położonym w strefie chronionego krajobrazu i Natura 2000 obowiązują zasady ochrony określone w rozporządzeniu wojewody i wynikające z ochrony siedlisk ptasich.

wieś Maryniec

Wieś posiada 35 mieszkańców, jest to wieś o funkcji rolniczej. Na terenie wsi znajdują się zespół pałacowo-parkowy i cmentarzysko kultury pomorskiej objęte rejestrem oraz zagroda i stodoła. Należy zachować zabytkowe założenie, obowiązuje zakaz zmiany formy obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru. Należy wyznaczyć strefę pełnej ochrony konserwatorskiej dla zespołu pałacowo-parkowego. Zasady ochrony zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Nową zabudowę w sąsiedztwie zabytkowej należy utrzymać w gabarytach obiektów zabytkowych. Lokalizacja nowej zabudowy nie może przesłaniać widoku na założenia. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych. Wieś przecina linia napowietrzna 110 kV –pas terenu o szerokości 15 m od osi linii należy wyłączyć spod zabudowy budynkami.

wieś Śmiardowo Krajeńskie

Wieś liczy 510 mieszkańców. Wieś o funkcji rolniczej, wyposażona jest w usługi podstawowe: filię szkoły podstawowej, przedszkole, kaplica, 2 sklepy, bar, świetlica wiejska. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, z ujęciem wody, posiada sieć gazową, stację redukcyjną gazu i projektowane jest zbiorowe odprowadzenie ścieków. Należy zachować historyczny układ przestrzenny wsi i jej zabytkową zabudowę: szkołę, budynek straży pożarnej, Zespół dworsko-folwarczny (dwór, chlew, 2 stajnie, 2 domy robotników folwarcznych, park), trafostację, 32 domy dawnych osadników niemieckich, 11 domów, zagroda (dom i budynek gospodarczy), budynek inwentarski i 2 cmentarze. Należy utrzymać nową zabudowę w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych.

wieś Podróżna

Wieś liczy 485 mieszkańców, wyposażona jest w usługi podstawowe: filię szkoły podstawowej, kaplica, Ochotnicza Straż Pożarna, świetlica wiejska. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i posiada sieć gazową. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych. Należy zachować historyczny układ przestrzenny wsi i jej zabytkową zabudowę: założenie dworsko-folwarczne (w tym dwór obecnie kaplicę, kuźnię ze spichlerzem, 4 budynki inwentarsko-gospodarcze, 2 stodoły, 2 czworaki, dwojak, ośmiorak, oborę), przedszkole, szkołę niemiecką, dom nauczyciela, 32 domy i 2 cmentarze oraz utrzymać nową zabudowę w sąsiedztwie zabytkowej w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie.

wieś Dolnik

Wieś liczy 160 mieszkańców, wyposażona jest w usługi podstawowe: sklep, stację paliw. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzenie ścieków sanitarnych. Projektowana jest budowa nowej sieci kanalizacji sanitarnej na oczyszczalnię ścieków w Krajence. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych. Należy zachować zabytkową zabudowę: zespół folwarczny (rządcówkę, budynek gospodarczy, 3 domy robotników fol-

warcznych, oborę), 11 domów i cmentarz. Należy utrzymać nową zabudowę w sąsiedztwie zabytkowej w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Wieś przecina linia napowietrzna 220 kV - pas terenu o szerokości 35 m od osi linii należy wyłączyć spod zabudowy budynkami.

wieś Paruszka

Wieś leży obok wsi Dolnik, liczy 400 mieszkańców, wyposażona jest w usługi podstawowe: 3 sklepy, salę wiejską i kościół. Wieś objęta jest zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i projektowane jest zbiorowe odprowadzenie ścieków. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych. Wieś przecina linia napowietrzna 220 kV - pas terenu o szerokości 35 m od osi linii należy wyłączyć spod zabudowy budynkami. Należy zachować zabytkowy układ wsi (typ owalnicy) i zabytkową zabudowę: kościół, szkołę, 15 domów, zagrodę (dom i budynek gospodarczy) i cmentarz oraz utrzymać nową zabudowę w sąsiedztwie zabytkowej w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie.

Wieś Żeleźnica

Wieś o funkcji rolniczej, liczy 100 mieszkańców wyposażona jest w sieci: wodociągową i telekomunikacyjną. Na terenie wsi funkcjonuje młyn, zakład stolarski i sala wiejska. Projektowane jest zbiorowe odprowadzenie ścieków sanitarnych na oczyszczalnię w Krajence. Możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenie określonym na rysunku studium, ograniczonym możliwością odbioru ścieków sanitarnych. Należy zachować zabytkowe założenie wsi na planie owalnicy i zabytkową zabudowę wsi: szkołę, zagrodę (dom i budynek gospodarczy) 6 domów i cmentarz. Należy utrzymać nową zabudowę w sąsiedztwie zabytkowej w gabarytach obiektów zabytkowych. Zasady ochrony tej zabudowy winny być określone w miejscowym planie. Projektowana jest obwodnica wsi w ciągu drogi wojewódzkiej.

Wsie: Barankowo (110 mieszkańców) o funkcji rolniczej.

Czajcze/Leśnik (190 mieszkańców) o funkcji rolniczej.

Łońsko (120 mieszkańców) o funkcji rolniczej.

Pogórze (134 mieszkańców) o funkcji rolniczej.

Tarnówczyn (42 mieszkańców) o funkcji rolniczej.

Wąsoszki (90 mieszkańców) o funkcji rolniczej.

Wsie charakteryzują się rozproszoną zabudową wśród gruntów rolnych. Utrzymuje się funkcję zabudowy i możliwość rozwoju gospodarstw rolnych. Wsie specjalizują się w różnej produkcji rolniczej (uprawa truskawek, pieczarek, chów trzody chlewnej, produkcja mleka, zbóż).

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW

Na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obowiązują wskaźniki dotyczące zabudowy i zagospodarowania ustalone w planie. Na terenach zabudowanych możliwość lokalizacji nowej

zabudowy wynika z przepisów Prawa budowlanego i ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustala się wskaźniki dotyczące:

intensywności zabudowy terenu (stosunek powierzchni zabudowy budynkami i

budowlami nadziemnymi do powierzchni działki) dla zabudowy:

mieszkaniowej jednorodzinnej	0,20 - 0,40,
zagrodowej	0,30 - 0,60,
usługowej	0,30 - 0,50,
produkcyjnej, magazynowej	0,40 - 0,70,
rekreacji indywidualnej	0,10 - 0,25.

wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej (zieleni)

na działkach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy rekreacyjnej

(położonych w obszarach objętych formami ochrony przyrody)	-min. 0,30,
na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	-min. 0,20,
na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej	-min. 0,30.

Na terenie działki przeznaczonej pod zabudowę usługową, usługowo-produkcyjną i produkcyjną wymagane jest zabezpieczenie miejsc parkingowych dla własnych potrzeb związanych z funkcją terenu, w tym zabezpieczenie placów manewrowych związanych z dostawą towarów i ich składowaniem. Na każde 100 m² powierzchni użytkowej obiektów usługowych i produkcyjnych należy zapewnić 5-10 miejsc parkingowych dla samochodów osobowych.

Wyjątkowo, na terenach zabudowanych, gdzie granice działki wyznaczone zostały po obrysie budynków mieszkalnych lub usługowych dopuszcza się odstępstwo od przyjętych wskaźników intensywności zabudowy i powierzchni biologicznie czynnej.

3. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

W studium oceniono i uwzględniono zasady ochrony środowiska, w tym obszary i zasoby przyrodnicze oraz kulturowe. Na obszarze objętym studium nie występują miejscowości uzdrowiskowe.

3.1. Ochrona zasobów środowiska.

3.1.1. Ochrona powietrza.

Na obszarze gminy Krajenka nie prowadzi się pomiarów w zakresie czystości powietrza. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jego jak najlepszej jakości przez zastosowanie na instalacjach wprowadzających do atmosfery substancje zanieczyszczające powietrze (gazów, pyłów itp.) urządzeń

(filtrów) ograniczających ich ilość do poziomów poniżej dopuszczalnych lub dopuszczalnych dla nich. Ochrona powietrza polega na zastosowaniu do ogrzewania obiektów paliw charakteryzujących się niskimi wskaźnikami emisyjnymi, takich jak: paliwa płynne, gazowe i stałe (np. biomasa, drewno). Wokół obiektów, które emitują do powietrza substancje o nieprzyjemnym zapachu (wokół oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów, kotłowni, itp.) należy urządzić zwarte pasy zieleni izolacyjnej.

3.1.2. Ochrona wód.

Ochrona wód polega na ograniczeniu zrzutów ścieków do wód powierzchniowych i gruntowych. Tereny zabudowane usytuowane w rejonie ochrony wód podziemnych winny być wyposażone w sieci kanalizacji ściekowej lub szczelne bezodpływowe zbiorniki na ścieki. W rejonie wód powierzchniowych (rzek i jezior) należy ograniczyć nawożenie gruntów rolnych gnojowicą i stosowanie środków ochrony roślin. Istotną sprawą jest zapewnienie drożności urządzeniom wodnym – melioracjom.

3.1.3. Ochrona powierzchni ziemi.

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości przez:

- 1) racjonalne gospodarowanie ziemią,
- 2) zachowanie wartości przyrodniczych,
- 3) zachowanie możliwości jej produkcyjnego wykorzystania,
- 4) ograniczanie zmian jej naturalnego ukształtowania,
- 5) utrzymanie jakości gleby i ziemi co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- 6) doprowadzenie jakości gleby i ziemi do wymaganych standardów poprzez jej rekultywację,
- 7) zachowanie wartości kulturowych w tym archeologicznych dóbr kultury.

3.1.4. Ochrona przed hałasem.

Na obszarze gminy Krajenska nie prowadzi się monitoringu w zakresie oceny stanu akustycznego środowiska. Uciążliwości związane z hałasem występują wzdłuż dróg wojewódzkich i linii kolejowej, związane są z ruchem pojazdów oraz mogą wystąpić w zakładach produkcyjno-usługowych usytuowanych w Krajence i Skórcie (zakład meblowy, przerobu drewna).

Uciążliwość tę można ograniczyć poprzez:

- 1) wprowadzenie zadrzewień wzdłuż dróg,
- 2) zastosowanie ekranów pochłaniających dźwięki,
- 3) lokalizację nowej zabudowy w znacznych odległościach od dróg,
- 4) zastosowanie w obiektach budowlanych przeznaczonych na pobyt ludzi materiałów pochłaniających dźwięki, a w obiektach gdzie jest wywoływany hałas zastosowanie materiałów ograniczających wibracje i tłumiących hałas.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska przez:

- 1) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, dla poszczególnych typów zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi,

- 2) zmniejszenie poziomu hałasu do co najmniej dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

3.1.5. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- 1) utrzymanie poziomu pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- 2) zmniejszenie poziomu pól elektromagnetycznych do co najmniej dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Ochrona przed polami polega na wyborze lokalizacji przy sytuowaniu urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne poza terenami zabudowy mieszkaniowej i terenami przeznaczonymi do wielogodzinnego przebywania ludzi. Sytuowania tych urządzeń na wysokościach niedostępnych dla ludzi.

3.1.6. Ochrona kopalin.

Na terenie gminy Krajenka występuje udokumentowane złoż piasków „Żeleźnica”, nie odbywa się wydobywanie złoża i brak ważnej koncesji na wydobywanie. Występują potencjalne złoża torfów i gytii, ale ich rozpoznanie jest niekompletne. Eksploatacja złóż torfu i gytii na terenach objętych formami ochrony przyrodniczej, w tym Natura 2000, w miejscu występowania siedlisk ptaków i roślinności objętej ochroną nie może być prowadzona.

3.1.7. Ochrona zwierząt i roślin.

Ochrona zwierząt i roślin polega na zachowaniu cennych ekosystemów i różnorodności biologicznej oraz utrzymaniu równowagi przyrodniczej. Zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby niekorzystnie wpływać na zasoby oraz na stan zwierząt oraz roślin.

Ochrona jest realizowana przez:

- 1) obejmowanie ochroną obszarów i obiektów cennych przyrodniczo
- 2) ustanowienie ochrony gatunków zwierząt oraz roślin,
- 3) ograniczenie możliwości wycinania drzew i krzewów oraz likwidacji zieleni,
- 4) tworzenie skupisk zieleni, zalesianie, zakrzewianie gdy potrzeba ta wynika z ochrony: gleby, zwierząt, przywracania równowagi przyrodniczej lub zaspokajania potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych ludzi.

3.2. Ochrona przyrody.

Na obszarze gminy Krajenka ochrona przyrody obejmuje obszary i obiekty cenne przyrodniczo:

- 1) obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”,
- 2) obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - „Puszczy nad Gwdą”,
- 3) specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 - „Ostoja Pilska”,
- 4) pomniki przyrody,
- 5) użytki ekologiczne.

Na tych obszarach obowiązuje ograniczenie w zagospodarowaniu w celu zachowania: dziko występujących roślin, zwierząt, siedlisk przyrodniczych i krajobrazu oraz zapewnienie ciągłości ich istnienia lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników.

Cele ochrony:

- 1) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- 2) zachowanie różnorodności biologicznej,
- 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego,
- 4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami.

Obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałęckiego i Doliny Gwdy”.

Obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałęckiego i Doliny Gwdy” obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach.

3.2.2. Obszar ochrony ostoi ptasich Natura 2000.

W południowa części wsi: Skórka i Głubczyn leży obszarze specjalnej ochrony ptaków „Puszczy nad Gwdą” (kod obszaru PLB300012) i specjalnym obszarze ochrony siedlisk „Ostoj Pilskiej”. Na tych obszarach występują wysokie koncentracje lęgowe ptaków oraz stała obecność ptaków zimujących i wędrujących.

3.2.3. Pomniki przyrody.

Na terenie gminy ochroną objęto 20 pomników przyrody, w tym 42 drzewa. Pomniki przyrody występują:

- 1) w Nadleśnictwie Zdrojowa Góra - w lesie - 2 drzewa,
- 2) w Nadleśnictwie Złotów - w lesie - 33 drzewa,
- 3) w mieście Krajenka - 4 drzewa,
- 4) we wsi Maryniec - w parku 3 drzewa.

3.2.4. Węzłowe obszary przyrodnicze.

Węzłowe obszary przyrodnicze znajdują się w granicach obszaru chronionego krajobrazu. Wyróżniają się z otoczenia bogactwem ekosystemów i wysoką bioróżnorodnością, formami krajobrazowymi i siedliskowymi. Są ostojami rzadkich gatunków zwierząt. Zalesiony fragment sandru z doliną Gwdy i odcinkiem ujściowym rzeki Głomi stanowi obszar węzłowy o znaczeniu krajowym (5K-obszar rzeki Gwdy). Dolina Gwdy na terenie gminy Krajenka pełni funkcję korytarza ekologicznego łączącego obszary pojezierne z pradoliną Noteci- z korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym (Pradoliny Noteci – 13 m). Ponadto wyznaczono tereny, które mogą pełnić funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym: Dolina Głomi, łączy ona dolinę Gwdy z systemem jezior w rejonie Złotowa i Borami Kujańskimi. Są to tereny łąk w dolinach rzek położone między większymi kompleksami leśnymi. Korytarze te tworzą grunty rolne, niewielkie tereny lasu, oczka wodne i zieleń śródpolna. Obszar ten umożliwi przemieszczanie się zwierząt z rolniczej przestrzeni produkcyjnej w kierunku Noteci.

3.2.5. Zieleń urządzona.

Na obszarze gminy zielenią urządzoną stanowią liczne parki wiejskie w tym zabytkowe (wpisane do rejestru) w Krajence i Maryńcu oraz cmentarze zabytkowe w: Głubczynie i Maryńcu.

Parki objęte ewidencją gminną występują w: Śmiardowie Krajeńskim - 1 , cmentarze: w: Augustowie - 1, Dolniku - 1, Głubczynie - 1, Krajence - 4, Paruszcze -1, Podróżnej - 2, Skórcie - 1, Śmiardowie Krajeńskim -2, Żeleźnicy - 1.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Studium uwzględnia obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. Na obszarze gminy nie występują dobra kultury współczesnej.

Ochrona środowiska kulturowego obejmuje:

- 1) ochronę prawną obszarów i obiektów na podstawie przepisów odrębnych,
- 2) ochronę prawną na podstawie przepisów prawa miejscowego,
- 3) ochronę wynikającą z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stanowiących prawo miejscowe.

Ochroną środowiska kulturowego objęto:

- 1) obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:
  - a) obiekty architektury (5),
  - b) założenia pałacowo-parkowe (2),
  - c) historyczny układ urbanistyczny miasta Krajenka,
  - d) cmentarze (2),
- 2) obiekty objęte ochroną, wpisane do ewidencji gminnej:
  - a) obiekty architektury i zespoły tych obiektów - (409 budynków i budowli),
  - b) cmentarze (14) jako miejsca pamięci i skupiska zieleni,
  - c) parki (1),
  - d) strefy ochrony stanowisk archeologicznych o granicach oznaczonych na załączniku - rysunku studium w skali 1:25.000.

Celem ochrony jest:

- 1) zachowanie obiektów architektury i zespołów pałacowo-parkowych (objętych rejestrem) w tym: ich wartości historycznych i założeń przestrzennych,
- 2) rewitalizacja zespołów pałacowo-parkowych i cmentarzy,
- 3) zachowanie obiektów architektury i zespołów zabytkowych (objętych ochroną na podstawie planu miejscowego) z dostosowaniem tych obiektów do nowych potrzeb, z zachowaniem ich wartości historycznych,
- 4) zachowanie zabytkowych układów:
  - a) urbanistycznego miasta Krajenki,
  - b) ruralistycznych wsi:
    - typ owalnicy – Głubczyn, Żeleźnica, Paruszcza, Śmiardowo Krajeńskie,

- na skrzyżowaniu trzech dróg - Podróżna.

W strefie ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- 1) dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków postępowanie zgodne z przepisami odrębnymi,
- 2) ochrona obiektów zabytkowych poprzez ustalenia planu miejscowego, w tym ograniczenie możliwości zmiany ich formy zewnętrznej,
- 3) dostosowanie nowej zabudowy do form spójnych z zabudowa historyczną,
- 4) zmianę formy obiektów dysharmonizujących (przebudowanych lub rozbudowanych),
- 5) zapewnienie poprzez ograniczenia w zabudowie właściwej ekspozycji założeń dworsko-parkowych i obiektów zabytkowych,
- 6) na obszarach strefy ochrony konserwatorskiej oraz w strefach ochrony stanowisk archeologicznych obowiązuje uzgadnianie i opiniowanie projektów prac budowlanych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu, jeśli wynika to z przepisów odrębnych,
- 7) wszelkie zmiany dotyczące funkcji zabudowy i utrzymania obiektu we właściwym stanie technicznym wymagają dla:
  - a) obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru WKZ – pozwolenia jeżeli wynika to z przepisów odrębnych,
  - b) obiektów zabytkowych objętych ochroną na podstawie planu miejscowego - ustalenie zakazów, nakazów i dopuszczeń przy realizacji inwestycji.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. Kierunki rozwoju systemów komunikacji.

5.1.1. Komunikacja kołowa

Drogi wojewódzkie

Dla dróg wojewódzkich należy przyjmować parametry techniczne właściwe dla dróg klasy G zgodnie z przepisami do ustawy o drogach publicznych. Regulacja istniejących pasów drogowych i szerokości jezdni będzie następowała zgodnie z potrzebami rozbudowy drogi.

W przypadku możliwości wystąpienia przekroczenia akustycznych standardów jakości środowiska na terenach wymagających ochrony akustycznej należy zastosować środki techniczne, technologiczne i organizacyjne zmniejszające poziom hałasu, co najmniej do poziomów dopuszczalnych dla poszczególnych terenów zabudowy, określonych w przepisach odrębnych. Wzdłuż dróg wojewódzkich należy wyłączyć z projektowanej zabudowy obiektami budowlanymi pas terenu o szerokości co najmniej 20 m od zewnętrznej krawędzi jezdni, przyjmując docelową szerokość jezdni –7,0 m. Należy uwzględnić rezerwę terenu na rozbudowę skrzyżowań dróg wojewódzkich z innymi drogami publicznymi.

Dostępność terenów zabudowanych i projektowanych pod zabudowę do dróg wojewódzkich należy zapewnić z dróg publicznych niższej kategorii lub poprzez drogi wewnętrzne połączone z drogami niższej kategorii. W wyjątkowych wypadkach dopuszcza się dostęp do drogi wojewódzkiej z istniejących i projektowanych zjazdów. Bezpośrednie połączenie z drogą wojewódzką winno uwzględniać bezpieczeństwo ruchu na tej drodze (np. budowa lewoskrętów, zmiana lokalizacji zjazdów przy równoczesnej likwidacji zjazdów istniejących, budowa dróg wewnętrznych). Nie wyraża się zgody na lokalizację parkingów w pasie drogowym dróg wojewódzkich.

Nowe przeznaczenie terenów pod zabudowę i podziały geodezyjne działek winny spełniać wyżej wymienione warunki w zakresie lokalizacji obiektów budowlanych i dostępności do dróg wojewódzkich.

Wzdłuż pasów dróg wojewódzkich należy zarezerwować pasy techniczne pod lokalizację, poza pasem drogowym, infrastruktury technicznej (kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej, energetycznej, gazowej itp.) niezwiązanej z funkcjonowaniem drogi. Dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej w istniejącym pasie drogowym jedynie na odcinkach o przekroju ulicznym lecz poza jezdnią. W obrębie jezdni można projektować lokalizację infrastruktury w celu przejścia poprzecznego, a w pasie drogowym w celu wykonania przyłącza do istniejących sieci lub urządzeń.

Droga nr 188 relacji Piła-Złotów ma powiązanie z drogą wojewódzką nr 190 relacji Krajenka-Wysoka-Szamocin. Drogi nie są dostosowane do parametrów drogi wojewódzkiej klasy G i możliwości przenoszenia obciążenia 100 kN/oś. Wymagają modernizacji i przebudowy skrzyżowań. Wzdłuż linii rozgraniczających dróg należy wyznaczyć ścieżki rowerowe o znaczeniu ponad lokalnym. W celu zapewnienia wymaganego poziomu bezpieczeństwa na drogach wojewódzkich, należy w zwartej zabudowie wsi, wzdłuż jezdni zrealizować chodniki. Pasy drogowe i jezdnie wymagają poszerzenia do wielkości zgodnej z klasą drogi, pełnią funkcję i z warunkami technicznymi dla dróg publicznych.

Drogi powiatowe.

Dla dróg powiatowych należy przyjmować parametry techniczne zgodnie z przepisami do ustawy o drogach publicznych. Regulacja istniejących pasów drogowych i szerokości jezdni będzie następowała zgodnie z potrzebami rozbudowy drogi. Lokalizacja nowej zabudowy (obiektów budowlanych) wzdłuż dróg powiatowych winna być zgodna z ustawą o drogach publicznych.

Drogi powiatowe zapewniają powiązania o znaczeniu lokalnym:

- droga nr 29335 - Piecwo- Krajenka,
- droga nr 29342 - Paruszka-Podróżna,
- droga nr 29343 - Krajenka- Augustowo,
- droga nr 29344 - Czajcze-Śmiardowo Krajeńskie,
- droga nr 29345 - Głubczyn-Maryniec,
- droga nr 29346 - Głubczyn- Gmurowo,
- droga nr 29348 - Piła- Zelgniewo,
- droga nr 29355 - Czajcze- Sławianowo,
- droga nr - Sokolna- Pogórze-Krajenka,
- droga nr Krajenka-Wąsosz.

Drogi te wymagają dostosowania do wymogów bezpieczeństwa i przenoszenia obciążenia. Pasy drogowe i jezdnie wymagają poszerzenia do wielkości

zgodnej z klasą drogi, pełnioną funkcją i z warunkami technicznymi dla dróg publicznych.

Drogi gminne

Drogi te wymagają dostosowania do wymogów bezpieczeństwa i przenoszenia obciążenia. Pasy drogowe i jezdnie wymagają poszerzenia do wielkości zgodnej z klasą drogi, pełnioną funkcją i z warunkami technicznymi dla dróg publicznych. Szerokość pasów drogowych umożliwi często tylko realizację jezdni. Minimalna szerokość pasa drogowego na terenie wsi (poza miastem Krajenką) winna wynosić min. 15 m.

5.1.2. Komunikacja rowerowa.

W związku z coraz częstszym wykorzystaniem roweru jako środka komunikacji dla celów turystycznych oraz środka alternatywnego komunikacji na terenach wiejskich na terenie gminy projektuje się budowę ścieżek rowerowych wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Ścieżki rowerowe zostały wyznaczone wzdłuż większości dróg publicznych w gminie. Projektowana jest ścieżka rowerowa poza liniami rozgraniczającymi drogi wojewódzkiej na odcinku Piła-Złotów.

5.2. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Poprawę zaopatrzenia w wodę gminy należy osiągnąć poprzez sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej, równoległe z rozbudową poszczególnych wsi. Każda wieś położona na południe od miasta Krajenki posiada własne ujęcie wody z którego zaopatrywani są w wodę mieszkańcy poszczególnych wsi lub osady.

Własne ujęcia wody posiadają wsie: Skórka, Głubczyn, Maryniec, Podróżna, Dolnik, Barankowo (zakładowe). Z ujęcia wody w Krajence zaopatrywani są w wodę mieszkańcy miasta.

Z ujęcia wody w Głubczynie i Rogownicy zaopatrywani są w wodę mieszkańcy wsi: Głubczyn, Augustowo, Rogownica, Śmiardowo Krajeńskie i Żeleźnica oraz projektuje się zaopatrzenie w wodę zabudowy rekreacyjnej nad jeziorem Wapieńskim. Z własnych ujęć zaopatrywani są w wodę mieszkańcy wsi: Skórka, Podróżna i Maryniec.

Z ujęcia w Podróżnej mieszkańcy wsi Podróżna. Aktualnie planowane są prace związane z wymianą rur azbestowo-cementowych na rury PCV oraz modernizacją, rozbudową sieci wodociągowej.

Na terenie gdzie nie projektuje się zbiorowego odprowadzenia ścieków, należy bezwzględnie zrealizować zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Korzystanie z wody z lokalnych ujęć, przy lokalnym gromadzeniu ścieków może spowodować zanieczyszczenie wód podziemnych.

5.2.2. Odprowadzenie ścieków.

Na terenie gminy Krajenka oczyszczalnie ścieków zlokalizowane są w Krajence i w Dolniku. Do oczyszczalni ścieków w Krajence odprowadzane są ścieki tylko z miasta. Sieć kanalizacji ściekowej na terenie gminy będzie funkcjonować poprzez szereg przepompowni zlokalizowanych w poszczególnych wsiach. Oczyszczalnia ścieków w Dolniku będzie zlikwidowana i w tym miej-

scu będzie usytuowana przepompownia ścieków. Dla gminy Krajenka opracowany jest projekt sieci kanalizacji ściekowej.

Docelowo siecią kanalizacji ściekowej objęte będą wsie:

- 1) zlewnia: Paruszka (1 przepompownia główna Pg i 2 przepompownie ścieków lokalne Pl), Dolnik (1 Pg i 2 Pl) i Żeleźnica (1 Pg),
- 2) zlewnia: Augustowo (1Pg), Głubczyn (2 Pg i 3 Pl), Maryniec(1 Pg), Rogownica (1Pg), Podróźna(1 Pg i 3 Pl), Skórka (1 Pg i 3 Pl), Śmiardowo Krajeńskie (2Pg i 1 Pl).

We wsiach o rozproszonej zabudowie, ścieki bytowe są gromadzone w indywidualnych szczelnych zbiornikach bezodpływowych lub oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Sieci kanalizacyjnej poza zabudową mieszkaniową wielorodzinną w Dolniku nie posiadają inne wsie. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy będzie sukcesywnie rozbudowywana we wsiach położonych na południe od Krajenki. Na rysunku studium określono w poszczególnych wsiach zlewnie z których można odprowadzić ścieki grawitacyjnie i rejon lokalizacji przepompowni ścieków. Na etapie sporządzania projektów technicznych dla sieci lokalizacje poszczególnych przepompowni mogą być doprecyzowane.

Na terenie o wysokim poziomie wód gruntowych projektuje się budowę szczelnych bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe. Na terenie gdzie poziom wód gruntowych zalega co najmniej 1,5 m pod dnem urządzeń rozszczajających dopuszcza się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Dopuszcza się inne rozwiązania gospodarki ściekowej, w tym lokalizację drugiej oczyszczalni ścieków przypadku szybkiej realizacji zabudowy wsi oraz braku uzasadnienia ekonomicznego dla realizacji jednej oczyszczalni dla terenu całej gminy.

5.2.3. Odprowadzenie wód opadowych i roztopowych.

Na terenie gminy poza drogami publicznymi nie projektuje się budowy sieci kanalizacji deszczowej. Na terenie gminy istniejące i projektowane sieci kanalizacji deszczowej przed wprowadzeniem do środowiska, przed wylotami winny być zaopatrzone w urządzenia podczyszczające. Ponadto projektuje się odbiór wód opadowych i roztopowych z projektowanej obwodnicy drogi wojewódzkiej. Sieć będzie realizowana łącznie z budową drogi.

5.2.4. Elektroenergetyka.

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Na terenie gminy usytuowana jest linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220 kV, relacji Piła Krzewina-Żydowo.

Ustala się:

- ewentualną budowę linii elektroenergetycznej 400 kV albo linii wielotorowej, wielonapięciowej, po trasie od zachodniej strony istniejącej linii o napięciu 220 kV.

Obecnie istniejąca linia elektroenergetyczna zostanie rozebrana przed realizacją nowej linii. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii oraz linii, która w przyszłości zostanie wybudowana na jej miejscu. Realizacja inwestycji nie wyłącza możliwości

rozmieszczenia słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach,

- możliwość eksploatacji i modernizacji elektroenergetycznych linii istniejącej 220 kV i nowej po jej wybudowaniu.

Dla projektowanej linii elektroenergetycznej 400 kV albo linii wielotorowej, wielonapięciowej, realizowanej po trasie istniejącej linii 220 kV ustala się szerokość pasa technologicznego na 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach.) Ponadnormatywne emisje pól elektroenergetycznych i hałasu od istniejącej linii 220 kV i projektowanej linii 400 kV zamkną się w granicach pasa technologicznego.

Zasilanie w energię elektryczną.

Na terenie gminy usytuowana jest linia wysokiego napięcia 110 kV. Wzdłuż ww. linii wyznacza się pas technologiczny o szerokości 15 m w obie strony od osi linii, wyłączony z zabudowy budynkami. Dopuszcza się budowę po trasie istniejącej linii 110 kV linii dwutorowej na nowych wyższych słupach – utrzymana pozostanie szerokość pasa technologicznego.

W miarę potrzeb planuje się rozbudowę sieci średnich i niskich napięć oraz budowę stacji transformatorowych. Rozbudowa sieci wiąże się z uruchamianiem nowych terenów przewidzianych pod zabudowę mieszkaniową, zagrodową, usługową i produkcyjną. Projektuje się drugostronne zasilanie w energię elektryczną gminy Wysoka poprzez budowę linii 15 kV z GPZ Złotów. Trasa przebiegu linii przez teren gminy Krajenka będzie doprecyzowana na etapie studium wykonalności ww. inwestycji lub na etapie sporządzania projektu technicznego.

Elektrownie wiatrowe.

Kraje członkowskie Unii Europejskiej zostały zobowiązane do budowy na swoim terenie odnawialnych źródeł energii. Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wynika z polityki państwa i umów międzynarodowych. Produkcja w ten sposób pozyskanej energii wiązać się będzie ze znacznym dochodem gminy.

Większość gmin jest zainteresowana lokalizacją na swoim terenie niekonwencjonalnych źródeł energii. Budową i eksploatacją elektrowni są zainteresowani prywatni inwestorzy, spółki itp. w porozumieniu z dysponentami sieci elektroenergetycznych. Na terenie gminy Krajenka nie zlokalizowano elektrowni wiatrowej. Prace związane z budową elektrowni wiatrowych trwają w gminie Tarnówka. Przystąpiono do badania warunków meteorologicznych, w określonym miejscu i na określonych wysokościach.

Budowa elektrowni wiatrowych wiązać się będzie z rozbudową istniejących sieci elektroenergetycznych WN, SN i rozbudową GPZ. Warunki lokalizacji elektrowni zależą głównie od warunków meteorologicznych oraz istniejącego i projektowanego zagospodarowania przestrzennego terenu. Przy lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wykluczyć teren istniejącej i projektowanej zabudowy, w tym tereny przewidziane do lokalizacji inwestycji celu publicznego (sieci gazociągu i projektowanej obwodnicy wsi Skórka, Żeleźnica i miasta Krajenki, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 188).

Na terenie gminy Krajenka (poza jej południowo-zachodnią i wschodnią częścią) nie występują obszary objęte formami ochrony przyrody. Południowa

część gminy leży w obszarze chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy oraz w obszarze Natura 2000 „Puszczy nad Gwdą”-PLB300012 i „Ostoi Pilskiej”.

Elektrownie wiatrowe należy sytuować na terenie gruntów rolnych (w tym na terenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej R) o dobrych warunkach wietrznych, odsłoniętym od strony zachodniej i południowo-zachodniej i oddalonym:

- 1) 200 m od ściany lasu i od granicy obszaru chronionego krajobrazu,
- 2) 200 m od obszaru Natura 2000,
- 3) 3 średnice wirnika od linii wysokiego napięcia 110 kV i 220 kV,
- 4) min. 300 m od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi (odległość zależy od mocy elektrowni i wysokości budowli),
- 5) 500 m od jez. Wapieńskiego (tereny rekreacyjne),
- 6) 100 m od dróg wojewódzkich i linii kolejowej.

Odległości te są orientacyjne winny wynikać z oddziaływania poszczególnej elektrowni na środowisko, od zasięgu emisji i poziomu hałasu dopuszczalnego dla określonych terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Z lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wyłączyć tereny cenne dla ptaków (zarówno w okresie lęgowym jak i podczas wędrówek):

- 1) na wschód od wsi Podróżna w kierunku Jeziora Sławianowskiego oraz Bagna Kocuńskiego,
- 2) na zachód od wsi Paruszka, Maryniec do „Puszczy nad Gwdą”.

Budowle o wysokości 50 m nad poziomem terenu i wyższe, przed wydaniem pozwolenia na budowę, należy zgłosić do właściwego organu nadzoru nad lotnictwem wojskowym.

5.2.5. Telekomunikacja.

Na obszarze gminy zrealizowano sieci światłowodowe oraz 2 stacje telefonii cyfrowej w Skórcie. Dostępność telekomunikacyjna uległa znacznej poprawie. Na tym rynku działa wielu operatorów. Przeprowadzono modernizację central telefonicznych w Krajence, Skórcie, Maryńcu, Śmiardowie Krajeńskim, Podróżnej i Augustowie. Dalsza rozbudowa sieci związana jest ze wzrostem zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne. Budowle o wysokości 50 m nad poziomem terenu i wyższe, przed wydaniem pozwolenia na budowę, należy zgłosić do właściwego organu nadzoru nad lotnictwem wojskowym i o wysokości 100 m i wyższe do organu nadzoru nad lotnictwem cywilnym.

5.2.6. Zaopatrzenie w gaz.

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 250 i od gazociągu wysokiego ciśnienia zrealizowano gazociąg przesyłowy Dn80 do gminy Łobżenica. Z gazu ziemnego korzystają wyłącznie mieszkańcy miasta Krajenska i wsi Śmiardowo Krajeńskie, Podróżna, Głubczyn i Augustowo. Poprawę zaopatrzenia w gaz można osiągnąć przez rozbudowę sieci. Projektowana będzie odbocznka gazociągu DN 150 relacji Krajenska-Złotów-Lipka. Zrealizowano stacją redukcyjną gazu I° w Krajence i w Śmiardowie Krajeńskim Pas terenu wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia winien być wyłączony z zabudowy budynkami, stanowi strefę kontrolowaną:

- dla gazociągu w/c DN 250 - po 35 m w obie strony od osi gazociągu,
- dla gazociągu w/c DN 150 - po 35 m w obie strony od osi gazociągu,
- dla stacji gazowej wysokiego ciśnienia - po 35 m od granic terenu stacji.

6. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Obszary, na których przewidywana jest lokalizacja celów publicznych wynikających z lokalnych potrzeb to teren miasta Krajenka i wsi: Skórka, Głubczyn, Dolnik, Paruszka, Żeleźnica, Śmiardowo Krajeńskie i Podróżna. Na terenie tych wsi projektowana jest budowa sieci kanalizacji ściekowej. Wymaga to wyznaczenia odpowiedniej szerokości dróg, w których będą realizowane sieci. Duże zainteresowanie właścicieli gruntów rolnych we wsiach Skórka, Głubczyn, zmianą ich przeznaczenia z rolnego na działki budowlane i nowymi inwestycjami na tym terenie wymaga skoordynowania działań na tym obszarze. Tereny pod nową zabudowę mogą być wyznaczone wzdłuż istniejących dróg i obejmować teren z którego istnieje możliwość grawitacyjnego odbioru ścieków.

Obszary przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów to tereny: parków wiejskich, tereny rekreacji w tym: boisk sportowych i stadionów, w powiązaniu z drogami publicznymi. Na terenie miasta Krajenka są to tereny: parku z amfiteatrem w rejonie ulicy Szkolnej oraz parku ze stadionem przy ulicy Parkowej, centrum miasta plac - Rynek.

7. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust.1.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego na terenie gminy Krajenka wyznaczono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponad lokalnym:

1. W zakresie komunikacji:
  - 1) drogi wojewódzkie klasy G nr 188 i 190,
  - 2) obwodnica wsi Skórka i miasta Krajenki w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 188,
  - 3) linia kolejowa relacji Piła-Złotów- Chojnice-Tczew.
2. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego:
  - 1) obszar chronionego krajobrazu Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy,
  - 2) obszar Natura 2000,
  - 3) projektowany park krajobrazowy.
3. W zakresie infrastruktury technicznej:
  - 1) gazociąg magistralny o średnicy 250 mm,
  - 2) linie energetyczne 110 kV i 220 kV.

Istnieje możliwość zmiany trasy obwodnicy przy opracowywaniu studium wykonalności drogi. Doprecyzowanie przebiegu drogi przez teren gminy Krajenka nie wymaga zmiany studium gminy w tym zakresie. Na obszarze gminy Krajenka brak jest ustaleń programów zawierających zadania rządowe, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym.

8. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Na obszarze gminy Krajenka około 50% jej powierzchni objęta jest formami ochrony przyrody, ma to istotny wpływ na ograniczenia w produkcji rolniczej i leśnej. Użytki zielone na torfach, stawy, zbiorniki naturalne i sztuczne, potorfia stanowią istotny element małej retencji wodnej. Spełniają funkcję ostoi roślin i zwierząt wodnych. Należy te obszary zachować i chronić przed osuszeniem. Mają one istotny wpływ na poziom wody gruntowej na znacznych obszarach. Na tych obszarach należy prowadzić ekstensywną gospodarkę łąkowo-pastwiskową. Wypas bydła, koszenie traw hamują zarastanie wilgotnych użytków zielonych, cennych siedlisk. Na obszarach użytków zielonych może być prowadzona gospodarka rybacka, ale produkcja ta wiąże się z zagrożeniem ze strony ptaków i zwierząt. Ryby stanowią dla nich pokarm i może to być powodem konfliktów, produkcja ryb - ochrona ptaków wodnych rybożernych i zwierząt chronionych.

Poza terenem objętym formami ochrony przyrody nie wprowadza się ograniczeń w produkcji roślinnej, ograniczenia dotyczą tylko produkcji zwierzęcej w zwartej zabudowie wsi i wynikają z obowiązujących przepisów. Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolniczych nie sprzyja intensywnej produkcji i jej opłacalności. Znaczna powierzchnia lasów na terenie gminy pełni funkcje ochronne, związane z położeniem lasu w bliskiej odległości od miasta Piły i od wód powierzchniowych i podziemnych, na stromych skarpach - chroniące gleby przed erozją oraz z zachowaniem różnorodności przyrodniczych (chronionej roślinności i zwierząt).

Znaczenie produkcyjne lasu jako produkcja drewna zostało ograniczone. Projektuje się powiększenie terenu lasów przez zalesienie gruntów rolnych niskich klas. Z zalesienia należy wyłączyć tereny podmokłe i zatorfione.

9. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.

Teren narażony na niebezpieczeństwo powodzi.

Południowo-zachodnia część gminy Krajenka, w dolinie rzeki Gwdy jest narażona na 1% prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi. Zasięg wystąpienia potencjalnej powodzi wyznaczają rzędne od 61,94 m n.p.m. w części północnej i 61,11 m n.p.m. w południowej części gminy. Niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi jest bardzo małe, bo stan wody w rzece regulowany jest na zaporze na Gwdzie we wsi Dobrzyca. Obszar ten jest niezabudowany. Obszar narażony na zalewanie winien być wyłączony z zabudowy i utrzymany w dotychczasowym zagospodarowaniu.

Teren zagrożony osuwaniem się mas ziemnych.

Na obszarze gminy Krajenka, strome skarpy o nachyleniu powyżej 10%, występują w dolinach rzek Gwdy i Głomi, w okresie silnego nawilgotnienia są zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Takie tereny należy wykluczyć spod zabudowy. Tereny o stromych spadkach na których występują osuwiska, wymagają odpowiedniego ukształtowania stoku i zabezpieczenia skarpy. Znaczna część tych stoków porośnięta jest lasem, który zabezpiecza je przed osuwaniem. W wyjątkowych sytuacjach zabudowa tych terenów musi być poprzedzona szczegółowymi badaniami geotechnicznymi.

10. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Na obszarze gminy nie występują obiekty lub obszary dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

11. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych.

Na terenie gminy nie występują pomniki zagłady oraz ich strefy ochronne.

12. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Na obszarze gminy Krajenka poza linią kolejową relacji Piła-Chojnice nie występują inne tereny zamknięte wymagające wyznaczenia strefy ochronnej.

IV. POLITYKA PRZESTRZENNA

Nadrzędnym celem strategicznym rozwoju gminy jest **ekorozwój**, rozumiany jako rozwój społeczno-gospodarczy przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych i zapewniający równowagę przyrodniczą.

Efektom tego procesu winna być równowaga pomiędzy ochroną i racjonalnym kształtowaniem środowiska, a działalnością człowieka w celu osiągnięcia zamierzonych efektów społecznych lub gospodarczych. Celem zrównoważonego rozwoju jest osiągnięcie wysokiej jakości życia mieszkańców w przekształconym środowisku.

1. Cele polityki przestrzennej.

Polityka przestrzennej gminy będzie ukierunkowana na zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy poprzez:

1.1. W zakresie ekologii:

- 1) przestrzeganie zakazów i wymogów dotyczących ochrony konserwatorskiej obszarów objętych formami ochrony przyrody dla:
  - a) obszaru chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”,
  - b) obszarów Natura 2000 - „Puszczy nad Gwdą” i „Ostoj Pilskiej”,
  - c) użytków ekologicznych,
  - d) pomników przyrody,
- 2) ochrona przed zanieczyszczeniem powierzchni ziemi, powietrza, wód podziemnych i powierzchniowych,
- 3) ochrona gleb o wysokiej bonitacji przed zmianą formy użytkowania,
- 4) niedopuszczenie do zabudowy nierolniczej wydzielonych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, (z wyłączeniem sieci i budowli związanych z infrastrukturą techniczną - zaopatrzeniem w

- wodę, energię elektryczną, gaz, odbiorem ścieków, elektrowni wiatrowych, itp.),
- 5) wspieranie inwestycji proekologicznych, przede wszystkim związanych z infrastrukturą techniczną,
- 6) rekultywacja terenu składowiska odpadów i terenów po wyrobiskach.

1.2. Aktywizacja gospodarcza gminy:

- 1) ochrona i wspieranie rynku rolnego poprzez:
  - a) wykorzystanie łąk dla rozwoju produkcji bydła,
  - b) tworzenie warunków dla powstawania gospodarstw rodzinnych oraz specjalizacji produkcji (np. zdrowej żywności),
  - c) rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego (w zurbanizowanych obszarach wiejskich),
- 2) wspieranie różnych form przedsiębiorczości gospodarczej w celu tworzenia alternatywnych miejsc pracy,
- 3) tworzenie niezbędnej oferty terenów wyposażonych w nowoczesną infrastrukturę techniczną.

1.3. W zakresie rozwoju kulturowego społeczności gminnej:

- 1) wspieranie wszelkich przedsięwzięć, wpływających na poprawę jakości życia, szczególnie w zakresie mieszkalnictwa,
- 2) ochronę obiektów zabytkowych bądź założeń przestrzennych,
- 3) stworzenie oferty turystycznej poprzez wykorzystanie istniejących zasobów kulturowych gminy:
- 4) wspieranie i inicjowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę estetyki terenów zurbanizowanych,
- 5) dbałość o poprawę walorów krajobrazowych gminy.

2 Strefy polityki przestrzennej.

Na obszarze gminy Krajenka można wyróżnić następujące strefy, w ramach których winna być prowadzona polityka przestrzenna:

- 1) strefa leśno-rekreacyjna z rolnictwem ekologicznym,
- 2) strefa intensywnej gospodarki rolnej.
- 3) strefa rolno-leśna z wielofunkcyjnym rozwojem wsi.

Polityka przestrzenna w poszczególnych strefach została określona następująco:

Strefa leśno-rekreacyjna z rolnictwem ekologicznym.

Obejmuje tereny lasów w tym objęte różnymi formami ochrony, z urozmaiconą rzeźbą, z malowniczym krajobrazem. Gospodarowanie powinno być podporządkowane funkcji rekreacyjnej, która nie będzie funkcją wiodącą. Na tym obszarze należy przekształcić tradycyjne rolnictwo na ekologiczne.

Strefa intensywnej gospodarki rolnej.

Obejmuje obszary charakteryzujące się wysokim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Priorytetowe zadania w tej strefie to ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych przed degradacją i maksymalne ograniczenie wyłączenia ich spod użytkowania rolniczego. Tereny te stanowią zaplecze żywnościowe dla Wielkopolski (i nie tylko) oraz bazę surowcową dla przemysłu rolno-spożywczego, którego rozwój winien być preferowany głównie w ramach tej strefy. Podniesienie lesistości wskazane jest tu głównie poprzez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych.

Strefa rolno-leśna z wielofunkcyjnym rozwojem wsi.

Obejmuje tereny o warunkach nie sprzyjających intensywnej produkcji rolnej, nie kwalifikujące się dla rekreacji, położone z dala od tras komunikacyjnych. Bez wsparcia z zewnątrz gminy na tym terenie nie będzie możliwe wyrównanie zapóźnień (gospodarczych i cywilizacyjnych). Konieczne jest wprowadzenie pozarolniczej działalności produkcyjnej i usługowej.

3. Obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

Na obszarze gminy nie występują obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu na podstawie przepisów odrębnych:

- 1) wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- 2) rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni powyżej 400 m².

4. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

4.1. Zadania własne gminy w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na terenie gminy.

Plan miejscowy należy do zadań własnych gminy i jest aktem prawa miejscowego, na podstawie którego ustala się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określa sposób zagospodarowania i warunki zabudowy terenu. Na terenach wiejskich nowa zabudowa powinna być lokalizowana w obszarach zurbanizowanych z priorytetem dla obszarów przewidzianych do wprowadzenia zorganizowanej gospodarki ściekowej. Wyznaczone tereny pod zabudowę, położone są w obszarach zurbanizowanych wsi. Jest możliwość pełnego uzbrojenia tych terenów, w tym w sieć kanalizacji sanitarnej.

Na terenie gminy sporządzenia planów miejscowych na podstawie których będzie lokalizowana nowa zabudowa (wzdłuż drogi wojewódzkiej) wymaga teren:

- 1) miasta Krajenka - w rejonie ulicy Domańskiego,
- 2) wsi Skórka i Żeleźnica - w rejonie projektowanej obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej.

Teren ten wymaga uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych. Możliwość zagospodarowania tych terenów jest związana z budową

obejścia drogą wojewódzką nr 189 miasta Krajenki po jej zachodniej stronie. Sporządzenie tych planów w granicach określonych w studium wynikać będzie z realizacji wieloletnich programów opracowania miejscowych planów.

4.2. Przystąpienia do sporządzenia planów miejscowych.

Aktualnie prowadzone są prace związane ze sporządzeniem planu miejscowego dla miasta Krajenki w rejonie ulic:

- 1) Bydgoskiej, Sienkiewicza, Kościuszki, Mickiewicza, Końcowej, Jagiełły i Złotowskiej,
- 2) w rejonie ulicy Domańskiego.

4.3. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie miasta gminy Krajenka obowiązują:

- 1) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki dla zespołu garaży w zabudowie mieszkaniowej w rejonie ul. Bydgoskiej, uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 20/96 z dnia 28 czerwca 1996 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Piłskiego Nr 30 z dnia 6 września 1996 roku.
- 2) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki dla zespołu garaży w rejonie ul. Złotowskiej, uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 21/96 z dnia 28 czerwca 1996 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Piłskiego Nr 30 z dnia 6 września 1996 roku.
- 3) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki w rejonie ul. Domańskiego, uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 22/96 z dnia 28 czerwca 1996 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Piłskiego Nr 30 z dnia 6 września 1996 r.
- 4) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Krajenka - wieś Głubczyn (dla działek 189, 295, 296), uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 23/96 z dnia 28 VI 1996 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Piłskiego Nr 30 z dnia 6 września 1996r.
- 5) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka, uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 20/97 z dnia 25 kwietnia 1997 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Piłskiego Nr 18 z dnia 30 maja 1997 roku.
- 6) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Krajenka - wieś Głubczyn (teren zabudowy rekreacyjnej), uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 15/99 z dnia 26 lutego 1999 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 25 z dnia 11 maja 1999 roku.
- 7) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka uchwalona przez Radę Miejską w Krajence

- uchwałą Nr 3/2000 z dnia 25 lutego 2000 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 33 z dnia 23 maja 2000 roku.
- 8) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka, uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 4/2000 z dnia 25 lutego 2000 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 33 z dnia 23 maja 2000 roku.
  - 9) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Krajenka - wieś Żeleźnica, uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 13/2000 z dnia 14 IV 2000 roku, ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 64 z dnia 29 września 2000 r.
  - 10) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki – dla terenu zabudowy rzemieślniczej (rejon ul. Szkolnej), uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 14/2000 z dnia 14 kwietnia 2000 roku, ogłoszoną w dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 66 z dnia 2 października 2000 roku.
  - 11) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki (rejon ulic: V Dzielnicy Polaków w Niemczech i Parkowej), uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 16/2000 z dnia 27 czerwca 2000 roku, ogłoszoną w dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 60 z dnia 11 września 2000 roku.
  - 12) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki w rejonie ulicy Domańskiego i Młyńskiej, nad rzeką Głomią – dla terenu zabudowy jednorodzinnej, uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 17/2000 z dnia 27 czerwca 2000 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 60 z dnia 11 września 2000 r.
  - 13) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gm. Krajenka na obszarze wsi Żeleźnica (dz. 64), uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 18/2000 z dnia 27 VI 2000 roku, ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 60 z dnia 11 września 2000 r.
  - 14) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka, uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 36/2000 z dnia 12 grudnia 2000 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 10/01 z dnia 10 lutego 2001 roku.
  - 15) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka, uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 37/2000 z dnia 12 grudnia 2000 roku, ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 10 z dnia 10 lutego 2001 roku.
  - 16) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki- dla terenu położonego w rejonie ul. Dworcowej i Bydgoskiej, uchwalona przez Radę Miejską w Krajenie uchwałą Nr 39/2000 z dnia 12 grudnia 2000 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 10 z dnia 10 lutego 2001 roku.

- 17) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka, (dla terenu zabudowy mieszkaniowej, usługowej i rekreacyjnej) uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 21/01 z dnia 27 czerwca 2001 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 110 z dnia 6 września 2001 roku.
- 18) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenki w rejonie ulic: Rynek i Kościuszki, uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 14/02 z dnia 28 czerwca 2002 roku, ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 118 z dnia 27 września 2002 roku.
- 19) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i boisko), uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 25/02 z dnia 10 października 2002 roku, ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 146 z dnia 9 grudnia 2002 roku.
- 20) Zmiana zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka, uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr IX/41/03 z dnia 25 kwietnia 2003 roku ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 140 z dnia 18 sierpnia 2003 roku.
- 21) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka (rejon ulicy Pocztowej), uchwalony przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr IX/42/03 z dnia 25 kwietnia 2003 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 140 z dnia 18 sierpnia 2003 roku.
- 22) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenka w rejonie ulicy Bydgoskiej, uchwalony przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr XXXI/173/05 z dnia 30 czerwca 2005 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 138 z dnia 16 września 2005 roku.
- 23) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Głubczyn w gminie Krajenka, (zabudowa rekreacyjna) uchwalony przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr XXXI/174/05 z dnia 30 czerwca 2005 roku, ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 138 z dnia 16 września 2005 r.
- 24) Zmiana do zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka, gm. Krajenka (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna), uchwalona przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr VIII/47/07 z dnia 18 maja 2007 r., ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 101 z dnia 6 lipca 2007 r.

Sporządzone zmiany miejscowych planów są zgodne z kierunkami zagospodarowania przestrzennego i polityką przestrzenną określoną w studium gminy i miasta Krajenka. Tereny wskazane do zabudowy wyznaczone zostały poza obszarami objętymi ochroną przyrodniczą oraz poza terenem wskazanym do realizacji inwestycji celu publicznego. Zgodnie z celami polityki przestrzennej: nowe tereny pod zabudowę produkcyjną, usługową i mieszkaniową wskazane zostały w zurbanizowanych obszarach miasta i wsi, wskazanych w studium.

Tereny przeznaczone pod zabudowę i zabudowane stopniowo będą wyposażane w infrastrukturę techniczną.

SYNTEZA

Na obszarze miasta i gminy Krajenka obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Krajenka. Studium zostało uchwalone przez Radę Miejską w Krajence uchwałą Nr 15/2000 z dnia 27 czerwca 2000 roku.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego.

Plan miejscowy sporządza się zgodnie z zapisami studium.

W celu oceny aktualności studium burmistrz dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i co najmniej raz w czasie kadencji rady przekazuje radzie gminy wyniki analiz. Rada Miejska podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium.

Ocena aktualności studium została przeprowadzona w 2006 roku. W wyniku przeprowadzonej analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz oceny ustaleń studium stwierdzono uchwałą Rady Miejskiej w Krajence nr XLIII/229/06 z 25 października 2006 roku potrzebę zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z następujących powodów:

- 1) wymogu formalnego zgodności miejscowych planów z ustaleniami studium,
- 2) zmiany przepisów szczególnych - objęcia ochroną obszarów Natura 2000 „Puszczy nad Gwdą” i obszarów zasobowych wód podziemnych,
- 3) przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę.

Struktura przestrzenna gminy.

Struktura przestrzenna gminy i kierunki zagospodarowania przestrzennego zostały podporządkowane przestrzeni przyrodniczej. Około 50% powierzchni gminy stanowi obszar przyrodniczy objęty ochroną, są to:

- 1) lasy Lasów Państwowych: w granicach miast, wodochronne, glebochronne, ostoje zwierząt, skupiska zieleni chronionej,
- 2) obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – „Puszczy nad Gwdą”,
- 3) obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”,

- 4) użytki ekologiczne w dolnym odcinku doliny rzeki Głomi,
- 5) obszar zalewowy doliny Gwdy w strefie przyujściowej rzeki Głomi,
- 6) tereny zieleni urządzonej: parki zabytkowe, cmentarze zabytkowe, zieleń pocmentarną,
- 7) obszary zasobowe dla ujęć komunalnych wody dla miasta Piły,
- 8) czwartorzędowy zbiornik wodonośny –Wałcz-Piła GZWP nr 125 i trzeciorzędowy zbiornik wodonośny Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie GZWP nr 127,
- 9) zachowanie terenów przyrodniczych pełniących funkcje korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i regionalnym.

Obszary przyrodnicze (poza chronionymi) stanowią: lasy, łąki, pastwiska, zbiorniki wodne i rzeki, strome stoki w strefie krawędziowej wysoczyzny, skupiska zieleni wysokiej i ogrody działkowe. Obszarami wyłączonym z zabudowy są obszary przyrodnicze i najwartościowsze obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej (R), tereny charakteryzujące się płytkim występowaniem wód gruntowych do 1 m p.p.t., o spadkach powyżej 10%. Pozostały obszar może być przeznaczony pod zabudowę. Zmiany w dotychczasowych kierunkach zagospodarowania przestrzennego dotyczą powiększenia terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej oraz wskazanie terenów, które mogą być zalesione.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

- 1) ochrona obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- 2) ochrona obiektów i obszarów zabytkowych,
- 3) kierunki rozwoju sieci osadniczej.

Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo.

Na obszarze gminy uwzględnia się obszary objęte ochroną na podstawie przepisów odrębnych w tym: obszar chronionego krajobrazu „Pojezierza Wałeckiego i Doliny Gwdy”, obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - „Puszczy nad Gwdą”, specjalny obszar ochrony siedlisk „Ostoja Pilska”, lasów ochronnych, pomników przyrody, obszarów zasobowych wód podziemnych.

Ochronę środowiska realizuje się poprzez:

- 1) wyłączenie z zabudowy obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz zagrożonych powodzią,
- 2) pełne techniczne uzbrojenie terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- 3) zorganizowany odbiór odpadów z wywozem na urządzone składowisko odpadów,
- 4) wyłączenie z zabudowy pasów technologicznych wzdłuż linii wysokich napięć, strefy kontrolowanej wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia,
- 5) lokalizacji zabudowy poza terenem na którym przekraczane są standardy jakości środowiska określone w przepisach odrębnych,
- 6) zakaz lokalizacji wśród terenów zabudowy mieszkaniowej i związanej ze stałym pobytom ludzi przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko z wyjątkiem inwestycji celu

publicznego i przedsięwzięć dopuszczonych ustaleniami studium.

Ochrona obiektów i obszarów zabytkowych uwzględnia obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków jako obiekty dla których obowiązuje zakaz zmiany formy architektonicznej oraz obiekty zabytkowe wpisane do ewidencji gminnej dla których ustalenia w zakresie ochrony winny wynikać z ustaleń planów miejscowych.

Na obszarze gminy występują założenia które winny podlegać ochronie.

Celem ochrony jest:

- 1) zachowanie obiektów architektury i zespołów pałacowo-parkowych (objętych rejestrem) w tym: ich wartości historycznych i założeń przestrzennych,
- 2) rewitalizacja parków i cmentarzy,
- 3) zachowanie obiektów architektury i zespołów zabytkowych (objętych ewidencją) z dostosowaniem tych obiektów do nowych potrzeb, z zachowaniem ich wartości historycznych,
- 4) zachowanie zabytkowych układów:
  - a) urbanistycznego miasta Krajenki,
  - b) ruralistycznego wsi: Głubczyn, Paruszka, Żeleźnica, Śmiardowo Krajeńskie i Podróżna.

Sposoby ochrony:

- 1) wyznaczenie strefy pełnej ochrony konserwatorskiej dla założeń:
  - a) zespołu pałacowo-parkowego w Krajence,
  - b) pałacowo-parkowego w Maryńcu.

Kierunki rozwoju sieci osadniczej.

Główną jednostką osadniczą na obszarze gminy gdzie koncentrowana będzie zabudowa mieszkaniowa, usługowa, produkcyjna i usługowo-produkcyjna jest miasto Krajenka i wieś Skórka.

Krajenka to wielofunkcyjny miejski ośrodek gminny o znaczeniu lokalnym. Dysponuje terenami mieszkaniowymi i produkcyjno-usługowymi pod lokalizację nowej zabudowy.

Wieś Skórka znajduje się w strefie podmiejskiej miasta Piły, coraz więcej ludzi wybiera wieś na miejsce zamieszkania. Sprzyja temu oferta terenów mieszkaniowych i bliskość miasta. Na terenie wsi jest wiele zakładów produkcyjnych wykorzystujących miejscowy surowiec drewno. Również przygotowano ofertę terenów pod lokalizację zabudowy usługowej i produkcyjnej.

Główną zasadą w rozwoju każdej jednostki osadniczej, w tym wsi, jest koncentracja zabudowy na obszarze ograniczonym zlewnią sanitarną, dla którego istnieje możliwość zbiorowego odprowadzenia ścieków. We wszystkich jednostkach osadniczych zachowuje się istniejącą zabudowę z możliwością jej modernizacji i przekształcania o ile nie narusza to przepisów szczególnych.

Polityka przestrzenna gminy.

Nadrzędnym celem strategicznym rozwoju gminy jest **ekorozwój**, rozumiany jako rozwój społeczno-gospodarczy przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczych i zapewniający równowagę przyrodniczą.

Cele polityki przestrzennej.

W zakresie ekologii jest ochrona środowiska przyrodniczego i jego kształtowanie.

- 1) przestrzeganie wymogów ochrony konserwatorskiej przyrody,
- 2) ochrona przed zanieczyszczeniami: powierzchni ziemi, powietrza, wód podziemnych i powierzchniowych,
- 3) ochrona gleb o wysokiej bonitacji przed zmianą formy użytkowania,
- 4) wyłączenie z zabudowy wydzielonych obszarów rolniczej przetrzeni produkcyjnej oznaczonej symbolem R, (z wyłączeniem inwestycji związanych z infrastrukturą techniczną z sieciami i budowlami oraz elektrowniami wiatrowymi),
- 5) wspieranie inwestycji proekologicznych, przede wszystkim związanych z infrastrukturą techniczną,
- 6) rekultywacja terenów zdegradowanych.

Aktywizacja gospodarcza gminy poprzez stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego przy poszanowaniu uwarunkowań przyrodniczych i chroniących środowisko. Tworzenie niezbędnej oferty terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną wyposażonych w nowoczesną infrastrukturę techniczną,

W zakresie rozwoju społeczności gminnej wspieranie wszelkich przedsięwzięć, wpływających na poprawę jakości życia i służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców w zakresie mieszkalnictwa, miejsc pracy i wypoczynku.

Zachowany pozostaje wielofunkcyjny rozwój gminy i miasta ukierunkowany na:

- 1) stworzenie miejsc pracy dla ludności lokalnej,
- 2) rozwój osadnictwa wraz z rozwojem sieci uzbrojenia technicznego,
- 3) zachowanie wysokich walorów dziedzictwa kulturowego,
- 4) poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Kierunki polityki przestrzennej zostały określone przez:

- 1) cele zagospodarowania przestrzennego,
- 2) zasady zagospodarowania przestrzennego,
- 3) kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Cele zagospodarowania przestrzennego:

- 1) efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania,
- 2) tworzenie warunków do poprawy jakości życia i zrównoważonego rozwoju.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- 1) tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,
- 2) zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- 3) poprawy ładu przestrzennego,
- 4) rozbudowę systemów infrastruktury technicznej.

Polityka przestrzenna gminy będzie realizowana poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów przeznaczonych w studium pod zabudowę. Plan miejscowy jest aktem prawa miejscowego. Stanowi podstawę do zabudowy i zagospodarowania terenu.

Ustala przeznaczenie terenów, w tym dla inwestycji celu publicznego oraz określa sposoby ich zagospodarowania i zabudowy. Obowiązek sporządzenia planu dotyczy terenów gdzie będą realizowane lokalne cele publiczne.

Aktualnie prowadzone są prace związane ze sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Krajenki w rejonie ulic:

- 1) Bydgoskiej, Sienkiewicza, Kościuszki, Mickiewicza, Końcowej, Jagiełły i Żłotowskiej,
- 2) w rejonie ulicy Domańskiego.

Gmina zamierza sporządzić miejscowy plan dla wsi Skórka. Granice opracowania planów winny być określone według konkretnych potrzeb planistycznych. Sporządzenia miejscowych planów będą wymagały tereny wskazane do lokalizacji zabudowy wymagające wyłączenia gruntów leśnych z użytkowania leśnego. Na terenach tych projektowane będą inwestycje celu publicznego związane z realizacją uzbrojenia terenu i wydzielenia dróg. Dotyczy to terenów: miasta Krajenki oraz wsi Skórka i Żeleźnica.